

Vergaderjaar 1998–1999

**26 200 X**

## **Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 1999**

**Nr. 3**

### **BIJLAGEN**

<b>Inhoudsopgave</b>		<b>Blz.</b>
Bijlage 1	Personeelsoverzicht	2
Bijlage 2	Overzicht van wetgevingsprojecten	5
Bijlage 3	Overzicht moties en toezeggingen	8
Bijlage 4	Overzicht inzake circulaire	10
Bijlage 5	Overzicht van verslagen van de commissie voor de verzoekschriften en van aanbevelingen van de nationale ombudsman	11
Bijlage 6	Subsidiebijlage	13
Bijlage 7	Rapportage evaluatie- en doelmatigheids-onderzoek	24
Bijlage 8	Economische en functionele classificaties 1998–1999	35
Bijlage 9	Voorlichtingskosten	37
Bijlage 10	Overzicht inzake convenanten	39
Bijlage 11	Activiteiten op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling	40
Bijlage 12	Realisatiecijfers 1997	43
Bijlage 13	Meerjarenraming per artikelonderdeel	73
Bijlage 14	Begrippenlijst	87

**BIJLAGE 1**
**OVERZICHT INZAKE PERSONEELSGEGEVENS**
**Samenvattend overzicht personeelssterkte burgerpersoneel**

Organisatie-eenheid	Realisatie	Begrotingssterkte				Meerjarenramingen	
	1997	1998 <sup>1</sup>	1999	2000	2001	2002	2003
<b>Centrale Organisatie</b>	<b>1 073</b>	<b>1 056</b>	<b>1 001</b>	<b>973</b>	<b>946</b>	<b>925</b>	<b>925</b>
Kerndepartement		687	649	626	599	578	578
Militaire Inlichtingendienst		369	352	347	347	347	347
<b>Koninklijke marine</b>	<b>4 591</b>	<b>4 438</b>	<b>4 320</b>	<b>4 156</b>	<b>4 145</b>	<b>4 083</b>	<b>4 068</b>
Commandant der Zeemacht Nederland		1 072	1 058	1 031	1 031	1 028	1 028
Commandant der Zeemacht Caribisch gebied		73	71	71	71	71	71
Korps Mariniers		38	36	36	36	36	36
Ondersteunende Eenheden		2 561	2 477	2 410	2 400	2 346	2 331
Admiraliteit		694	678	608	607	602	602
<b>Koninklijke landmacht</b>	<b>10 260</b>	<b>9 799</b>	<b>9 262</b>	<b>9 027</b>	<b>8 884</b>	<b>8 768</b>	<b>8 639</b>
1e (GE/NL) Legerkorps		307	136	136	136	136	136
Commando Opleidingen		671	841	831	846	846	846
Landmachtstaf		309	336	336	336	336	336
Nationaal Territoriaal Commando		6 985	6 716	6 486	6 326	6 206	6 176
Overige Eenheden BLS		1 527	1 233	1 238	1 240	1 244	1 145
<b>Koninklijke luchtmacht</b>	<b>2 041</b>	<b>1 822</b>	<b>1 717</b>	<b>1 661</b>	<b>1 629</b>	<b>1 629</b>	<b>1 629</b>
Commando Tactische Luchtmacht		441	416	403	395	395	395
Decentrale Ondersteunende Eenheden		803	759	735	719	719	719
Hoofdkwartier Koninklijke Luchtmacht		578	542	523	515	515	515
<b>Koninklijke marechaussee</b>	163	221	251	251	251	251	251
<b>Defensie Interservice Commando</b>	<b>1 182</b>	<b>1 329</b>	<b>1 280</b>	<b>1 249</b>	<b>1 211</b>	<b>1 182</b>	<b>1 182</b>
Staf		26	25	25	25	25	25
Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie		242	212	213	213	216	216
Defensie-organisatie voor Werving en Selectie		172	178	166	161	161	161
Instituut Defensie Leergangen		44	40	40	41	41	41
Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf		428	414	401	371	350	350
Overige Interservice Diensten		417	411	404	400	389	389
<b>Homogene Groep</b>		<b>19</b>	<b>19</b>	<b>19</b>	<b>19</b>	<b>19</b>	<b>19</b>
<b>TOTAAL GENERAAL</b>	<b>19 310</b>	<b>18 684</b>	<b>17 849</b>	<b>17 335</b>	<b>17 084</b>	<b>16 856</b>	<b>16 712</b>
<b>Defensie Telematica Organisatie</b>	<b>n.v.t.</b>	<b>995</b>	<b>1 013</b>	<b>993</b>	<b>993</b>	<b>993</b>	<b>993</b>
<b>Dienst Gebouwen, Werken &amp; Terreinen</b>	<b>1 261</b>	<b>1 041</b>	<b>1 047</b>	<b>1 022</b>	<b>1 000</b>	<b>980</b>	<b>960</b>

**Samenvattend overzicht personeelssterkte militair personeel onbepaalde tijd**

Organisatie-eenheid	Realisatie		Begrotingssterkte				Meerjarenramingen	
	1997	1998 <sup>1</sup>	1999	2000	2001	2002	2003	
<b>Centrale Organisatie</b>	<b>574</b>	<b>647</b>	<b>624</b>	<b>619</b>	<b>611</b>	<b>608</b>	<b>608</b>	
Kerndepartement		239	230	226	218	215	215	
Militaire Inlichtingendienst		408	394	393	393	393	393	
<b>Koninklijke marine</b>	<b>9 020</b>	<b>8 791</b>	<b>8 540</b>	<b>8 418</b>	<b>8 423</b>	<b>8 409</b>	<b>8 329</b>	
Commandant der Zeemacht Nederland		4 548	4 545	4 487	4 486	4 478	4 398	
Commandant der Zeemacht Caribisch gebied		321	318	318	318	318	318	
Korps Mariniers		1 134	1 143	1 177	1 197	1 197	1 197	
Ondersteunende Eenheden		1 859	1 738	1 668	1 668	1 668	1 668	
Admiraliteit		929	796	768	754	748	748	
<b>Koninklijke landmacht</b>	<b>12 070</b>	<b>11 604</b>	<b>11 321</b>	<b>11 017</b>	<b>10 741</b>	<b>10 549</b>	<b>10 376</b>	
1e (GE/NL) Legerkorps		4 664	4 080	3 970	3 810	3 630	3 470	
Commando Opleidingen		2 477	3 080	3 010	2 970	2 960	2 950	
Landmachtstaf		225	240	230	230	230	230	
Nationaal Territoriaal Commando		2 216	2 160	2 080	2 030	2 020	2 010	
Overige Eenheden BLS		2 022	1 761	1 727	1 701	1 709	1 716	
<b>Koninklijke luchtmacht</b>	<b>8 324</b>	<b>8 014</b>	<b>8 004</b>	<b>7 833</b>	<b>7 687</b>	<b>7 598</b>	<b>7 524</b>	
Commando Tactische Luchtmacht		6 013	6 039	5 896	5 775	5 706	5 652	
Decentrale Ondersteunende Eenheden		1 612	1 583	1 560	1 540	1 525	1 510	
Hoofdkwartier Koninklijke Luchtmacht		389	382	377	372	367	362	
<b>Koninklijke marechaussee</b>	<b>3 188</b>	<b>3 194</b>	<b>3 209</b>	<b>3 277</b>	<b>3 266</b>	<b>3 252</b>	<b>3 232</b>	
<b>Defensie Interservice Commando</b>	<b>1 031</b>	<b>1 142</b>	<b>1 100</b>	<b>1 060</b>	<b>1 058</b>	<b>1 052</b>	<b>1 052</b>	
Staf		18	18	18	18	18	18	
Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie		255	243	243	243	243	243	
Defensie-organisatie voor Werving en Selectie		214	210	210	210	204	204	
Instituut Defensie Leergangen		53	52	52	52	52	52	
Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf		377	360	336	335	335	335	
Overige Interservice Diensten		225	217	201	200	200	200	
<b>Homogene Groep</b>		<b>159</b>	<b>159</b>	<b>159</b>	<b>159</b>	<b>159</b>	<b>159</b>	
<b>TOTAAL GENERAAL</b>	<b>34 207</b>	<b>33 551</b>	<b>32 957</b>	<b>32 383</b>	<b>31 945</b>	<b>31 627</b>	<b>31 280</b>	
<b>Defensie Telematica Organisatie</b>	<b>n.v.t.</b>	<b>162</b>	<b>134</b>	<b>134</b>	<b>134</b>	<b>134</b>	<b>134</b>	
<b>Dienst Gebouwen, Werken &amp; Terreinen</b>	<b>70</b>	<b>70</b>	<b>70</b>	<b>70</b>	<b>70</b>	<b>70</b>	<b>70</b>	

**Samenvattend overzicht personeelssterkte militair personeel bepaalde tijd**

Organisatie-eenheid	Realisatie	Begrotingssterkte				Meerjarenramingen	
	1997	1998 <sup>1</sup>	1999	2000	2001	2002	2003
<b>Centrale Organisatie</b>	<b>0</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	<b>38</b>
Kerndepartement		24	24	24	24	24	24
Militaire Inlichtingendienst		14	14	14	14	14	14
<b>Koninklijke marine</b>	<b>4 397</b>	<b>4 339</b>	<b>4 309</b>	<b>4 171</b>	<b>4 154</b>	<b>4 154</b>	<b>4 131</b>
Commandant der Zeemacht Nederland		2 092	2 077	2 007	2 007	2 007	1 984
Commandant der Zeemacht Caribisch gebied		283	283	283	283	283	283
Korps Mariniers		1 200	1 245	1 257	1 265	1 265	1 265
Ondersteunende Eenheden		526	471	401	376	376	376
Admiraliteit		238	233	223	223	223	223
<b>Koninklijke landmacht</b>	<b>11 975</b>	<b>11 928</b>	<b>12 286</b>	<b>12 417</b>	<b>12 569</b>	<b>12 819</b>	<b>13 104</b>
1e (GE/NL) Legerkorps		11 195	9 795	9 900	9 975	10 160	10 380
Commando Opleidingen		124	1 879	1 914	1 974	2 029	2 094
Landmachtstaf		20	9	9	6	6	6
Nationaal Territoriaal Commando		313	270	250	250	250	250
Overige Eenheden BLS		276	333	344	364	374	374
<b>Koninklijke luchtmacht</b>	<b>3 196</b>	<b>3 388</b>	<b>3 468</b>	<b>3 537</b>	<b>3 609</b>	<b>3 680</b>	<b>3 755</b>
Commando Tactische Luchtmacht		2 444	2 502	2 552	2 604	2 655	2 709
Decentrale Ondersteunende Eenheden		689	705	719	733	748	763
Hoofdkwartier Koninklijke Luchtmacht		255	261	266	272	277	282
<b>Koninklijke marechaussee</b>	<b>1 144</b>	<b>1 460</b>	<b>1 865</b>	<b>1 902</b>	<b>1 891</b>	<b>1 984</b>	<b>2004</b>
<b>Defensie Interservice Commando</b>	<b>374</b>	<b>366</b>	<b>327</b>	<b>337</b>	<b>337</b>	<b>337</b>	<b>337</b>
Staf		–	–	–	–	–	–
Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie		244	238	238	238	238	238
Defensie-organisatie voor Werving en Selectie		62	44	55	55	55	55
Instituut Defensie Leergangen		–	–	–	–	–	–
Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf		60	45	44	44	44	44
Overige Interservice Diensten		–	–	–	–	–	–
<b>Homogene Groep</b>		<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1</b>
<b>TOTAAL GENERAAL</b>	<b>21 086</b>	<b>21 520</b>	<b>22 294</b>	<b>22 403</b>	<b>22 599</b>	<b>23 013</b>	<b>23 370</b>
<b>Defensie Telematica Organisatie</b>	<b>n.v.t.</b>	<b>14</b>	<b>14</b>	<b>14</b>	<b>14</b>	<b>14</b>	<b>14</b>

Noten:

<sup>1</sup> Aantallen volgens de Begroting 1999, waarin mutaties t/m mei 1998 zijn verwerkt.

Burgerpersoneel: incl. A&O, SAJO en niet-Nederlands Hulppersoneel (NNH). Het NNH behoort tot het actief reguliere personeel. Excl. uitzendkrachten en excl. niet-actief personeel

Militair personeel: incl. BV-LOM, A&O en SAJO; excl. herhalingsoefeningen.

Realisatiestanden: jaarrekening 1997

**BIJLAGE 2****OVERZICHT VAN WETGEVINGSPROJECTEN****A. Tot stand gekomen wetgeving (periode 1 augustus 1997 tot 1 augustus 1998)**

Citeertitel	Kamerstuk nr.	Staatsblad jaar, nr.	Inwerkingtreding
1. Rijkswet van 5 maart 1998, houdende verklaring dat er grond bestaat een voorstel in overweging te nemen tot verandering in de Grondwet van de bepalingen inzake de verdediging (eerste lezing)	25 367 (R 1593)	Stb. 1998, 138	na tweede lezing
2. Wet van 18 maart 1998 tot instelling van een vast college van advies inzake internationale vraagstukken, in het bijzonder met betrekking tot de rechten van de mens, vrede en veiligheid, ontwikkelingssamenwerking en Europese integratie (Wet op de Adviesraad internationale vraagstukken)	25 465	Stb. 1998, 209	15 april 1998
3. Wet van 24 december 1997, houdende het onder de werkingssfeer van de wettelijke werknemersverzekeringen brengen van het overheidspersoneel (Wet overheidspersoneel onder de werknemersverzekeringen)	25 282	Stb. 1997, 768	gefaseerd
4. Wet van 29 januari 1998 tot wijziging van de wet van 1 oktober 1992, houdende bijzondere regels met betrekking tot het recht op uitkering als bedoeld in de Uitkeringswet gewezen militairen alsmede wijziging van die wet	25 744	Stb. 1998, 113	6 maart 1998
5. Wet van 17 december 1997, houdende éénmalige uitkering aan gewezen militairen die meer dan twee doch minder dan vijf jaar hebben gediend (Uitkeringswet tegemoetkoming twee tot vijfjarige diensttijd veteranen)	25 447	Stb. 1997, 728	30 december 1997

**B. Bij het parlement aanhangige wetsvoorstellen**

Wetsvoorstel	Kamerstuk	Op 1 aug. 1998 gevorderd t/m	Verwachting omtrent eerstvolgende fase	Inwerkingtreding
1. Wijziging van de Wet militair tuchtrecht, het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet militaire strafrechtspraak naar aanleiding van het gehouden evaluatie-onderzoek	II 25 454 (R 1595)	nota n.a.v. verslag ingediend bij de Tweede Kamer juni 1998	plenaire behandeling door de Tweede Kamer	vooralsnog niet aan te geven
2. Wijziging van de Rijkswet geweldgebruik krijgsmacht in de uitoefening van de bewakings- en beveiligingstaak (i.v.m. positie burgerbewakers)	II 25 813 (R 1604)	nota n.a.v. verslag ingediend bij de Tweede Kamer mei 1998	plenaire behandeling door de Tweede Kamer	zo spoedig mogelijk
3. Wijziging van de Dienstplichtwet en van de Wet gewetensbezwaren militaire dienst (Wetsvoorstel inzake vrijstellingen)	II 16 608	brief van 7 november 1997 inzake intrekking wetsvoorstel aan Voorzitter van de Tweede Kamer		
4. Wijziging van de Wet gewetensbezwaren militaire dienst (i.v.m. invoering Kaderwet dienstplicht)	II 25 990	verslag uitgebracht door de Tweede Kamer juni 1998	uitbrengen nota n.a.v. verslag	zo spoedig mogelijk
5. Raamwet adviesraden buitenlands, ontwikkelingssamenwerkings- en defensiebeleid	II 20 585	nota n.a.v. eindverslag ingediend bij de Tweede Kamer juli 1990	voortgang afhankelijk van besluitvorming inzake project herziening adviesstelsel	vooralsnog niet aan te geven

**C. In voorbereiding zijnde voorstellen van wet**

Wetsvoorstel	Op 1 aug. 1998 gevorderd t/m	Verwachting omtrent eerstvolgende fase	Inwerkingtreding eerstvolgende fase
1. Rijkswet Ongevallenraad Defensie	advies Raad van State van het Koninkrijk ontvangen september 1997	aanbieding aan de Tweede Kamer	1 juli 1999
2. Rijkswet Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba	in voorbereiding	behandeling (rijks)-ministerraad	zo spoedig mogelijk
3. Wijziging van de Wet reservepersoneel krijgsmacht 1985 en van de Algemene militaire pensioenwet (n.a.v. de Nota reservistenbeleid)	voorbereiding aanbieding aan Raad van State	aanbieding aan Tweede Kamer	zo spoedig mogelijk
4. Wijziging Militaire ambtenarenwet en intrekking Wet militair onderwijs landmacht 1890	in voorbereiding	behandeling Ministerraad	zo spoedig mogelijk
5. Wet collectieve acties Defensie	advies Raad van State ontvangen april 1992	vooralsnog niet aan te geven	tegelijk met intrekking voorbehoud bij art. 6, lid 4, ESH
6. Kaderwet militaire pensioenen	in voorbereiding	behandeling Ministerraad	vooralsnog niet aan te geven

**BIJLAGE 3****OVERZICHT MOTIES EN TOEZEGGINGEN**

Overzicht van de door de Staten-Generaal aanvaarde moties en de door de bewindslieden in het vergaderjaar 1997–1998 gedane toezeggingen.

**A. Door de Staten-Generaal aanvaarde moties**

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
Vóór 1 januari 1999 de introductie van een verlofspaarsysteem bezien en de Kamer daarover rapporteren	25 600 X, nr 28 (Handelingen II, nr 12, blzn 2916 en 2923)	onderzoek is gaande
Coördinatie en multilaterale samenwerking bevorderen tussen de Nederlandse kustwacht en die van Frankrijk, België, het Verenigd Koninkrijk en Duitsland voor een effectievere controle van de zeebuitengrenzen en de Kamer over de resultaten rapporteren	25 600 X, nr 29 (Handelingen II, nr 12, blz 2917 en 2921)	mogelijkheden worden onderzocht in de Weu- studygroup, subgroup sea
In het veteranen- en nazorgbeleid uitdrukkelijk aandacht te besteden aan de positie van gezinsleden en weduwen van alle veteranen	25 447, nr 16	zie kamerstuk 21 490, nr. 21
Ingenomen standpunt met betrekking tot de uitplaatsing van de Luchtmobiele brigade heroverwogen en de Kamer bij de aanbidding van de Rijksbegroting 1999 hierover inlichten	25 600 X, nr 33	zie par. 5.1



**B. Door de bewindslieden gedane toezeggingen**

Omschrijving van de motie	Vindplaats	Stand van zaken
Flexibilisering personeelsstructuur	Handelingen II, nr 12, blz 2906; Handelingen I, nr 22, blz 1291	zie par 3.3
Overleg met minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen over kwijtschelding studieschuld bij indiensttreding bij Defensie	Handelingen II, nr 12, blz 2906	ambtelijk overleg is gaande
Veteranenbrief	Handelingen II, nr 12, blzn 2907/2908; Handelingen I, nr 22, blz 1293	zie kamerstuk 21 490, nr 21
Huidige opzet en inhoud algemene militaire opleiding (AMO) evalueren en Kamer berichten	Handelingen II, nr 12, blz 2908; Handelingen I, nr 22, blz 1301	AMO wordt periodiek geëvalueerd
Studie werving, selectie en opleiding (contractlengte) in voorjaar 1998 bekendmaken	Handelingen II, nr 12, blzn 2906, 2908 en 2916	zie 25 600 X, nr 46
Voortgang van de nota Reservistenbeleid melden in begroting 1999	Handelingen II, nr 12, blz 2908	zie par. 3.6
Resultaat overleg met centrale overheidspersoneel over regeling militair geneeskundig personeel met civiele ziekenhuizen (tekort artsen)	Handelingen II, nr 12, blz 2909	zie kamerstuk 25 600 X, nr 52
Nadere notitie nucleaire, bacteriologische en chemische proliferatie	Handelingen II, nr 12, blzn 2893 en 2920; Handelingen I, nr 22, blz 1289	zie kamerstuk 26 051, nr 1
Overzicht analyse m.b.t. rampen- en of calamiteitenplannen bij alle krijgsmachtonderdelen	Handelingen II, nr 12, blz 2924	toezegging ingelost; brief is onlangs verzonden
Institutioneel onderzoek naar aard en omvang oneigenlijk vernietigd archiefmateriaal Militaire Inlichtingendienst eind 1998 aanbieden aan Kamer	kamerstuk 25 809, nr 8	zie par. 6.2.2
Halfjaarlijkse rapportage verbetering archiefbeheer Militaire Inlichtingendienst	kamerstuk 25 809, nr 8	zie par. 6.2.2
Gedrag Nederlandse VN-militairen in Angola	Handelingen II, 25 september 1997	zie kamerstuk 25 522, nr 4
Immaterieel deel veteranenbeleid	Handelingen II, nr 12, blzn, 2907/2908; handelingen I, blzn 1292 en 1293	zie kamerstuk 21 490, nr 21
Eindrapport «Post-Cambodja klachten»	Kamerstuk 25 000 X, 18 en 21 490, nr 21	onderzoek is gaande
Resultaat onderzoek TNO en Koninklijke landmacht over gezondheidsklachten militairen gelegd in Lukavac	Aanhangsel van handelingen nr 768 en 918 vergaderjaar 1996/97 en kamerstuk 21 490, nr 21	onderzoek is gaande
Reizen op zondag	Handelingen II, nr 12, blzn 2919/2924	zie kamerstuk 25 600 X, nr 38
Resultaat onderzoek naar aanwezigheid van asbest in onroerende zaken vóór oktober 1999 gereed	Kamerstuk 25 323, nr 13 en 14; handelingen I, blz 1293	zie par 5.2
Nadere rapportage voortgang emancipatiebeleid (augustus 1998)	Kamerstuk 25 600 X/ 25 436, nr 4	zie par. 3.7
Uitkomsten pilot werkdrukonderzoek Koninklijke luchtmacht	Handelingen I, nr 22, blz 1291	onderzoek is gaande
Aantal hogere officieren	Handelingen I, nr 22, blz 1293	zie aanhangsel van de handelingen 991

**BIJLAGE 4****OVERZICHT INZAKE CIRCULAIRES**

Onderwerp	datum	nummer	specificatie
Regeling geluidswerende voorzieningen 1997	16-04-1997	MG97022259	Bekendmaking beleid toepassing RGV '97

## OVERZICHT VAN VERSLAGEN VAN DE COMMISSIE VOOR DE VERZOEKSCRIFTEN EN AANBEVELINGEN VAN DE NATIONALE OMBUDSMAN

De Commissie voor de Verzoekschriften uit de Tweede Kamer heeft in het afgelopen begrotingsjaar twee verslagen uitgebracht over het ministerie van Defensie.

Het eerste verslag betreft het verzoek van een voormalige officier van de Koninklijke marine om te worden gerehabiliteerd door Defensie. In 1991 is betrokkene eervol ontslag verleend wegens blijvende ongeschiktheid op grond van het militaire keuringsreglement. Betrokkene heeft destijds geen gebruik gemaakt van beroepsmogelijkheden. De Commissie deelt het standpunt van Defensie dat er geen aanleiding is en geen mogelijkheden zijn om het verleende ontslag opnieuw in beschouwing te nemen (kamerstuk 1997–1998, 25 702, nr. 54).

Het tweede verslag betreft een klacht dat Defensie onvoldoende voorlichting geeft aan militair personeel over pensioenaanspraken en de wijze van aanvragen van een pensioen. De Commissie is van mening dat Defensie goeddeels is tegemoetgekomen aan het verzoek van betrokkene doordat al verbeteringen in de voorlichting zijn aangebracht en Defensie bij nader inzien de pensioengrondslag bij betrokkene heeft verhoogd (wijziging percentage invaliditeit) (kamerstuk 1997–1998, 25 702, nr. 67).

De Commissie voor de Verzoekschriften uit de Eerste Kamer heeft in het afgelopen begrotingsjaar geen verslagen over het ministerie van Defensie uitgebracht.

In 1997 heeft de Nationale ombudsman elf rapporten over het ministerie van Defensie uitgebracht. Eind 1997 verscheen een rapport met een aanbeveling in vier delen. Dit rapport betrof het onderzoek dat de Ombudsman heeft ingesteld naar de klacht van de ouders van één van de overledenen bij de ramp met het Hercules-vliegtuig in juli 1996. Zij klaagden over de wijze waarop Defensie zich tegenover hen heeft gedragen na het verongelukken van hun zoon. Het verzoekschrift bevatte tien klachtonderdelen (met name over de informatieverstrekking, de verleende nazorg en begeleiding en de financiële afwikkeling).

De aanbeveling luidt als volgt:

De minister van Defensie wordt in overweging gegeven:

1. na te gaan in hoeverre er reden is maatregelen te nemen op het punt van de interne communicatie binnen de defensie-organisatie;
2. na te gaan in hoeverre er reden is de interne instructies ten aanzien van de behandeling van schadeclaims aan te passen;
3. de beslissing over de door verzoekers opgevoerde schadeposten nader te (doen) bezien en eventueel te heroverwegen en verzoekers daarover te informeren;
4. na te (doen) gaan of de afwikkeling van de schadeloosstelling aan de andere nabestaanden voldoet aan de daaraan te stellen eisen en eventueel eerder genomen beslissingen te heroverwegen, en belanghebbenden daarover te informeren.

Defensie heeft op 30 januari 1998 uitvoerig gereageerd op de aanbeveling. Ten aanzien van het eerste deel liet Defensie weten dat bijstelling en actualisering van de calamiteitenplannen van de krijgsmachtdelen nog onderwerp van overweging is. Met het nieuwe calamiteitenplan Staf Maatschappelijke Dienst Defensie (MDD) wordt al wel tegemoetgekomen aan de aanbeveling waar het de berichtgeving betreft. Ten aanzien van de drie delen van de aanbeveling die zien op de schadeafwikkeling, is Defensie ingegaan op de gevolgde procedure bij de diverse schade-

afwikkelingen tot dan toe, alsmede de hoofdlijnen van de inhoudelijke aspecten. De schadeafwikkeling naar aanleiding van de ramp was op dat moment nog niet afgerond, zodat geen eindresultaat kon worden gegeven.

De Ombudsman heeft op 5 februari gereageerd en Defensie verzocht verder te worden geïnformeerd over nadere maatregelen op het gebied van de interne communicatie. Van het nieuwe calamiteitenplan Staf MDD heeft de Ombudsman met instemming kennisgenomen. Nadere informatie verzocht de Ombudsman ook over (het hopelijke spoedige tijdstip van) de voltooiing van de schadeafwikkeling. De Ombudsman heeft met instemming kennisgenomen van het opvolgen in algemene zin van de drie onderdelen van de aanbeveling die betrekking hebben op de schadeafwikkeling. De nadere reactie van Defensie was bij het totstandkomen van de begroting wel in vergevorderd stadium, maar nog niet afgerond.

Wat betreft de overige tien rapporten die in 1997 zijn verschenen, geldt dat in zeven gevallen het oordeel werd uitgesproken dat «(gedeeltelijk) niet behoorlijk» was gehandeld. In twee rapporten over de Koninklijke landmacht werd het oordeel «gegrond» uitgesproken. Eén daarvan betrof de late beantwoording van (nadere) vragen van een moeder over de oorzaak van het verongelukken van haar zoon bij het ontladen van een dieplader met twee YPR-en in de haven van Vlissingen. De Ombudsman stelde in het andere rapport dat een brief, bij externe correspondentie, moet worden geopend met een passende aanhef (zoals «Geachte heer.../mevrouw...») en moet worden afgesloten met een passende groet (zoals «Hoogachtend,»). De mogelijkheid tot afkoop van militair wachtgeld ten behoeve van de overdracht van militair pensioenaanspraak kwam aan de orde in een ander rapport.

Over de Koninklijke marechaussee zijn zeven rapporten uitgebracht. De Ombudsman oordeelde drie klachten «(gedeeltelijk) gegrond» en vier «ongegrond». De Minister van Defensie heeft overigens op 20 augustus 1997 (Stcrt. 1997, 162) de Klachtenregeling politietaken Koninklijke marechaussee/krijgsmacht vastgesteld (op grond van artikel 63 Politiewet). De externe Klachtencommissie politietaken Koninklijke marechaussee/krijgsmacht is daarbij ook ingesteld. De commissie heeft tot taak de beheerder, de minister van Defensie, gevraagd en ongevraagd te adviseren over de afdoening van klachten (in eerste instantie) indien de aard van een klacht daartoe aanleiding geeft.

In de eerste helft van 1998 heeft de Nationale ombudsman drie rapporten uitgebracht. Twee klachten werden niet gegrond geoordeeld, één gedeeltelijk gegrond.

**SUBSIDIES EN BIJDRAGEN****Nederlandse Reservisten Federatie Krijgsmacht**

Per 1998 zijn de Algemene Vereniging voor Reserve-militairen en de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reserve-officieren samengegaan in de Nederlandse Reservisten Federatie Krijgsmacht. De subsidies aan de twee verenigingen zijn vervallen. De Federatie ontvangt een subsidie vanaf 1998. De Nederlandse Reservisten Federatie Krijgsmacht heeft als doel de belangenbehartiging van reserve-militairen die behoren tot de krijgsmacht of daartoe hebben behoord, in het bijzonder de leden van de vereniging. Verder draagt de Federatie jaarlijks zorg voor de officiële Nederlandse vertegenwoordiging naar onder andere de Confédération Interalliée des Officiers de Réserve (CIOR), de Association Européenne des Sous-officiers de Réserve (AESOR) en de Confédération Interalliée des Officiers Médicaux de Réserve (CIOMR).

**Stichting Protestants Interkerkelijk Thuisfront en Stichting Nationaal Katholiek Thuisfront**

De subsidies aan de Stichting Protestants Interkerkelijk Thuisfront en de Stichting Nationaal Katholiek Thuisfront zijn per 1998 beëindigd onder artikel 04.21. Na overleg is besloten de subsidiëring voort te zetten onder artikel 01.21. De reden voor subsidiëring ligt in de positieve bijdrage die de thuisfrontorganisaties leveren aan de betrokkenheid van (specifieke groepen in) de Nederlandse samenleving bij de krijgsmacht en haar personeel. De subsidie is bedoeld als een stimulan om activiteiten te (blijven) ontplooien, die het maatschappelijk draagvlak voor defensietaken verbreden en versterken.

**Stichting VAFAMIL**

De subsidie aan de stichting VAFAMIL is per 1998 beëindigd.

**Bond Nederlandse Militaire Oorlogsslachtoffers**

De subsidie aan de Bond Nederlandse Militaire Oorlogsslachtoffers bestaat uit een bedrag dat gefaseerd wordt uitgekeerd over een bepaald aantal jaren. Het laatste deel van de subsidie zal worden uitgekeerd in 1999.

## OVERZICHT SUBSIDIES EN BIJDRAGEN

Naam subsidieregeling	Art.nr	Begrotings- bedrag (x f 1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex ante evaluatie ja/nee	Datum, aard laatste ex post evaluatie	Naam en datum evaluatie- document	Horizon- bepaling ja/nee	naleving voorwaarden onder reik- wijdte accountants- verklaring
		1998	1999						
Comité International de Médecine et de Pharmacie Mili- taires (Naam gewijzigd als volgt: Inter- national Committee of Military Medicine (ICMM))	01.21	4	4	Het comité stelt zich ten doel, in de geest van de Geneefse Con- venties, de permanente professio- nele samenwerking te behouden en te versterken tussen degenen die zich wijden aan het wereld- wijd verlichten van het leed en de verbetering van het lot van mili- taire gewonden en zieken in vredes- en oorlogstijd.	Militair defensie- personeel	ja	1998	Subsidie geëvalueerd	nee
Juridisch kader: Geen									
Koninklijke Vereniging ter beoe- fening van de Krijgswetenschap t.b.v. de buitengewone leerstoel Militair Recht aan de Universiteit van Amsterdam en het tijd- schrift de «Militaire Spectator»	01.21	450	450	De leerstoel heeft als doelstelling het bevorderen van de kennis van het militair recht en de juridische aspecten der krijgswetenschap, alsmede het verbreiden en doen uitvoeren van die kennis. Dit gebeurt o.a. door middel van de Militaire Spectator.		ja	1995	TK 24 400 X nr. 3, blz. 29 en 30, d.d. 19 sept 1995	ja
Juridisch kader: Geen									
Stichting Veteranen Platform	01.21	218	260	De Stichting Veteranen Platform heeft ten doel de belangen- behartiging van de bij de stichting aangesloten veteranen- organisaties alsmede de coördi- natie van het overleg met het ministerie van Defensie.	Veteranen	ja	1997	TK 25 600 X nr. 3, blz. 19, d.d. 16 sept 1997	ja
Juridisch kader: Geen									
Bond Nederlandse Militaire oor- logsslachtoffers	01.21	549	36	Het betreft een doelsubsidie t.b.v. een onderzoeksproject in het kader van de nazorg.	Veteranen/ oorlogs- slachtoffers	ja		TK 25 600 X nr. 3, blz. 19, d.d. 16 sept 1997	ja
Juridisch kader: Geen									
Defensie Vrouwennetwerk	01.21	10	10	De vereniging heeft ten doel: a. het inspireren, stimuleren, informer en motiveren van vrouwen die in dienst zijn van het ministerie van Defensie; b. het versterken van de positie van vrouwen bij Defensie en het stimuleren van de doorstroming van vrouwen naar hogere posities binnen Defensie.	Vrouwen in dienst van Defensie	ja	1997	TK 25 600 X nr. 3, blz. 19, d.d. 16 sept 1997	nee
Juridisch kader: Geen									

Naam subsidieregeling	Art.nr	Begrotings- bedrag (x f 1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex ante evaluatie ja/nee	Datum, aard laatste ex post evaluatie	Naam en datum evaluatie- document	Horizon- bepaling ja/nee	naleving voorwaarden onder reik- wijdte accountants- verklaring
		1998 1999							
Atlantic Exchange Program	01.21	15	15	10017	10017	1997	Subsidie geëvalueerd in 1997.	nee	ja
Juridisch kader: Geen			Deze organisatie heeft ten doel het organiseren van uitwisselingsprogramma's voor defensiepersoneel enerzijds en Amerikaanse counterparten anderzijds.	Defensiepersoneel	ja				
Stichting Dienstverlening Veteranen	01.21	10017	10017	10017	10017	eerste evaluatie in 1999	Subsidie dateert uit 1996.	nee	ja
Juridisch kader: Geen			De stichting heeft ten doel de uitvoering van het veteranenbeleid namens de minister van Defensie.	Veteranen	ja				
Bijdrage aan ministerie van Buitenlandse Zaken (V) t.b.v. Stichting Nederlands Instituut voor Internationale betrekkingen Clingendael	01.21	1758	1758	1758	1758	1997	TK 25 600 X nr. 3, blz. 19, d.d. 16 sept 1997	nee	ja
Juridisch kader: Wet stichting instituut Clingendael Staatsblad 752 1982			De doelstelling van het instituut «Clingendael» is bij te dragen aan de verdieping en verbreding van de kennis omtrent en de meningsvorming over internationale vraagstukken en het buitenlands en veiligheidsbeleid van Nederland. Daarbij wordt ook aandacht geschonken aan de Verenigde Naties en andere internationale organisaties.		ja				
Stichting Maatschappijen Krijgsmacht	01.21	498	498	498	498	1998	Subsidie geëvalueerd	nee	ja
Juridisch kader: Geen			De stichting stelt zich ten doel de kennis van en inzicht in de relatie tussen de maatschappij en de krijgsmacht als deel daarvan te vergroten en daardoor bij te dragen aan het vinden van mogelijke oplossingen voor problemen in die relatie.	Ja	Ja				
Nederlandse Reservisten Federatie Krijgsmacht	01.21	100	100	100	100	eerste evaluatie in 2001	Subsidie dateert uit 1998	nee	ja
Juridisch kader: Geen			De federatie heeft ten doel de belangenbehartiging van reservisten in het overleg met de Minister over zaken die hen regarderen. Voorts draagt de federatie jaarlijks zorg voor de officiële Nederlandse vertegenwoordiging naar o.a. de conferenties van de Association Européenne des Sous Officiers de Réserve (AESOR) respectievelijk de Confédération Interalliée des Officiers de Réserve (CIOR) en Confédération Interalliée des Officiers Médicaux Réserve (CIOMR).	Reservisten	ja				

Naam subsidieregeling	Art.nr	Begrotings- bedrag (x f 1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex ante evaluatie ja/nee	Datum, aard laatste ex post evaluatie	Naam en datum evaluatie- document	Horizon- bepaling ja/nee	naleving voorwaarden onder reik- wijdte accountants- verklaring
		1998 1999							
Bijdrage aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (VII) in de doelsubsidies HDO/TNO. De bijdrage in de doelsubsidie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek ten behoeve van de Hoofdgroep Defensie Onderzoek (TNO/DO) berust op het Besluit van 24 april 1986 ter uitvoering van de artikelen 1, 15, 17, 18, 21, 37 en 45, tweede lid, van de TNO-wet (1986. Stb. 214).	01.21	100093	Het merendeel van het defensie-onderzoek (DO) binnen TNO wordt uitgevoerd door de drie instituten van TNO Defensie- Onderzoek, te weten het Fysisch en Elektronisch Laboratorium (FEL) te Den Haag, het Prins Maurits Laboratorium (PML) te Rijswijk en TNO Technische Menskunde (TM) te Soesterberg.		ja	1993	De onderzoeksvormgeving aan de doelsubsidie worden jaarlijks bezien op doelmatigheid en doeltreffendheid. Hierover wordt in de evaluatiebijlage niet gerapporteerd.	nee	ja
Juridisch kader: TNO-wet Staatsblad 762/1985			Het FEL verricht onderzoek op het gebied van: operationele research en bedrijfsvoering, command & control en simulatie, telecommunicatie en defensie-elektronica en waarnemingsystemen.						
			Het PML verricht onderzoek op het gebied van: toxische stoffen (o.a. (fysieke) bescherming tegen chemische en bacteriologische strijdmiddelen), munitietechnologie en explosieveiligheid, wapens en wapenplatformen.						
			Het TM verricht onderzoek op het gebied van: waarneming, informatieverwerking, vaardigheden, werkomgeving, training en opleiding en groepsfuncties.						
			Minder dan 10% van het totale defensie-onderzoek bij TNO wordt uitgevoerd door andere TNO-instituten, zoals:						
			- TNO-Preventie en Gezondheid (PG)						
			- TNO-Bouw / Centrum voor Mechanische Constructies						
			- TNO-Industrie						



Naam subsidieregeling	Art.nr	Begrotings- bedrag (x f 1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex ante evaluatie ja/nee	Datum, aard laatste ex post evaluatie	Naam en datum evaluatie- document	Horizon- bepaling ja/nee	naleving voorwaarden onder reik- wijdte accountants- verklaring	
		1998	1999							
Bijdrage aan het ministerie van Buitenlandse Zaken (V) t.b.v. Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging	01.21	2651	3305	Het Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging (NBV) heeft als doel het Nederlandse verbindingsbeveiligingsbeleid voor de rijkssoevereïteit vast te stellen en uit te voeren.	Rijkssoevereïteit	ja	1995	TK 24 400 X nr. 3, blz. 29 en 30, d.d. 19 sept 1995	nee	ja
Juridisch kader: Geen										
Bijdrage aan het ministerie van Buitenlandse Zaken (V) t.b.v. het Internationaal Comité van het Rode Kruis	01.21	70	70	Het betreft hier het defensie-aandeel van de jaarlijkse Nederlandse contributie ten behoeve van de internationale juridische en humanitaire taken van het Internationale Rode Kruis.	ja	ja	1995	TK 24 400 X nr. 3, blz. 29 en 30, d.d. 19 sept 1995	nee	nee
Juridisch kader: Geen Besluit Rode Kruis 1988 en besluit bijdrage Rode Kruis Staatsblad 680/1988 Staartc. 1989 141										
Bijdrage aan het ministerie van Buitenlandse Zaken (V) t.b.v. Stichting Atlantische Commissie	01.21	298	298	Het betreft het defensie-aandeel in een bijdrage aan de Stichting Atlantische Commissie. De stichting heeft als doel activiteiten te ontwikkelen met betrekking tot vredes- en veiligheidsvraagstukken in Atlantisch verband.	ja	ja	1997	TK 25 600 X nr. 3, blz. 19, d.d. 16 sept 1997	nee	ja
Juridisch kader: Geen										
Bijdrage aan het ministerie van Verkeer & Waterstaat (XII) t.b.v. Nationaal Lucht- en Ruimtevaart Laboratorium	01.21	1000	1000	Ten behoeve van onderzoek op het gebied van lucht- en ruimtevaart is het Nationaal Lucht- en Ruimtevaart-laboratorium (NLR) van groot belang voor Defensie. De krijgsmacht beschikt over vliegtuigen, helikopters en geleide wapens die optimaal moeten functioneren. Defensie is in het NLR-bestuur vertegenwoordigd om het onderzoeksbeleid bij het NLR zo veel mogelijk op de defensiebehoeften af te stemmen.	ja	ja	1997	TK 25 600 X nr. 3, blz. 19, d.d. 16 sept 1997	nee	ja
Juridisch kader: Geen										

Naam subsidieregeling	Art.nr	Begrotings- bedrag (x f 1000)		Doelstelling	Doelgroep	Ex ante evaluatie ja/nee	Datum, aard laatste ex post evaluatie	Naam en datum evaluatie- document	Horizon- bepaling ja/nee	naleving voorwaarden onder reik- wijde accountants- verklaring
		1998	1999							
Bijdrage aan het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) t.b.v. Informatie- en Coördinatie-organen Dienstverlening Oorlogsgetroffenen (ICODO)	01.21	450	300	Het betreft het defensie-aandeel in een bijdrage aan het ICODO ten behoeve van de immateriële hulpverlening oorlogsgetroffenen.	Veteranen / oorlogsgetroffenen	ja	1997	Subsidie geëvalueerd in 1997	ja, 2000	ja
Juridisch kader: via VWS Handelingen TK boa 16005, d.d. 16 januari 1980										
Stichting Vrouw en Uniform	01.21	26	26	De stichting heeft ten doel het bevorderen van het onderlinge contact tussen vrouwelijke (ex-)uniformdragende ambtenaren in Nederland met een ordehandhavingstaak.	Vrouwelijke (ex-)uniformdragende ambtenaren in Nederland	ja	1996	TK 25 000 X nr. 3, blz. 9 t/m 20, d.d. 17 sept 1996	nee	nee
Juridisch kader: Geen										
Stichting Homosexualiteit en Krijgsmacht	01.21	55	55	Het doel van de stichting is het scheppen dan wel bevorderen van een zodanig leefklimaat binnen de krijgsmacht en de Centrale organisatie, dat homoseksuele leden van deze organisatie de optimale vrijheid hebben c.q. verkrijgen hun leven in te richten volgens eigen inzichten en voorkeur. Zulks in het belang van zowel het homoseksuele individu als van de defensie-organisatie.	Homoseksuelen in de defensie-organisatie	ja	1995	TK 24 400 X nr. 3, blz. 29 en 30, d.d. 19 sept 1995	nee	nee
Juridisch kader: Geen										
Stichting koepelorganisatie militaire tehuizen (KOMT)	01.21	1910	1910	Het doel van de stichting is: – het behartigen van de belangen van de aangesloten algemene militaire tehuizen in het overleg met het ministerie van Defensie; – het toedelen van de beschikbaar gestelde subsidiegelden aan de onderscheiden tehuizen-exploiterende organisaties; – het bepalen welke van de tehuisorganisaties de tehuizen op de onderscheiden locaties exploiteert.	Militair defensie-personeel	ja	eerste evaluatie in 1998	Subsidie dateert uit 1995	nee	ja
Juridisch kader: Geen										

Naam subsidieregeling	Art.nr	Begrotings- bedrag (x f 1000)		Doelstelling	Doelgroep	Ex ante evaluatie ja/nee	Datum, aard laatste ex post evaluatie	Naam en datum evaluatie- document	Horizon- bepaling ja/nee	naleving voorwaarden onder reik- wijde accountants- verklaring
		1998	1999							
Stichting Protestantse Interkerke- lijk Thuisfront	01.21	50	50	De stichting heeft ten doel een bijdrage te leveren aan de betrok- kenheid van de Nederlandse samenleving bij de krijgsmacht en haar personeel.	Militair defensie- personeel	ja	eerste eva- luatie in 2001	Subsidie dateert uit 1998	nee	ja
Juridisch kader: Geen										
Stichting Nationaal Katholiek Thuisfront	01.21	25	25	De stichting heeft ten doel een bijdrage te leveren aan de betrok- kenheid van de Nederlandse samenleving bij de krijgsmacht en haar personeel.	Militair defensie- personeel	ja	eerste eva- luatie in 2001	Subsidie dateert uit 1998	nee	ja
Juridisch kader: Geen										
Stichting bijzondere scholen voor onderwijs op algemene grondslag	01.21	9800	9911	De doelstelling van de stichting is: – het beheer en bestuur van scholen voor het onderwijs in het buitenland aan de kinderen van defensiepersoneel; – het verzorgen van onderwijs op algemene grondslag.	Kinderen van het personeel dat in het buitenland is geplaatst	ja	eerste eva- luatie in 1998	Subsidie dateert uit 1995	nee	ja
Juridisch kader: Geen										
Stichting Rechtsbijstand Dienst- plichtigen	01.21	143	0	De stichting stelt zich ten doel: geven van advies aan dienstplich- tigen, gewezen dienstplichtigen en hun betrekkingen inzake mate- riële aanspraken voortvloeiende uit ziekten en/of gebreken, ontstaan tijdens de dienst.	(gewezen) dienstplich- tigen en hun betrek- kingen danwel na- bestaanden van (gewezen) dienstplich- tigen	ja	1996	TK 25 000 X nr. 3, blz. 9 t/m 20, d.d. 17 sept 1996	ja, 1 april 1998	ja
Juridisch kader: Geen										
Koninklijke marine jachtclub	03.21	117	117	De doelstelling is vierledig. Centraal staat de personeelszorg en het bevorderen van de nautisch vormende invloed op het personeel, alsmede de bevoor- ding van de betrokkenheid van het personeel bij het water. Daarnaast wordt de representatie en assis- tentie bij de door de Koninklijke marine te verzorgen evenementen behartigd.	Marine- personeel	ja	1997	TK 25 600 X nr. 3, blz. 19, d.d. 16 sept 1997	nee	ja
Juridisch kader: Geen										

Naam subsidieregeling	Art.nr	Begrotings- bedrag (x f 1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex ante evaluatie ja/nee	Datum, aard laatste ex post evaluatie	Naam en datum evaluatie- document	Horizon- bepaling ja/nee	naleving voorwaarden onder reik- wijde accountants- verklaring	
		1998	1999							
Marine watersportvereniging	03.21	71	71	De doelstelling is vierledig. Centraal staat de personeelszorg en het bevorderen van de nautisch vormende invloed op het personeel, alsmede de bevordering van de betrokkenheid van het personeel bij het water. Daarnaast wordt de representatie en assistentie bij de door de Koninklijke marine te verzorgen evenementen behartigd.	Marine- personeel	ja	1997	TK 25 600 X nr. 3, blz. 19, d.d. 16 sept 1997	nee	nee
Juridisch kader: Geen										
Marine Sanatoriumfonds	03.21	5	5	Het Marine Sanatoriumfonds draagt zorg voor het verlenen van gezinsverzorging. De reguliere landelijke organen op dit terrein verlenen slechts daghulp, terwijl voor het varend personeel van de Koninklijke marine tevens nachten weekendhulp geboden is.	Marine- personeel en gezins- leden	ja	1997	TK 25 600 X nr. 3, blz. 19, d.d. 16 sept 1997	nee	nee
Juridisch kader: Geen										
Bijdrage aan het ministerie van Economische Zaken t.b.v. het Nederlands Instituut voor Maritieme Ontwikkeling	03.21	200	200	Coördinatie en identificatie van research-, ontwikkelings- en innovatiebehoefte van de maritieme bedrijfstak en vertaling daarvan in projecten. De marine maakt gebruik van de resultaten van het onderzoek.	De mari- tieme bedrijfs- takken in Nederland	ja	1997	TK 25 600 X nr. 3, blz. 19, d.d. 16 sept 1997	nee	nee
Juridisch kader: Geen										
Zeekadetkorps Nederland	03.21	50	50	Een maritieme organisatie om jongeren kennis bij te brengen van de zeevaart en het belang dat Nederland daarbij heeft.	Jongeren van 11 t/m 18 jaar	ja	1997	Subsidie geëvalueerd in 1997	nee	nee
Juridisch kader: Geen										
Koninklijke Vereniging Marine-officieren (KVMO)	03.21	75	75	De subsidie is bestemd voor het tot stand komen van het Marineblad. De voornaamste doelstelling van het blad is het verdiepen van inzicht in maritieme onderwerpen, zowel voor leden van de KVMO als voor derden.	Leden KVMO en derden	ja	1997	Subsidie geëvalueerd in 1997	nee	nee
Juridisch kader: Geen										

Naam subsidieregeling	Art.nr	Begrotings- bedrag (x f 1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex ante evaluatie ja/nee	Datum, aard laatste ex post evaluatie	Naam en datum evaluatie- document	Horizon- bepaling ja/nee	naleving voorwaarden onder reik- wijdte accountants- verklaring
		1998	1999						
Stichting Militaire Tehuizen Overzee	03.21	15	15	De militaire tehuizen zijn belang- rijk voor het sociale en culturele leven van de militairen en hun gezinsleden in het Caribisch gebied.	Militair defensie- personeel en hun gezins- leden	ja	1997	Subsidie geëvalueerd in 1997	ja
Juridisch kader: Geen									
Stichting Protestants Interker- lijk Thuisfront	04.21	0	0	Subsidie overgeheveld naar art.nr 01.21					
Juridisch kader: Geen									
Stichting Nationaal Katholiek Thuisfront	04.21	0	0	Subsidie overgeheveld naar art.nr 01.21					
Juridisch kader: Geen									
Stichting Jeugdwerk Duitsland	04.21	250	250	De stichting richt zich op de uit- voering van jeugd- en jongeren- werk ten behoeve van in de Duits- land woonachtige Nederlandse kinderen. De stichting wil een bijdrage leveren aan de ontwikke- ling van jongeren tot actieve en bewuste leden van de samenle- ving door middel van educatieve en (re)creatieve activiteiten. De volwassenen in de Nederlandse woongemeenschappen zijn hier nauw bij betrokken.	In Duits- land woon- achtige kinderen van Neder- lands militair defensie- personeel	ja	1998	Subsidie geëvalueerd in 1998	ja
Juridisch kader: Geen									
Stichting Het Koninklijk Neder- lands Leger- en Wapenmuseum «Generaal Hoefer»	04.21	1599	1604	Het doel van de stichting is: – het verzamelen, bewaren en tentoonstellen van voorwerpen van krijgsgeschiedkundige aard, in hoofdzaak met betrekking tot de landstrijdkrachten van Neder- land en het voormalig Nederlands-Indië; – het wekken van belangstelling voor en het verzamelen en ver- strekken van informatie over het terrein waarop de stichting werkzaam is.	Neder- landse bevolking	ja	1998	Subsidie geëvalueerd in 1998	ja
Juridisch kader: Geen									
Totaal			132 572	131 712					

## Overzicht van beëindigde, gewijzigde en nieuwe subsidies ten opzichte van de situatie in 1993

Naam	Artikel-nummer	Opmerkingen
<b>Beëindigde subsidies</b>		
Nationaal Lucht- en Ruimtevaart-geneeskundig Centrum (NLRGC)	–	Deze subsidie is in 1994 beëindigd. Met het NLRGC was overeengekomen om de bijdrage vanaf 1994 af te kopen.
Stichting Jason	–	Deze subsidie is in 1993 beëindigd. De subsidie was toegekend voor de jaren 1988 tot en met 1992. Voor 1993 is door de Minister van Defensie een éénmalige eindbijdrage van f 25 000,- toegekend.
Stichting Humanistisch Thuisfront	–	Deze subsidie had een vooraf vastgelegde einddatum en is derhalve per 1998 beëindigd.
Vereniging Koninklijke Nederlandse Militaire Bond Pro Rege	–	Deze subsidie wordt vanaf 1995 versterkt via de Stichting Koepelorganisatie Militaire Tehuizen (KOMT).
Centrale van Katholieke Militaire Tehuizen	–	De subsidie is per 1994 beëindigd, daar de centrale de exploitatie van militaire tehuizen heeft beëindigd. Met ingang van 1995 zijn de afzonderlijke subsidies aan protestantse, katholieke en humanistische militaire tehuizen omgezet in één subsidie aan de overkoepelende organisatie van de militaire tehuizen (KOMT).
Stichting Militaire Tehuizen van het Humanistisch Thuisfront	–	Deze subsidie is per 1994 beëindigd daar de stichting de exploitatie van militaire tehuizen heeft beëindigd. Met ingang van 1995 zijn de afzonderlijke subsidies aan protestantse, katholieke en humanistische militaire tehuizen omgezet in één subsidie aan de overkoepelende organisatie van de militaire tehuizen (KOMT).
Protestants vormingscentrum «Beukbergen»	–	In het kader van de doelmatigheidsoperatie is in 1996 besloten de subsidiebijdragen aan de vormingscentra te beëindigen. Hiervoor in de plaats zijn afzonderlijke overeenkomsten gesloten met de drie vormingscentra.
Katholiek vormingscentrum «Vlasakkers»	–	In het kader van de doelmatigheidsoperaties is in 1996 besloten de subsidiebijdragen aan de vormingscentra beëindigen. Hiervoor in de plaats zijn afzonderlijke overeenkomsten gesloten met de drie vormingscentra.
Humanistisch vormingscentrum «Coornherthuys»	–	In het kader van de doelmatigheidsoperaties is in 1996 besloten de subsidiebijdragen aan de vormingscentra te beëindigen. Hiervoor in de plaats zijn afzonderlijke overeenkomsten gesloten met de drie vormingscentra.
Vormingscentrum Providentia (Aruba)	–	Met ingang van 1993 is deze subsidie ondergebracht bij de Stichting Militaire Tehuizen Overzee.
Vormingscentrum Ascencion (Curaçao)	–	Met ingang van 1993 is deze subsidie ondergebracht bij de Stichting Militaire Tehuizen Overzee (04.04). In de begroting van 1995 en 1996 is de subsidie aan Vormingscentrum Ascencion weer afzonderlijk verleend en vermeld onder artikel 03.04. Met ingang van 1997 is de subsidie aan Vormingscentrum Ascencion beëindigd, daar het vormingswerk vanaf 1997 uit de markt wordt betrokken.
Stichting VAFAMIL	–	Deze subsidie had een vooraf vastgestelde einddatum en is per 1998 beëindigd.

Naam	Artikel-nummer	Opmerkingen
<b>Gewijzigde subsidies</b>		
Stichting Protestants Interkerkelijk Thuisfront	01.21	Subsidie is onder artikel 04.21 vervallen per 1998. Begin 1998 is besloten subsidie te blijven verlenen onder artikel 01.21.
Stichting Nationaal Katholiek Thuisfront	01.21	Subsidie is onder artikel 04.21 vervallen per 1998. Begin 1998 is besloten subsidie te blijven verlenen onder artikel 01.21.
Stichting Dienstverlening Veteranen (SDV)	01.21	Sinds 1991 wordt ten laste van artikel 02.02 (militaire pensioenen) een subsidie verstrekt aan de SDV. Met ingang van 1996 wordt de subsidie ten laste gebracht van artikel 01.21.
Subsidie Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reserve-officieren	01.21	De subsidie aan de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reserve-officieren is per 1998 overgegaan naar de Nederlandse Reservisten Federatie Krijgsmacht.
Stichting Rechtsbijstand Dienstplichtigen	01.21	Deze subsidie wordt beëindigd per 1999. Vanaf 1997 zijn geen nieuwe rechtszaken aangenomen.
Bijdrage aan OCW t.b.v. onderwijs in Duitsland	01.21	Per 1995 is deze bijdrage overgegaan in de Stichting Bijzondere Scholen op Algemene Grondslag.
Stichting Coördinatie Maritiem Onderzoek	03.21	De stichting Coördinatie Maritiem Onderzoek (CMO) is opgeheven. De subsidie wordt sinds 1996 verstrekt aan het Nederlands Instituut voor Maritieme Ontwikkeling, een stichting met dezelfde doelstellingen als het CMO.
Stichting Militaire Tehuizen Overzee	03.21	Subsidie is met ingang van 1995 overgeheveld van artikel 04.04 naar artikel 03.21.
<b>Nieuwe subsidies</b>		
Atlantic Exchange Program	01.21	Subsidie is voor het eerst verleend in 1994.
Stichting Koepelorganisatie Militaire Tehuizen (KOMT)	01.21	Met ingang van 1996 zijn de afzonderlijke subsidies aan protestante, katholieke en humanistische militaire tehuizen omgezet in één subsidie aan de overkoepelende organisatie van de militaire tehuizen.
Algemene Vereniging voor Reserve-militairen	01.21	Per 1998 is voor het eerst een subsidie verleend aan deze vereniging. In 1998 is de vereniging samengegaan met de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reserve-militairen in de Nederlandse Reservisten Federatie Krijgsmacht.
Nederlandse Reservisten Federatie Krijgsmacht	01.21	Subsidie is voor het eerst verleend in 1998 na samengaan van de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reserve-militairen en de Algemene Vereniging voor Reserve-militairen in de Nederlandse Reservisten Federatie Krijgsmacht.
Koninklijke Vereniging Marine-officieren	03.21	Subsidie is voor het eerst verleend in 1995.

## Afgeronde onderzoeken

## Beleidssterrein Algemeen/Defensiebreed

Nr.	Soort onderzoek	Onderwerp	Doelstelling	Onderzoeksresultaten/toepassingen
1	Bedrijfsvoeringsaudit	Interdepartementaal beleidsonderzoek Koninklijke marechaussee	Onderzoek naar de toegevoegde waarde van invoering van een meer resultaatgericht besturingsmodel, eventueel gekoppeld aan een baten-lastenstelsel voor besturing van de Koninklijke marechaussee.	De resultaatgerichte sturing van de Koninklijke marechaussee kan worden verbeterd. Daartoe is een verbeterplan in zeven stappen opgesteld. De eerste zes stappen sluiten nauw aan bij de implementatie van het Beleid Bedrijfsvoering Defensie en het Verbeterd Economisch Beheer bij de Koninklijke marechaussee. De zevende stap behelst het dichter bij elkaar brengen van gezags- en beheersrelaties wat betreft de externe aansturing van de Koninklijke marechaussee. Hiertoe dienen budgetten te worden ontvlecht en overgeheveld naar de opdrachtgevers. Op dat moment zou ook het baten-lastenstelsel kunnen worden ingevoerd.
2	Beleidsvaluatie ex ante	Flexibiliteit Personeels-structuur (voorheen opbouw personeelsbestand)	Onderzoek naar de vergroting van de flexibiliteit op P-gebied binnen het bestaande beleid en de bestaande structuur. Indien nodig zal tevens worden aangegeven welke aanpassingen in het beleid of de structuur gewenst zijn.	De uitkomsten van deze deelstudie worden meegenomen in het onderzoek Flexibilisering van de Personeelsstructuur (zie Programma onderzoeken 1999, beleidssterrein Algemeen/Defensiebreed, nr. 8).
3	Beleidsvaluatie ex ante	Diensteinde-regelingen	Onderzoek naar de mogelijkheden voor flexibilisering van diensteinderegelingen in relatie tot de personele opbouw binnen Defensie.	De uitkomsten van deze deelstudie worden meegenomen in het onderzoek Flexibilisering van de Personeelsstructuur (zie Programma onderzoeken 1999, beleidssterrein Algemeen/Defensiebreed, nr. 5).
4	Procesgericht onderzoek	System Development Workbench Administratieve Organisatie (SDW-AO)	Onderzoek naar het gebruik en de gebruikersvriendelijkheid van SDW-AO en de toepasbaarheid van eventuele alternatieven ter beschrijving van de administratieve organisatie.	Het ondersteunende software pakket SDW-AO wordt, zoals interdepartementaal overeengekomen, in grote delen van de Defensie-organisatie toegepast. Met name bij de Koninklijke marine en het Defensie Interservice Commando is dit nog niet het geval. Het arbeidsintensieve karakter en de ingewikkeldheid zijn klachten bij hantering van het pakket. Gebleken is dat bij nieuwe versies van het pakket aan deze bezwaren tegemoet wordt gekomen. Rijksbreed wordt een pakketvergelijking uitgevoerd naar eventuele alternatieven.
5	Beleidsvaluatie ex post	Veteranenbeleid	Actualisatie van het nazorg- en veteranenbeleid inclusief de daaraan verbonden financiële consequenties.	Onderzoeksresultaten zijn met brief P/98002793, d.d. 17 april 1998 aan de Tweede Kamer aangeboden.
6	Beleidsvaluatie ex post	Defensie Meerjarenplan Milieu (DMPM)	Evaluatie van de doelstellingen van het meerjarenplan en de invoering van bedrijfsinterne milieuzorg in het licht van het opstellen van een nieuw meerjarenplan milieu.	De streefdoelen van het DMPM zijn rechtstreeks overgenomen uit het Nationaal Milieuplan. Daarbij is onvoldoende rekening gehouden met de specifieke milieubelasting van Defensie. Een nulmeting is niet uitgevoerd en operationalisering van de streefdoelen is nagenoeg achterwege gebleven. Milieu is onvoldoende geïntegreerd in de besluitvorming en de bedrijfsvoering. De invoering van een bedrijfsintern milieuzorgsysteem overeenkomstig ISO 14 001 geeft meer waarborgen voor een samenhangend milieuzorgsysteem. Bijstelling van het beleid zal plaatsvinden.



## Subsidies en bijdragen

Nr.	Onderwerp	Doelstelling	Onderzoeksresultaten/toepassingen
1	Comité International de Médecine et de Pharmacie Militaires. Naam gewijzigd in: International Committee of Military Medicine (ICMM).	Evaluatie gericht op doelgerichtheid, doelmatigheid en actualiteit van deze subsidie.	De doelstellingen zijn ongewijzigd. Deze worden onverminderd bereikt. De subsidie wordt gecontinueerd.
2	Atlantic Exchange Program	Evaluatie gericht op doelgerichtheid, doelmatigheid en actualiteit van deze subsidie.	De doelstelling en de daaraan gekoppelde activiteiten zijn actueel. De subsidie wordt gecontinueerd.
3	Stichting Maatschappij en Krijgsmacht	Evaluatie gericht op doelgerichtheid, doelmatigheid en actualiteit van deze subsidie.	De doelstelling en de doelgroepen zijn in de afgelopen jaren niet wezenlijk gewijzigd. De stichting bereikt haar doelstellingen. De subsidie wordt gecontinueerd.
4	Internationaal Comité van het Rode Kruis	Evaluatie gericht op doelgerichtheid, doelmatigheid en actualiteit van deze subsidie.	De doelstellingen zijn ongewijzigd en nog steeds actueel. De gestelde doelen worden onverminderd bereikt. De subsidie wordt gecontinueerd.
5	Informatie- en Coördinatie-orgaan Dienstverlening Oorlogsgetroffenen (ICODO)	Evaluatie gericht op doelgerichtheid, doelmatigheid en actualiteit van deze subsidie.	De Stichting ICODO richt zich met name op burgeroorlogsgetroffenen en andere civiel geweldsgetroffenen. De bij de oprichting van de Stichting Dienstverlening Veteranen beoogde intensieve samenwerking tussen de Stichting Dienstverlening Veteranen en ICODO is niet tot stand gekomen. Voor activiteiten in het kader van deze samenwerking wordt echter wel een bijdrage verleend. Voortzetting van de bijdrage op hetzelfde of een hoger niveau wordt niet langer noodzakelijk geacht. In overleg met het Ministerie van VWS is een afbouwregeling afgesproken, waarbij in 2000 voor het laatst door Defensie een bijdrage wordt verstrekt.
6	Zeekadetkorps	Evaluatie gericht op doelgerichtheid, doelmatigheid en actualiteit van deze subsidie.	De Koninklijke marine hecht belang aan het bij de Nederlandse jeugd vroegtijdig wekken van belangstelling voor het maritieme bedrijf. Dit mede in het kader van toekomstige werving van personeel. De subsidie draagt voor een groot deel bij aan de activiteiten van het Zeekadetkorps. De subsidie wordt gecontinueerd.
7	Koninklijke Vereniging Marine Officieren (KVMO)	Evaluatie gericht op doelgerichtheid, doelmatigheid en actualiteit van deze subsidie.	De Koninklijke marine hecht belang aan de publikatie van het Marineblad teneinde de KVMO-leden en derden in de gelegenheid te stellen zich in maritieme onderwerpen te kunnen verdiepen. Bovendien acht de Koninklijke marine het van belang dat communicatie en saamhorigheid hierdoor bevorderd worden. De doelstelling en de daaraan gekoppelde activiteiten zijn actueel. De subsidie wordt gecontinueerd.
8	Stichting Militaire Tehuizen Overzee (SMTO)	Evaluatie gericht op doelgerichtheid, doelmatigheid en actualiteit van deze subsidie.	De Koninklijke marine hecht waarde aan het sociale en culturele leven van de militairen en hun gezinsleden in het Caribisch gebied. Een deel van de subsidie aan de SMTO wordt met ingang van 1998 beëindigd, daar een deel niet meer onder de subsidieregeling valt.
9	Stichting Jeugdwerk Duitsland	Evaluatie gericht op doelgerichtheid, doelmatigheid en actualiteit van deze subsidie.	De stichting richt zich op de uitvoering van jeugd- en jongerenwerk ten behoeve van de in Duitsland woonachtige kinderen van Nederlandse militairen. Zij wil een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van jongeren tot actieve en bewuste leden van de samenleving door middel van educatieve en (re)creatieve activiteiten. Bij deze werkzaamheden zijn de Nederlandse woongemeenschappen nauw betrokken. De stichting bereikt de gestelde doelen, welke nog steeds actueel zijn. De Koninklijke landmacht hecht waarde aan (voortzetting van) deze activiteiten en draagt daarom bij in de exploitatie.

Nr.	Onderwerp	Doelstelling	Onderzoeksresultaten/toepassingen
10	Stichting Het Koninklijk Nederlands Leger- en Wapenmuseum «Generaal Hofer»	Evaluatie gericht op doelgerichtheid, doelmatigheid en actualiteit van deze subsidie.	De stichting stelt zich tot doel het verzamelen, bewaren en tentoonstellen van voorwerpen van krijgsgeschiedkundige aard, in hoofdzaak met betrekking tot de landstrijdkrachten van Nederland en het voormalig Nederlands-Indië. Tweede doelstelling is het wekken van belangstelling voor en het verzamelen en verstrekken van informatie met betrekking tot het terrein waarop de stichting werkzaam is. De stichting bereikt de gestelde doelen, welke nog steeds actueel zijn. De Koninklijke landmacht hecht waarde aan (voortzetting van) deze activiteiten, zowel vanuit een oogpunt van krijgsgeschiedenis als van voorlichting, imago en maatschappelijke acceptatie van de krijgsmacht en draagt daarom bij in de exploitatie van de activiteiten.

## Vergunningen

Nr.	Soort onderzoek	Onderwerp	Doelstelling	Onderzoeksresultaten/toepassingen
1	Vergunningonderzoek	Art 1 Uitvoeringsbesluit wet op de Weerkorpsen inzake schietverenigingen	Onderzoek naar het doel van het vergunningstelsel, de keuze van het instrument, de doelbereiking en de werking ervan.	Het vergunningstelsel wordt gehandhaafd, omdat het doel ervan (het controleren van het democratisch gehalte van een schietvereniging) nog van belang is. Het feit dat met het toetsen van de statuten van een schietvereniging slechts invloed van geringe betekenis op het democratisch gehalte van een vereniging kan worden uitgeoefend, doet hier niet aan af.
2	Vergunningonderzoek	Art 16 Uitvoeringsbesluit Wet op de Weerkorpsen inzake uniformkleding en onderscheidingstekens	Onderzoek naar het doel van het vergunningstelsel, de keuze van het instrument, de doelbereiking en de werking ervan.	Dit vergunningstelsel is een leeg stelsel geworden waar geen uitvoering aan wordt gegeven, omdat het doel van het stelsel (teggangaan van provocerende gedragingen dan wel vertoningen van politieke groeperingen) thans veel minder dan in de dertiger jaren van belang is. Hierdoor zijn wijzigingen of verbeteringen aan het vergunningstelsel niet aan de orde.
3	Vergunningonderzoek	Art 17 Luchtvaartwet, inzake toestemming voor het houden van luchtvaartvertoningen of -wedstrijden	Onderzoek naar het doel van het vergunningstelsel, de keuze van het instrument, de doelbereiking en de werking ervan.	De luchtvaartwetgeving bevindt zich in een proces van integrale herziening. Gelet op de specifieke belangen, vliegveiligheid en militaire belangen ligt het niet in de rede een ander instrument ter hand te nemen.
4	Vergunningonderzoek	Art 31 Luchtvaartwet, inzake ontheffing op het verbod (on)roerende zaken op een luchtvaartterrein te hebben	Onderzoek naar het doel van het vergunningstelsel, de keuze van het instrument, de doelbereiking en de werking ervan.	De luchtvaartwetgeving bevindt zich in een proces van integrale herziening. Gelet op de specifieke belangen, vliegveiligheid en militaire belangen ligt het niet in de rede een ander instrument ter hand te nemen.
5	Vergunningonderzoek	Art 34 Luchtvaartwet, inzake ontheffing van het verbod te starten en landen in strijd met hetgeen is bepaald bij de aanwijzing van het luchtvaartterrein	Onderzoek naar het doel van het vergunningstelsel, de keuze van het instrument, de doelbereiking en de werking ervan.	De luchtvaartwetgeving bevindt zich in een proces van integrale herziening. Gelet op de specifieke belangen, vliegveiligheid en militaire belangen ligt het niet in de rede een ander instrument ter hand te nemen.
6	Vergunningonderzoek	Art 76 Luchtvaartwet ter beveiliging van militaire belangen inzake de vergunningverlening aan buitenlandse mogendheden ter beveiliging van militaire belangen	Onderzoek naar het doel van het vergunningstelsel, de keuze van het instrument, de doelbereiking en de werking ervan.	De luchtvaartwetgeving bevindt zich in een proces van integrale herziening. Gelet op de specifieke belangen, vliegveiligheid en militaire belangen ligt het niet in de rede een ander instrument ter hand te nemen.
7	Vergunningonderzoek	Besluit Luchtvaartfotografie	Onderzoek naar het doel van het vergunningstelsel, de keuze van het instrument, de doelbereiking en de werking ervan.	Het doel van het vergunningstelsel ligt in bondgenootschappelijke veiligheidsbelangen. Zakelijk belanghebbenden zoals fotografen en media houden zich over het algemeen aan de procedures. Voor niet-zakelijk belanghebbenden vormt het vergunningstelsel een nuttige drempel.

### Beleidssterrein Koninklijke marine

Nr.	Soort onderzoek	Onderwerp	Doelstelling	Onderzoeksresultaten/toepassingen
1	Procesgericht onderzoek	Personeelslogistieke processen	Herstructurering personeelslogistieke processen.	Decentraal personeelsbeheer wordt gehandhaafd evenals de daarbij behorende structuur van de directie Personeel.
2	Procesgericht onderzoek	Technische opleidingen	Het oplossen van structurele problemen die zich tijdens de reorganisatie hebben afgetekend.	De nieuwe structuur is op hoofdlijnen werkbaar gebleken. Op deelaspecten zijn onevenwichtigheden in verdeling van werklast aangetroffen. Deze onevenwichtigheden vragen een oplossing omdat zij een efficiënte bedrijfsvoering in de weg staan, dan wel een gebrek aan onderwijs capaciteit tonen. Door een wijziging van de bemanningslijst zijn de geconstateerde problemen opgelost. Een en ander heeft functieneutraal plaatsgevonden.

### Beleidssterrein Koninklijke landmacht

Nr.	Soort onderzoek	Onderwerp	Doelstelling	Onderzoeksresultaten/toepassingen
1	Beleidsvaluatie ex post	Evaluatie huisvestingsproject	Het verkrijgen van inzicht in de effectiviteit en efficiency van de huisvesting van in Duitsland gelegerde militairen.	De uitvoering van het project is doeltreffend en doelmatig. Door de bottom-up aanpak hebben de decentrale eenheden een maximale inbreng gehad in de ontwikkeling van de infrastructuurplannen van de kazernes. In verband met de langdurige infrastructuur procedures bestaat er zorg of de huisvesting van de BBT-ers tijdig wordt gerealiseerd.
2	Doelmatigheids-onderzoek	Evaluatie smartcard	Onderzoek naar de noodzaak, nut en prioriteit van de nu voorziene functionaliteiten van de Multifunctionele SmartCards (MFSC).	Het project Multifunctionele SmartCards kan worden voortgezet. De aard en omvang van het project zijn nader vastgesteld met tevens een taak als «parapluproject» ten aanzien van andere kaartprojecten.
3	Beleidsvaluatie ex post	Voeding en kantine functie (VOKA)	Tussentijdse evaluatie van op grond van herstructurering VOKA-functie reeds geïmplementeerd beleid en het gebruiken van opgedane ervaringen voor eventuele aanpassingen van het vervolg van het implementatietraject.	Aanpassing van de uitgangspunten van het VOKA-beleid wordt niet noodzakelijk geacht. Wel zullen de alternatieve mogelijkheden worden bezien waarmee de genoten voeding kan worden verrekend, inbegrepen de mogelijkheden tot decentrale budgettering.
4	Beleidsvaluatie ex post	Evaluatie Verbeterd Economisch Beheer (VEB)	Het vaststellen van de stand van zaken met betrekking tot maatregelen die samenhangen met de decentralisatie van bevoegdheden op het gebied van Personeel, Informatie, Organisatie, Financiën, Aanschaffing/verwerving en Huisvesting (PIOFAH).	Het VEB is voor een groot deel ingevoerd binnen de Koninklijke landmacht volgens het implementatieplan VEB/FER. PIOFAH-functies zijn voor een groot deel gedecentraliseerd. Het zelfstandig handelen bij Resultaat Verantwoordelijke Eenheden is hierdoor vergroot. Een aantal witte vlekken is geconstateerd, zoals trekingsrechten, opleidingsniveau, kengetallen enz. Dit zijn actiepunten voor het komende jaar. De benodigde cultuuromslag is nog niet geheel bereikt. Activiteiten in dat kader dienen nog te worden voortgezet.
5	EDP-audit	Geïntegreerd Staf Informatiesysteem (ISIS)	Onderzoek naar de waarde en het vervolg van het project ISIS, mede op grond van de wijze waarop ISIS 1.0 tot stand is gekomen.	Met het project ISIS is een goed fundament gelegd onder de structurering van de bestaande en toekomstige «command and control (C2)» informatievoorziening(ssystemen) van operationele eenheden met een grote potentie aan besparingsmogelijkheden voor toekomstige C2-projecten. De afwijkende evolutionaire ontwikkelmethode heeft mede bijgedragen aan een binnen tijd- en geldvoorwaarden uitgevoerd project. Bij de afwikkeling van het project en de verdere invoering en toepassing dient meer zorg te worden besteed aan de vastlegging van toegepaste methoden, standaarden en technieken alsmede aan de coördinatie van toekomstige toepassingen.

**Beleidsterrein Koninklijke luchtmacht**

Nr.	Soort onderzoek	Onderwerp	Doelstelling	Onderzoeksresultaten/toepassingen
1	Procesgericht onderzoek	Raam- en afroepcontracten	Onderzoek naar de omstandigheden waaronder met name van raamcontracten mag worden afgeweken; de vrijheidsgraden van commandanten van Resultaat Verantwoordelijke Eenheden en de in raam- en afroepcontracten op te nemen voorwaarden.	De belangrijkste conclusie van het onderzoek is dat duidelijke richtlijnen betreffende de te volgen procedure ontbreken. In de aanbevelingen is derhalve voorgesteld een procescoördinator aan te wijzen die onder andere verantwoordelijk is voor het ontwerpen van de voor de commandanten van Resultaat Verantwoordelijke Eenheden op dit terrein geldende randvoorwaarden.

**Beleidsterrein Defensie Interservice Commando**

Nr.	Soort onderzoek	Onderwerp	Doelstelling	Onderzoeksresultaten/toepassingen
1	Bedrijfsvoeringsaudit	Agentschap DCC	Het beoordelen of de agentschapconstructie bij het DCC heeft geleid tot een aantoonbaar efficiënter/doelmatiger functioneren in vergelijking tot de situatie voorheen.	Er is voldaan aan de instellingscriteria. Kosten van producten en diensten zijn inzichtelijk. Er zijn indicaties dat doelmatiger wordt gewerkt. De resultaten van de evaluatie zijn meegenomen bij de oprichting van de Defensie Telematica Organisatie.

**Programma onderzoeken 1999****Beleidsterrein Algemeen/Defensiebreed**

Nr.	Soort onderzoek	Onderwerp	Doelstelling	Start onderzoek
1	Procesgericht onderzoek	Wachtgelden BBT'ers	Onderzoek naar: a. De samenhang tussen de activiteiten verricht door de krijgsmachtdelen en USZO ter voorkoming van wachtgeldlasten en de ontwikkeling van deze lasten door bepaling van de integrale kosten voortvloeiend uit het eigen risicodragerschap. b. De bepaling van de correlatie tussen wachtgelduitgaven en kosten van faciliteiten. c. Het bezien op welke wijze de kosten van faciliteiten kunnen worden vergeleken tussen krijgsmachtdelen.	09-12-1996
2	Beleidsvaluatie ex ante	Militaire pensioenen	a. Het verder stroomlijnen en vereenvoudigen van de pensioenregelgeving. b. Het totstandbrengen van een verzekerdenadministratie.	09-12-1996
3	Beleidsvaluatie ex post	Life Cycle Costing	Het evalueren van de effectiviteit van de Aanwijzing DGM inzake de toepassing van de FEL-SALDO methodiek bij levenscycluskostenanalyse.	01-10-1997
4	Beleidsvaluatie ex post	Klant-leverancier relaties bij onderlinge leveringen	Het evalueren van de uitvoering klant-leverancier relaties binnen Defensie en het gebruik van de daarvoor bestemde instrumenten.	01-11-1997
5	Beleidsvaluatie ex ante	Flexibilisering personeelsstructuur	Het onderzoeken van de haalbaarheid van invoering van een nieuwe personeelsstructuur binnen Defensie.	09-12-1997
6	Beleidsvaluatie ex post	Sturen op budgetten in relatie tot personele aantallen	Het inventariseren van knelpunten in de relatie van gedecentraliseerde bevoegdheden ten aanzien van personele aantallen en doelmatigheidsafwegingen in de bedrijfsvoering. Hierbij worden tevens de proeftuinen Verbeterd Economisch Beheer geëvalueerd.	01-02-1998
7	Bedrijfsvoeringsaudit	Taakstelling en structuur Militaire Inlichtingendienst (MID)	Het bepalen van de gewenste structuur en taakstelling van de MID.	01-02-1998

Nr.	Soort onderzoek	Onderwerp	Doelstelling	Start onderzoek
8	Beleidsvaluatie ex post	Beleids inzake homoseksualiteit in de krijgsmacht	a. Het vaststellen hoe de emancipatie en integratie van homoseksueel militair personeel zich sinds 1992 hebben ontwikkeld. b. Het vaststellen hoe de huidige situatie is ten aanzien van de emancipatie en integratie van homoseksueel burgerpersoneel. c. Het beoordelen van het gevoerde beleid ten aanzien van emancipatie en integratie van deze categorieën defensie-personeel.	01-03-1998
9	Procesgericht onderzoek	Begrotingsverantwoording	Het inventariseren van knelpunten in het verantwoordingsproces alsmede het voorstellen van maatregelen om het verantwoordingsproces vanaf 1998 verder te stroomlijnen.	15-04-1998
10	Beleidsvaluatie ex post	Ziektekostenverzekeringstelsel Defensie	Het verbeteren van de declaratiesystematiek tussen geneeskundige diensten binnen Defensie, de Stichting Ziektekosten Verzekering Krijgsmacht en Univé.	01-06-1998
11	Beleidsvaluatie ex post	Materieelbeheer Defensie	Het inventariseren van knelpunten die zich met betrekking tot de aanwijzing materieelbeheer in de periode 1996-1997 hebben voorgedaan en het geven van aanbevelingen tot bijstelling van de aanwijzing.	01-06-1998
12	Bedrijfsvoeringsaudit	Verbetering Procesgang Subsidies	Het ontwikkelen van een doelmatige en rechtmatige procesgang ten aanzien van het aanvragen, verstrekken en beheren van subsidies.	01-09-1998
13	Bedrijfsvoeringsaudit	Inhuur organisatie- en adviescapaciteit	Het verbeteren van de beheersing van het behoeftestellingsproces betreffende de inhuur van organisatie- en adviescapaciteit.	01-01-1999
14	Beleidsvaluatie ex post	Beleids inzake nazorg in de krijgsmacht	a. Het vaststellen hoe het nazorgbeleid zich heeft ontwikkeld. b. Het vaststellen hoe de huidige situatie is ten aanzien van de nazorg. c. Het beoordelen van het actuele nazorgbeleid.	01-06-1999
15	Beleidsvaluatie ex post	Beleids inzake werving van militairen	a. Het vaststellen van de wijze waarop het (initieel) beleid inzake de werving van militairen is uitgevoerd. b. Het bepalen van de doelstellingen van het wervingsbeleid en of deze zijn bereikt. c. Het beoordelen van het beleid ten aanzien van de werving van militairen.	01-07-1999
16	Bedrijfsvoeringsaudit	Technologieontwikkeling	Het verbeteren van de beheersing van technologieontwikkelingsprocessen.	01-07-1999

### Subsidies en bijdragen

Nr.	Naam subsidie	Doelstelling subsidie	Startdatum
1	Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap t.b.v. de buitengewone leerstoel Militair Recht aan de Universiteit van Amsterdam en het tijdschrift de Militaire Spectator	Evaluatie gericht op doelgerichtheid, doelmatigheid en actualiteit van deze subsidie.	01-01-1998
2	Stichting Homosexualiteit en Krijgsmacht	Het doel van de stichting is het scheppen dan wel bevorderen van een zodanig leefklimaat binnen de krijgsmacht en de centrale organisatie, dat homoseksuele leden van deze organisatie de optimale vrijheid hebben c.q. verkrijgen hun leven in te richten volgens eigen inzichten en voorkeur. Zulks in het belang van zowel het homoseksuele individu als van de defensie-organisatie.	01-01-1998
3	Stichting Koepelorganisatie Militaire Tehuizen (KOMT)	Het doel van de stichting is: – het behartigen van de belangen van de aangesloten algemene militaire tehuizen in het overleg met het ministerie van Defensie; – het toedelen van de beschikbaar gestelde subsidiegelden aan de onderscheiden tehuis-exploiterende organisaties; – het bepalen welke van de tehuisorganisaties de tehuizen op de onderscheiden locaties exploiteert.	01-01-1998

Nr.	Naam subsidie	Doelstelling subsidie	Startdatum
4	Stichting bijzondere scholen voor onderwijs op algemene grondslag	De doelstelling van de stichting is: – het beheer en bestuur van scholen voor het onderwijs in het buitenland aan de kinderen van defensiepersoneel; – het verzorgen van onderwijs op algemene grondslag.	01-01-1998
5	Nationaal Bureau voor Verbindings-beveiliging (NBV)	Het NBV heeft als doel het Nederlandse verbindingsbeveiligingsbeleid voor de rijksoverheid vast te stellen en uit te voeren.	01-08-1998
6	Stichting Dienstverlening Veteranen	De stichting heeft ten doel de uitvoering van het veteranenbeleid namens de Minister van Defensie.	01-01-1999
7	Stichting Vrouw en Uniform	De stichting heeft ten doel het bevorderen van het onderlinge contact tussen vrouwelijke (ex-)uniformdragende ambtenaren in Nederland met een orde-handhavingstaak.	01-01-1999
8	Defensie Vrouwenetwerk	De vereniging heeft ten doel: a. Het inspireren, stimuleren, informeren en motiveren van vrouwen die in dienst zijn van het Ministerie van Defensie. b. Het versterken van de positie van vrouwen bij Defensie en het stimuleren van de doorstroming van vrouwen naar hogere posities binnen Defensie.	01-01-2000
9	Stichting Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen Clingendael	De doelstelling van het instituut «Clingendael» is bij te dragen aan de verdieping en verbreding van de kennis omtrent en de meningsvorming over internationale vraagstukken en het buitenlands en veiligheidsbeleid van Nederland. Daarbij wordt ook aandacht geschonken aan de Verenigde Naties en andere internationale organisaties.	01-01-2000
10	Stichting Veteranen Platform	De Stichting Veteranen Platform heeft ten doel de belangenbehartiging van de bij de stichting aangesloten veteranenorganisaties alsmede de coördinatie van het overleg met het Ministerie van Defensie.	01-01-2000
11	Stichting Atlantische Commissie	Het betreft het defensie-aandeel in een bijdrage aan de Stichting Atlantische Commissie. De stichting heeft als doel activiteiten te ontwikkelen met betrekking tot vredes- en veiligheidsvraagstukken in Atlantisch verband.	01-01-2000
12	Nationaal Lucht- en Ruimtevaart Laboratorium (NLR)	Ten behoeve van onderzoek op het gebied van lucht- en ruimtevaart is het NLR van groot belang voor Defensie. De krijgsmacht beschikt over vliegtuigen, helikopters en geleide wapens die optimaal moeten functioneren. Defensie is in het NLR-bestuur vertegenwoordigd om het onderzoeksbeleid bij het NLR zo veel mogelijk op de defensiebehoeften af te stemmen.	01-01-2000
13	Koninklijke Marine Jachtclub (KMJC)	De doelstelling is vierledig. Centraal staat de personeelszorg en het bevorderen van de nautisch vormende invloed op het personeel alsmede de bevordering van de betrokkenheid van het personeel bij het water. Daarnaast wordt de representatie en assistentie bij de door de Koninklijke marine te verzorgen evenementen	01-01-2000
14	Marine Watersportvereniging (MWV)	De doelstelling is vierledig. Centraal staat de personeelszorg en het bevorderen van de nautisch vormende invloed op het personeel alsmede de bevordering van de betrokkenheid van het personeel bij het water. Daarnaast wordt de representatie en assistentie bij de door de Koninklijke marine te verzorgen evenementen	01-01-2000
15	Marine Sanatorium Fonds (MSF)	Het Marine Sanatorium Fonds draagt zorg voor het verlenen van gezinsverzorging. De reguliere landelijke organen op dit terrein verlenen slechts daghulp terwijl voor het varend personeel van de Koninklijke marine tevens nacht- en weekendhulp geboden is.	01-01-2000
16	Nederlands Instituut voor Maritieme ontwikkeling (NIM)	Coördinatie en identificatie van de research-, ontwikkelings- en innovatiebehoefte van de maritieme bedrijfstak en vertaling daarvan in projecten. De Marine maakt gebruik van de resultaten van het onderzoek.	01-01-2000
17	Nederlandse Reservisten Federatie Krijgsmacht	De federatie heeft ten doel de belangenbehartiging van reservisten in het overleg met de Minister over zaken die hen regarder. Voorts draagt de federatie jaarlijks zorg voor de officiële Nederlandse vertegenwoordiging naar de conferenties van de Association Européenne des Sous Officiers de Réserve (AESOR) respectievelijk de Confédération Interalliée des Officiers de Réserve (CIOR) en Confédération Interalliée des Officiers Médicaux Réserve (CIOMR).	01-01-2001

Nr.	Naam subsidie	Doelstelling subsidie	Startdatum
18	Stichting Nationaal Katholiek Thuisfront	De stichting heeft tot doel het verlenen van steun aan organisaties en diensten die activiteiten ontplooiën gericht op de geestelijke verzorging in de krijgsmacht.	01-01-2001
19	Stichting Protestants Interkerkelijk Thuisfront	De stichting heeft tot doel het verlenen van steun aan organisaties en diensten die activiteiten ontplooiën gericht op de geestelijke verzorging in de krijgsmacht.	01-01-2001

### Beleidssterrein Koninklijke marine

Nr.	Soort onderzoek	Onderwerp	Doelstelling	Start onderzoek
1	Procesgericht onderzoek	Herstructurering Besturing Scholen (HBS)	Door het inrichten van een Resultaat Verantwoordelijke Eenheid scholen, invulling geven aan een werkbare bestuurlijke organisatie voor de scholen van de Koninklijke marine (m.u.v. het Mariniers Opleidings Centrum en Koninklijk Instituut voor de Marine), binnen de kaders van de gekozen administratieve indeling.	01-01-1997
2	Procesgericht onderzoek	O&P-bevoegdheden	Het vormen van een oordeel over de effecten van de decentralisatie van O&P-bevoegdheden.	01-03-1997
3	Bedrijfsvoeringsaudit	Gereedstellen Groep Escorte Eenheden (GES)	Het verkrijgen van inzicht in de kwaliteit van de bedrijfsvoering van de GES en aangrijpingspunten voor verbetering.	01-01-1999
4	Bedrijfsvoeringsaudit	Beheersbaarheid Aanvraag tot Herstel (ATH) circuit	Het vergroten van de beheersbaarheid van het ATH circuit van repareerbare artikelen.	01-04-1999
5	Bedrijfsvoeringsaudit	Capaciteiten audio visuele dienst Koninklijke marine (AVDKM)	Het verkrijgen van inzicht in de kwaliteit van de huidige bedrijfsvoering van de AVDKM. Het doen van aanbevelingen over de inrichting van de bedrijfsprocessen en de beheerskaders en maatregelen die daarop van toepassing zijn.	01-09-1999
6	Bedrijfsvoeringsaudit	Vraagregulatie Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie (DVVO)	Het uitvoeren van een onderzoek naar de vraagregulatie binnen de Koninklijke marine versus het aanbod van DVVO. (Dit onderzoek wordt gezamenlijk met de Klu uitgevoerd).	01-01-1999

### Beleidssterrein Koninklijke landmacht

Nr.	Soort onderzoek	Onderwerp	Doelstelling	Start onderzoek
1	Bedrijfsvoeringsaudit	Nulmeting Resultaat Verantwoordelijke Eenheden (RVE)	Het vaststellen of een resultaatverantwoordelijke eenheid voldoet aan de gestelde criteria om van start te gaan als RVE.	01-01-1997
2	Bedrijfsvoeringsaudit	Verantwoording Materiële Personele Verzorging (MPV)	Het onderzoeken van de actualiteit van de regelgeving en het beoordelen en zonedig bijstellen van de administratieve organisatie en de MPV- en financiële informatiesystemen.	01-01-1998
3	Bedrijfsvoeringsaudit/ Financial audit	Militaire personeelsadministratie (voorheen: Nieuw Salaris Systeem Krijgsmacht)	Onderzoek naar de betrouwbaarheid en de rechtmatigheid van de personeelsgebonden mutaties die binnen de KL-organisaties in het Human Resource System (HRS) en het Nieuw Salaris Systeem Krijgsmacht (NSK) worden ingevoerd. De inhoud en de scope van het oorspronkelijke onderzoek zijn breder geworden.	01-01-1998
4	Beleidsvaluatie ex post	Zorg voor werk	Het onderzoeken van de effecten van het project Zorg voor Werk teneinde voor eventuele toekomstige projecten met (der)gelijke strekking na te gaan welke lessen uit het project getrokken kunnen worden.	01-04-1998
5	Bedrijfsvoeringsaudit	Beheersing grote automatiseringsprojecten (fase 3)	Het onderzoeken van de mate waarin de beheersbaarheid van grote automatiseringsprojecten is verbeterd.	01-07-1998



Nr.	Soort onderzoek	Onderwerp	Doelstelling	Start onderzoek
6	Bedrijfsvoeringsaudit	Opleiding en training	Het onderzoeken van de kwalitatieve aansluiting tussen de instroom en de diverse deelprocessen van de initiële opleiding en training.	01-07-1998
7	Bedrijfsvoeringsaudit	Woondiensten	Het onderzoeken van de wijze waarop het beheer van de woningen is geregeld.	01-07-1998
8	Beleidsvaluatie ex post	Decentrale opleidingsbevoegdheid	Het verkrijgen van een KL-breed inzicht in de wijze van omgaan met de decentrale bevoegdheid om opleidingen toe te wijzen aan personeel.	01-10-1998
9	Bedrijfsvoeringsaudit/ Financial audit	Onderzoek regelingen naar Misbruik en Oneigenlijk gebruik	Het vaststellen of de instrumenten effectief zijn die in het kader van het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik van financiële regelingen binnen het beleidsterrein worden ingezet.	01-01-1999
10	Beleidsvaluatie ex ante/ex post	Militaire basiseisen	Het evalueren van de invoering van de militaire basiseisen zoals die medio 1998 zijn ingegaan.	01-04-1999
11	Beleidsvaluatie ex post	Vulling vredesorganisatie	Het evalueren van het planningsmodel BBT dat eind 1998 wordt ingevoerd.	01-07-1999
12	Bedrijfsvoeringsaudit	Bedrijfsvoeringsaudit ressortstaven	Onderzoek naar de kwaliteit van de beheersing van de bedrijfsprocessen en het doen van aanbevelingen ter verbetering. (Onderzoek is tot nader order uitgesteld)	01-01-2000

### Beleidssterrein Koninklijke luchtmacht

Nr.	Soort onderzoek	Onderwerp	Doelstelling	Start onderzoek
1	Bedrijfsvoeringsaudit	Verbeterd Economisch beheer bij de Vliegbasis Eindhoven (Omgezet in: Bedrijfsvoeringsfoto)	Onderzoek naar de mate waarin het Verbeterd Economisch Beheer bij de vliegbasis Eindhoven is geïmplementeerd. (Het oorspronkelijke onderzoek is in een breder kader geplaatst, waarbij ook bedrijfsvoeringsaspecten als informatievoorziening, integrale kwaliteitszorg, implementatie Werkgroep Operationele Logistieke Filosofie (WOLF) en leidinggeven zijn meegenomen.)	01-12-1997
2	Beleidsvaluatie ex ante	Onderhoud PC-7	Evaluatie van het onderhoudsproces van de PC-7.	01-04-1998
3	Bedrijfsvoeringsaudit	Onderzoek SHORAD	Het verkrijgen van inzicht in de wijze van projectmanagement en toepasbaarheid van beheersingskaders intern de Koninklijke luchtmacht.	01-05-1998
4	Bedrijfsvoeringsaudit/ Financial audit	Voedingsproces Koninklijke luchtmacht	Het waarborgen van de volledigheid van de opbrengsten en de juistheid van de uitgaven/kosten van het voedingsproces.	01-09-1998
5	Bedrijfsvoeringsaudit	Evaluatie Bedrijfsvoering Koninklijke luchtmacht	Het verkrijgen van inzicht in de kwaliteit van de bedrijfsvoering en het doen van aanbevelingen ter verbetering.	01-03-1999
6	Bedrijfsvoeringsaudit	Vraagregulatie Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie (DVVO)	Het uitvoeren van een onderzoek naar de vraagregulatie binnen de Koninklijke luchtmacht versus het aanbod van DVVO. (Dit onderzoek wordt gezamenlijk met de KM uitgevoerd).	01-01-1999

### Beleidssterrein Defensie Interservice Commando

Nr.	Soort onderzoek	Onderwerp	Doelstelling	Start onderzoek
1	Bedrijfsvoeringsaudit	Defensie Interservice Commando (DICO)	a. Het onderzoeken of DICO de bij de instelling van het beleidsterrein ten doel gestelde doelmatigheidswinst heeft kunnen realiseren. b. Het uitvoeren van een onderzoek naar de beheersing en de besturing van de DICO-diensten.	01-07-1998

---

Nr.	Soort onderzoek	Onderwerp	Doelstelling	Start onderzoek
2	Bedrijfsvoeringsaudit	Agentschap DGW&T	Het beoordelen of de agentschapsconstructie bij DGW&T heeft geleid tot een aantoonbaar efficiënter/doelmatiger functioneren in vergelijking tot de situatie voorheen.	01-12-1998

---

**BIJLAGE 8**
**ECONOMISCHE EN FUNCTIONELE CLASSIFICATIES**

**Overzicht A: Uitgaven en ontvangsten per (macro-)economische categorie, totalen per economische hoofdgroep**  
(bedragen x f 1 000,-)

UITGAVEN	CODE	1998	1999
Niet verdeeld	01	298 512	320 779
Interne verrichtingen	03	106 899	106 636
<b>TOTAAL TRANSACTIES DIE NIET OF NIET ONMIDDELLIJK OVER DE HOOFDGROEPEN 1 TOT EN MET 9 WORDEN VERDEELD</b>	<b>0</b>	<b>405 411</b>	<b>427 415</b>
Beloning van werknemers	11	7 212 512	7 115 206
Overige goederen en diensten	12	3 556 102	3 335 041
Duurzame militaire goederen	13	1 873 396	1 826 749
<b>TOTAAL OUTPUT, INTERMEDIAR VERBRUIK, AFSCHRIJVINGEN EN BELONING VAN WERKNEMERS</b>	<b>1</b>	<b>12 642 010</b>	<b>12 276 996</b>
Subsidies	31	4 712	4 712
<b>TOTAAL PRIMAIRE INKOMENSOVERDRACHTEN</b>	<b>3</b>	<b>4 712</b>	<b>4 712</b>
Overige inkomensoverdrachten, sector centrale overheid	43A	111 797	126 529
Overige inkomensoverdrachten, sector instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van gezinnen	43F	2 182	2 187
Overige inkomensoverdrachten, buitenland	43G	121 820	122 977
<b>TOTAAL SECUNDAIRE INKOMENSOVERDRACHTEN</b>	<b>4</b>	<b>235 799</b>	<b>251 693</b>
Investeringsgoederen in grondwerken, water- en wegebouwkundige werken	51	483 420	527 423
Overige nieuwe investeringsgoederen	52	679 063	639 180
<b>TOTAAL INVESTERINGEN EN AFSCHRIJVINGEN</b>	<b>5</b>	<b>1 162 483</b>	<b>1 166 603</b>
Overige kapitaaloverdrachten, sector ondernemingen in de vorm van vennootschappen	63D	0	0
Overige kapitaaloverdrachten, sector instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van gezinnen	63F	0	0
Overige kapitaaloverdrachten, sector diverse institutionele eenheden	63Z	12 890	12 890
<b>TOTAAL KAPITAALOVERDRACHTEN EN AAN- EN VERKOPEN VAN NIET-GEPRODUCEERDE NIET-FINANCIËLE ACTIVA</b>	<b>6</b>	<b>12 890</b>	<b>12 890</b>
<b>TOTAAL UITGAVEN</b>		<b>14 463 305</b>	<b>14 140 309</b>
<b>ONTVANGSTEN</b>	<b>CODE</b>	<b>1998</b>	<b>1999</b>
Niet verdeeld	06	31 400	23 700
<b>TOTAAL TRANSACTIES DIE NIET OF NIET ONMIDDELLIJK OVER DE HOOFDGROEPEN 1 TOT EN MET 9 WORDEN VERDEELD</b>	<b>0</b>	<b>31 400</b>	<b>23 700</b>
Verkopen van goederen en diensten	16	548 649	457 268
<b>TOTAAL ONTVANGSTEN DIE SAMENHANGEN MET DE OUTPUT, INTERMEDIAR VERBRUIK, AFSCHRIJVINGEN EN BELONING VAN WERKNEMERS</b>	<b>1</b>	<b>548 649</b>	<b>457 268</b>
Overige inkomensoverdrachten	47B	4 100	4 100
<b>TOTAAL ONTVANGSTEN DIE SAMENHANGEN MET DE SECUNDAIRE INKOMENSOVERDRACHTEN</b>	<b>4</b>	<b>4 100</b>	<b>4 100</b>
<b>TOTAAL ONTVANGSTEN</b>		<b>584 149</b>	<b>485 068</b>

## ECONOMISCHE EN FUNCTIONELE CLASSIFICATIES

### Overzicht b: Uitgaven en ontvangsten functionele categorie

(bedragen x f 1 000)

CODE	OMSCHRIJVING	Uitgaven 1998	Ontvangsten 1998	Uitgaven 1999	Ontvangen 1999
02.0	Algemeen en Dico	2 128 661	95 120	2 002 630	95 170
02.1	Koninklijke landmacht	5 367 337	167 746	5 551 883	128 438
02.2	Koninklijke luchtmacht	2 898 774	98 700	2 388 405	98 200
02.3	Koninklijke marine	2 822 178	162 483	2 941 324	116 160
02.4	Militaire pensioenen	851 680	4 100	853 618	4 100
02.5	Buitenlandse militaire bijstand	359 052	56 000	353 220	43 000
02.9	Loonbijstelling	35 623	0	49 279	0
02.9	Prijsbijstelling	0	0	0	0
TOTAAL HOOFDSTUK		14 463 305	584 149	14 140 309	485 068

**VOORLICHTING**

Defensievoorlichting informeert de media en het publiek over het beleid en de standpunten van de politieke, militaire en ambtelijke leiding van de defensie-organisatie. Het streven is erop gericht een genuanceerde en evenwichtige bijdrage te leveren aan de beeld- en meningsvorming in de samenleving over de krijgsmacht en vraagstukken van vrede en veiligheid.

Naast woordvoering en persvoorlichting in de breedste zin des woords verrichten de voorlichtingsfunctionarissen bij de directie voorlichting en bij de krijgsmachtdelen (in totaal 184,7 vte'n) werkzaamheden op het gebied van interne voorlichting zoals de redactie en uitgave van periodieken en het verstrekken van communicatie-advies. Ook wordt meegewerkt aan de organisatie van vlootdagen en open dagen van de krijgsmacht. Grote publiekscampagnes zijn in 1998 niet opgezet; dit zal naar verwachting het komende jaar niet anders zijn.

De belangstelling voor de site van het ministerie van Defensie op Internet, nu ruim anderhalf jaar operationeel, is groeiende. De site wordt niet alleen veel vaker geraadpleegd dan verwacht, ook de belangstelling vanuit het ministerie en de krijgsmachtdelen om informatie via het Internet aan de buitenwereld aan te bieden is groot. In de loop van 1998 zal de site met behulp van externe deskundigheid ingrijpend worden herzien. Het streven is de toegankelijkheid van de site te vergroten en tegelijkertijd de beheersbaarheid en het onderhoud te vereenvoudigen.

Over de voorlichtingsactiviteiten bij de krijgsmachtdelen kan het volgende worden gemeld, in aanvulling op de voorlichtingsbijlage bij de defensiebegroting van 1998.

In 1999 wordt de professionalisering van de communicatiefunctie binnen de Koninklijke landmacht voortgezet. Er worden hogere vooropleidings-eisen gesteld en er komt een duidelijker onderscheid tussen communicatie-advies en redactionele werkzaamheden. De in 1997 opgerichte pool van parttime voorlichters functioneert naar tevredenheid. De twintig officieren uit deze pool worden, na een specifieke voorlichtingsopleiding gevolgd te hebben, ingezet als externe voorlichter bij onder andere crisisbeheersingsoperaties, oefeningen en steunverleningsoperaties. Het aantal interne periodieken bij staven, brigades en regionale militaire commando's binnen de Koninklijke landmacht wordt door middel van concentratie, herschikking en opheffing op termijn teruggebracht tot vijftien.

De voorlichtingsorganisatie van de Koninklijke marechaussee is uitgebreid in verband met de groei en de intensivering van haar takenpakket (mobiel toezicht vreemdelingen en de politietaak op Schiphol en andere luchtvaartterreinen) en de toenemende aandacht van met name de regionale media voor deze taken. Gelet op de publicitaire aandacht voor het district luchtvaart (beveiliging Schiphol) is aan dit district een tweede voorlichter toegevoegd. De districtsvoorlichters verzorgen in nauwe samenwerking met marechausseevoorlichting in Den Haag de externe voorlichting, en verzorgen daarnaast ook de interne communicatie.

De voorlichtingsactiviteiten bij het Defensie Interservice Commando bestaan grotendeels uit voorlichting aan het eigen personeel door middel van personeelsbladen, nieuwsbrieven en andere interne voorlichtingskanalen. Daarnaast richten de bij het Dico werkzame communicatieadviseurs zich op het verder verbeteren van de communicatie tussen de

Dico-eenheden en -agentschappen enerzijds, en de krijgsmachtdelen (de opdrachtgevers cq. klanten van Dico) anderzijds.

Bij de overige krijgsmachtdelen hebben zich geen ingrijpende wijzigingen in de organisatie en de uitvoering van het voorlichtingsbeleid van Defensie voorgedaan. Dergelijke wijzigingen zijn evenmin voorzien voor het komende jaar.

Binnen Defensie zijn in 1998 de volgende uitgaven gedaan op het gebied van interne en externe voorlichting:

	Personele uitgaven	Materiële uitgaven
Centrale Organisatie	3 810	3 801
Koninklijke marine	1 614	1 174
Koninklijke landmacht	4 557	3 395
Koninklijke luchtmacht	3 154	250
Koninklijke marechaussee	1 112	416
Defensie Interservice Commando	750	1 000
Totaal	14 997	10 036

## Gesloten convenanten (periode 1-6-1997 tot 1-6-1998)

Doelstelling	betrokken partijen	datum ondertekening	Inwerkingtreding
<i>1. Convenant over de oprichting van een veteraneninstituut</i>			
Komen tot een herkenbaar instituut voor veteranenzorg (hierna te noemen het instituut) waarin het bevorderen van de maatschappelijke erkenning van veteranen en het bevorderen van de immateriële hulpverlening aan veteranen en hun gezinsleden centraal zal staan	Ministerie van Defensie Stichting Dienstverlening Veteranen Stichting Veteranen Platform Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs- en dienstslachtoffers Stichting Eigenaar, Stichting tot instandhouding van een Centrum voor Militaire Oorlogs- en Dienstsachtoffers Stichting BNMO-Centrum	27 april 1998	27 april 1998
<i>2. Convenant Unit Verwijdering Ter Apel</i>			
Afspraken tussen de verschillende diensten ten behoeve van de unit Verwijdering Ter Apel	Commandant Kmar Hoofd van Immigratie- en Naturalisatie Dienst	23 januari 1998	24 januari 1998
<i>3. Convenant structurele samenwerking inzake het tegengaan van ongedocumenteerde asielzoekers en de bestrijding van mensen- en goederensmokkel</i>			
Structurele samenwerking inzake het tegengaan van ongedocumenteerde asielzoekers en de bestrijding van mensen- en goederensmokkel	De Minister van Defensie, voor deze de Bevelhebber Kmar De Staatssecretaris van Financiën, voor deze de Directeur Douane	22 april 1998	1 april 1998
<i>4. Convenant samenwerking in het grensgebied aan de oostgrens</i>			
Protocol over de samenwerking in het grensgebied aan de oostgrens	Bevelhebber Kmar Präsident van het Bundesgrenzschutzpräsidium	27 april 1998	27 april 1998
<i>5. Samenwerkingsverband Uithofbeheer</i>			
Het waarborgen van de continuïteit binnen de Uithof als ruimtelijk-functionele eenheid en de verdere uitbouw van de Uithof als strikt universitair centrum tot een (bovenregionaal) «kenniscentrum Utrecht».	Centraal Militair Hospitaal Beheerscommissie «De Uithof»	9 december 1997	9 december 1997
<i>6. Overeenkomst met Stichting Trauma Nursing Nederland</i>			
Het beschikbaar stellen van onderwijsruimten in het Calamiteiten-hospitaal voor de opleiding van Verpleegkundigen Spoedeisende Hulp, waaronder telkenmale 2 verpleegkundigen van het CMH dan wel AZU	Centraal Militair Hospitaal Stichting Trauma Nursing Nederland	2 december 1997	23 februari 1998

## ACTIVITEITEN OP HET GEBIED VAN WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

Defensie besteedt jaarlijks f 160 miljoen gulden aan wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling (WOO). Het WOO is met name gericht op de ondersteuning van de beleidsvorming en van de uitvoering van defensie-taken en wordt voornamelijk uitgevoerd door de drie laboratoria van TNO-Defensie-Onderzoek, te weten het Fysisch en Elektronisch Laboratorium in Den Haag, het Prins Maurits Laboratorium in Rijswijk en TNO-instituut voor Technische Menskunde in Soesterberg. Deze laboratoria vervullen de rol van «huislaboratoria». Verder verrichten het Nationaal lucht- en ruimtevaartlaboratorium (NLR), het Maritiem research instituut Nederland (MARIN) en andere laboratoria van TNO onderzoek voor Defensie. In enkele gevallen wordt voor onderzoek op specifieke terreinen gebruik gemaakt van mogelijkheden bij universiteiten en academische ziekenhuizen. Binnen Defensie zelf wordt nog nauwelijks onderzoek verricht.

Van de f 160 miljoen wordt jaarlijks ongeveer f 27 miljoen besteed aan technologie-ontwikkeling. Veelal leveren het ministerie van Economische Zaken en het bedrijfsleven hieraan een bijdrage. Voor het ontwikkelen van materieel bij de eigen industrie wordt van de Codema-regeling gebruik gemaakt. Het uitgangspunt bij deze regeling is, dat de industrie, Defensie en Economische Zaken elk voor een derde deel bijdragen. In het geval de ontwikkeling direct tot bruikbare prototypes leidt en er sprake is van een materieelbehoefte, dan is het desbetreffende krijgsmachtdeel in de eerste plaats verantwoordelijk voor de defensiebijdrage in de materieel-ontwikkeling.

Het ministerie van Economische Zaken draagt in een aantal gevallen ook bij aan Euclid. In verband met de spanning tussen de behoefte aan onderzoek en ontwikkeling en de beschikbare middelen is een verdere intensivering van Europese samenwerking in defensietechnologie noodzakelijk. Jaarlijks wordt de Europese industrie in Eurofinderbijeenkomsten ingelicht over de onderzoeks- en technologiebehoeften van de Europese overheden. Verder is er voor de landen van de Western european armaments group (WEAG) ter ondersteuning van Euclid het programma «Technology arrangement for laboratories in European defence science» (Thales). Dit programma stimuleert overheidsgefinancierde laboratoria afspraken te maken tot samenwerking in onderzoeksprogramma's en kennisoverdracht. In Nederland nemen de instituten door middel van de doelfinanciering deel aan Thalesprojecten.

In de Navo zijn de aansturing en coördinatie van de activiteiten op onderzoeks- en ontwikkelingsgebied verbeterd door het instellen van een Research and Technology Organization (RTO). Deze organisatie omvat de activiteiten van zowel de voormalige Defence Research Group (DRG) als de Advisory group for aerospace research and development (Agard). Tevens heeft de nieuwe organisatie tot taak alle onderzoeksactiviteiten in Navo-verband te coördineren. Met landen die een vergelijkbaar of groter onderzoekspotentieel hebben, sluit Nederland overeenkomsten («memoranda of understanding») om aan deze samenwerking vorm en inhoud te kunnen geven.

### 1. Doelfinanciering TNO, opgenomen in artikel 01.21

Overeenkomstig de TNO-wet en de regelingen tussen overheid en TNO verstrekt Defensie jaarlijks een doelfinanciering. Met de doelfinanciering wordt bij de TNO-instituten kennis opgebouwd, in stand gehouden en vernieuwd die voor Defensie van essentieel belang is. Onderwerpen als



operationele research, informatica, radar, communicatie, chemisch onderzoek, technologisch onderzoek en onderzoek naar het menselijk functioneren onder buitengewone omstandigheden komen daarbij aan de orde. Een bescheiden deel van de doelfinanciering komt ter beschikking van andere TNO-instituten en in enkele gevallen zelfs aan instituten buiten TNO, zoals universiteiten en academische ziekenhuizen.

## **2. Nationaal Lucht- en Ruimtevaart Laboratorium, opgenomen onder artikel 01.21**

Defensie verstrekt een basissubsidie aan het NLR, voornamelijk bedoeld voor het verrichten van achtergrondonderzoek. Deze basissubsidie bedraagt f 1 miljoen per jaar en maakt het Defensie mogelijk als «deelnemer» gebruik te maken van de faciliteiten van het NLR. Uiteraard is de grootste gebruiker van dit onderzoek de Koninklijke luchtmacht. Voorts neemt het NLR ook deel aan een aantal projecten in Euclid- en Codemakader.

## **3. Technologie-ontwikkeling, opgenomen onder artikel 01.26**

Ontwikkeling van nieuwe technologieën die voor Defensie van belang zijn, kan in het kader van de Codema-regeling door middel van dit artikel worden gefinancierd. Ook projecten in het kader van internationale samenwerking, voornamelijk Euclid, maar ook andere technologieprojecten kunnen ten laste van dit artikel worden gebracht. Werkzaamheden in het kader van de satellietcommunicatie en aardobservatie worden ten laste van dit artikel gebracht.

## **4. Wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling Defensie, opgenomen onder artikel 01.26**

De opbouw en het instandhouden van kennis en kunde voor Defensie heeft betrekking op onderzoek ten behoeve van de primaire processen van Defensie, zoals beleids-, plannings- en besluitvormingsprocessen. Hiervoor kan geen gebruik worden gemaakt van de doelfinanciering aan TNO, waardoor het noodzakelijk is hiervoor een voorziening op te nemen. Het betreft onderzoek dat zowel binnen als buiten TNO plaatsvindt als bij universiteiten, academische ziekenhuizen en andere instellingen.

## **5. Gebruik van kennis en kunde**

Onder gebruik van kennis en kunde zijn voor elk krijgsmachtdeel en de Centrale organisatie de uitgaven voor materieelgebonden onderzoek, advies en algemene ondersteuning onder de betreffende artikelen opgenomen. Bij het aanschaffen van (groot) materieel bestaat in veel gevallen behoefte aan ondersteunend onderzoek. Dit kan dienen om de juiste eisen te formuleren, het materieel op de juiste wijze te gebruiken, te verbeteren, in stand te houden of om het materieel verantwoord af te stoten. Hieronder valt ook specifiek luchtvaartgericht onderzoek dat het NLR voor de Koninklijke luchtmacht uitvoert. De kosten voor het gebruik van kennis en kunde komen ten laste van de begrotingsartikelen 03.05/03.07 (Koninklijke marine), 04.05/04.07 (Koninklijke landmacht) en 05.04 (Koninklijke luchtmacht).

## **6. Bijdrage NAVO-research, opgenomen onder artikel 01.29**

Nederland neemt deel aan diverse activiteiten van de Navo research and technology organization en heeft daartoe Nederlandse vertegenwoordigers aangewezen in de relevante RTO-fora. Van de door Nederland aan de Navo betaalde bijdrage wordt een gedeelte (conform de internationale

verdeelsleutels) toegerekend ter dekking van de kosten die moeten worden gemaakt om het NATO command, control and communication agency (NC3A) in Den Haag en Saclantcen in La Spezia in stand te houden. Ook de kosten van het nieuwe Research & Technology Agency (RTA) worden uit dit budget gefinancierd. Deze kosten kunnen worden beschouwd als bijdragen aan wetenschappelijk onderzoek dat door die instanties ten behoeve van Defensie wordt uitgevoerd en gefaciliteerd.

### 7. Nederlands Instituut voor maritieme ontwikkeling, opgenomen onder artikel 03.04

Defensie draagt jaarlijks met een vast bedrag bij aan de apparaatkosten van het secretariaat van het Nederlands instituut voor maritieme ontwikkeling.

**Tabel 2: Overzicht financieringsbronnen t.b.v. Rijksbegroting WOO (bedragen in duizenden guldens)**

Artikelnr.	Bestemming	1999	2000	2001	2002	2003
01.21	Doelfinanciering TNO	99 227	98 785	98 785	98 785	98 785
01.21	Bijdrage NLR	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
01.26	Techn. ontwikkeling	24 704	23 250	22 650	22 350	22 350
01.26	Overig WOO Defensie	2 800	2 700	2 600	2 500	2 500
Subtotaal Opbouw & Instandhouding K&K		127 731	125 735	125 035	124 635	124 635
03.05/03.07	WOO KM	7 400	5 800	5 200	5 200	5 200
04.05/04.07	WOO KL	13 385	13 830	13 830	14 420	14 420
05.04	WOO Klu	9 800	9 800	9 800	9 800	9 800
01.26	WOO CO	3 500	4 000	4 200	4 600	4 600
Subtotaal Gebruik K&K		34 085	33 430	33 030	34 020	34 020
<b>Totaal WOO budgetten</b>		<b>161 816</b>	<b>159 165</b>	<b>158 065</b>	<b>158 655</b>	<b>158 655</b>
01.29	Bijdrage Navo	3 600	3 400	3 300	3 300	3 300
03.04	Bijdrage NIM	200	150	150	150	150
Subtotaal overige WOO posten		3 800	3 550	3 450	3 450	3 450
<b>Totaal bijlage 11 Defensie begroting</b>		<b>165 616</b>	<b>162 715</b>	<b>161 515</b>	<b>162 105</b>	<b>162 105</b>

## UITGAVEN-artikelen

## 01 ALGEMEEN

## 01.04 Subsidies en bijdragen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997		1997		Econ.	Funct.
Subsidies:						
– aan het Comité International de Médecine et de Pharmacie Militaires	0		0		35.4	02.0
– aan de Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap ten behoeve van de buitengewone leerstoel militair recht aan de Universiteit van Amsterdam en het tijdschrift de «Militaire Spectator»	418		418		33	02.0
– Veteranenplatform	191		191		41.4	02.0
– Bond Nederlandse Militaire Oorlogsslachtoffers (BNMO)	411		411		41.4	02.0
– Defensie Vrouwenennetwerk	10		10		41.4	02.0
– Atlantic Exchange Program	15		15		41.4	02.0
– Stichting Dienstverlening Veteranen	2 003		2 003		41.4	02.0
– Stichting Maatschappij en Krijgsmacht	491		491		41.4	02.0
– Stichting Vrouw en Uniform	26		26		41.4	02.0
– Stichting Homosexualiteit en Krijgsmacht	43		43		41.4	02.0
– Koninklijke Nederlandse vereniging van reserve-officieren	50		50		41.4	02.0
– Stichting koepelorganisatie militaire tehuizen	1 865		1 865		41.4	02.0
– Stichting bijzondere scholen voor onderwijs op algemene grondslag	9 694		9 694		41.4	02.0
– Algemene vereniging voor reserve militairen	20		20		41.4	02.0
– Stichting rechtsbijstand dienstplichtig militairen	474		474		41.4	02.0
<b>Totaal subsidies</b>	<b>15 711</b>		<b>15 711</b>			
Bijdragen aan:						
– het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (VIII):						
in de doelsubsidies TNO/DO	97 999		97 999		41.4	02.01
– het ministerie van Buitenlandse Zaken (V):						
* Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging	2 579		2 579		03	02.0
* de Stichting Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen «Clingendael»	1 758		1 758		03	02.0
* het Internationaal Comité van het Rode Kruis	70		70		03	02.0
* de Stichting Atlantische Commissie	298		298		03	02.0
– het ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII):						
bijdrage aan het Nationaal Lucht- en Ruimtevaart Laboratorium	1 000		1 000		03	02.0
– het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI):						
bijdrage ten behoeve van het Informatie- en Coördinatieorgaan Dienstverlening Oorlogsgetroffenen (ICODO)	417		417		03	02.0
<b>Totaal bijdragen</b>	<b>104 121</b>		<b>101 121</b>			
<b>Totaal subsidies</b>	<b>15 711</b>		<b>15 711</b>			
<b>Totaal</b>	<b>119 832</b>		<b>119 832</b>			

## 01.06 Bouw

### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Huisvesting DGW&T	0	0	72.1			02.0
(Ver)nieuwbouw PML	2 199	2 435	72.1			02.0
Totaal	2 199	2 435				

## 01.08 Geheime uitgaven

### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Totaal	200	200	01			02.0

## 01.11 Internationale verplichtingen

### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Navo-Veiligheids Investeringsprojecten in Nederland	18 537	13 872	13			02.0
Bijdrage aan Navo veiligheids investeringsprogramma	- 253 792	62 189	35.4			02.0
Investerings AWACS	59 451	7 581	35.4			02.0
Exploitatie AWACS	11 245	11 245	35.4			02.0
Bijdrage aan de militaire begroting van de Navo	32 781	32 781	35.4			02.0
Overige bijdragen	4 882	7 223	35.4			02.0
Correctie *	126 896					
Totaal	0	134 891				

\* Gegeven de aanpassing in de Regeling Departementale Begrotingsadministratie inzake de verantwoording van verplichtingen is, in overleg met het ministerie van Financiën, besloten bij negatieve bijstellingen die tot een negatief saldo op artikelniveau leiden, de realisatie als nihil op te nemen.

## 01.14 Milieumaatregelen

### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Zonering vliegvelden	0	0	51.1			02.0
Milieumaatregelen	0	3 034	12.1			02.0
Totaal	0	3 034				

### 01.15 Technologie-ontwikkeling

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Bijdrage ruimtevaartprogramma	5 600	5 600	13			02.01
Woo Centrale organisatie	2 056	3 362	13			02.01
Ontwikkeling defensie-technologie	20 210	17 988	13			02.01
Totaal	27 866	26 950				

### 01.16 Loonbijstelling

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Totaal	0	0	01.11			02.9

### 01.17 Prijsbijstelling

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Totaal	0	0	01.13			02.9

### 01.18 Personeel en materieel

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Ambtelijk burgerpersoneel	96 929	96 942	11.1			02.0
Militair personeel	66 024	65 867	11.1			02.0
Overige personele uitgaven	46 752	45 596	12.1			02.0
Materieel	135 604	130 315	12.1			02.0
Totaal	345 309	338 720				

### 01.19 Overige departementale uitgaven

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Voorlichting	5 863	5 650	12.1	02.0		
Schadevergoedingen	11 278	11 111	53.0	02.0		
Samenwerkingsprogramma's	4 064	2 632	31.1	02.0		
Overige uitgaven	6 849	6 679	12.1	02.0		
Totaal	28 054	26 072				

## 02 PENSIOENEN, WACHTGELDEN EN UITKERINGEN

### 02.01 Wachtgelden burgerpersoneel en inactiviteitsweden militair personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Wachtgelden burgerpersoneel en periodieke uitkeringen ingevolge de Algemene Burgerlijke Pensioenwet	83 773	83 773	11.3		02.0	
Wachtgelden militair personeel	84 889	84 889	11.3		02.0	
Uitvoeringskosten USZO	36 736	36 736	12.1		02.0	
Totaal	205 398	205 398				

### 02.02 Militaire pensioenen en uitkeringen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Militaire nabestaandenpensioenen	62 369	62 369	11.3		02.4	
Overhevelingstoelage			11.3		02.4	
Waarvan wordt terugontvangen:						
– wegens verhaal e.d. (betreft inbouw AOW/AWW)			11.3		02.4	
Militaire diensttijdpensoenen	579 090	579 090	11.3		02.4	
Overhevelingstoelage			11.3		02.4	
Waarvan wordt terugontvangen:						
– wegens verhaal e.d. (betreft inbouw AOW, anticumulatie, inhouding i.v.m. arbeidsongeschiktheidsuitkering)			11.3		02.4	
Militaire invaliditeitspensioen (betreft inbouw uitkeringen in verband met gratificaties)	215 271	215 271	11.3		02.4	
Overhevelingstoelage			11.3		02.4	
Waarvan wordt terugontvangen:						
– wegens verhaal e.d. (betreft inbouw AOW, anticumulatie, inhouding i.v.m. arbeidsongeschiktheidsuitkering)			11.3		02.4	
Uitkeringswet gewezen militairen	723 478	723 478	11.3		02.0	
Overhevelingstoelage			11.3		02.0	
Waarvan wordt terugontvangen:						
– wegens verhaal e.d. (betreft pensioenbijdrageverhaal en anticumulatie)			11.3		02.0	
Sociale zorg	13 383	13 383	11.3		02.0	
Overige uitkeringen (overlijden)	4 006	4 006	11.3		02.0	
Reserve-overdracht	12 023	12 023	11.3		02.0	
Waarvan terug te ontvangen						
– wegens reserve-overname			11.3		02.0	
Veteranenbeleid	7 726	7 726	11.3		02.0	
Totaal	1 617 346	1 617 346				

### 03 KONINKLIJKE MARINE

#### 03.01 Burgerpersoneel

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Salarissen	259 896	259 896	11.1			02.3
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	10 417	10 417	11.1			02.3
Overige toelagen	8 218	8 218	11.1			02.3
Sociale lasten	49 101	49 101	11.2			02.3
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	9 504	9 504	12.1			02.3
Totaal	337 136	337 136				

#### 03.02 Militair personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Salarissen	773 281	773 281	11.1			02.3
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	94 113	94 113	11.1			02.3
Overige toelagen	65 156	65 156	11.1			02.3
Sociale lasten	42 180	42 180	11.2			02.3
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	1 175	1 175	12.1			02.3
Totaal	975 905	975 905				
Waarvan voor:						
- vrijwillig dienend personeel		975 905				
- dienstplichtig personeel		0				

#### 03.03 Overige personele exploitatie

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Kleding en uitrusting	20 370	15 673	11.4			02.3
Voeding	25 634	25 769	11.4			02.3
Reis- en verblijfskosten	23 324	22 412	12.1			02.3
Verplaatsingskosten	29 033	33 471	12.1			02.3
Sport en ontspanning	4 302	3 889	12.1			02.3
Representatiekosten	863	867	12.1			02.3
Personeel op bovenformatieve arbeidsplaatsen	49 403	29 934	12.1			02.3
Sociale zorg	4 651	5 164	11.3			02.3
Voorziening woonruimte	409	410	12.1			02.3
Persoonsgebonden toelagen en uitkeringen	4 789	5 270	11.1			02.3
Werving	1 761	1 247	12.1			02.3
Geneeskundige verzorging	5 706	5 708	11.4			02.3
Onderwijs en opleiding	21 790	17 160	12.1			02.3
SAJO-project	0	0	11.1			02.3
Antiliaanse en Arubaanse Milities (ANTARUMIL)	6 112	6 076	11.1			02.3
Overige personele uitgaven	3 867	3 186	12.1			02.3
Totaal	202 014	176 236				



### 03.04 Subsidies en bijdragen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Totaal	958	958	41.4	02.3		

### 03.05 Materiële exploitatie

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Huisvestingskosten	38 203	41 915	12.1	02.3		
Bureaunkosten	55 158	65 183	12.1	02.3		
Specifieke uitgaven van operationele aard	10 132	10 902	12.1	02.3		
Oefenmunitie (schietvoorraad)	27 896	20 770	12.1	02.3		
Overige algemene en specifieke uitgaven	21 558	25 999	12.1	02.3		
Inventarisgoederen en klein materieel	20 119	24 208	13	02.3		
Onderhoud en herstel:						
– schepen	155 398	154 568	13	02.3		
– vliegtuigen	58 035	54 715	13	02.3		
– voertuigen	3 520	3 412	13	02.3		
– elektronisch en nautisch materieel	34 586	24 871	13	02.3		
– bewapeningsmaterieel	24 096	44 045	13	02.3		
– inventarisgoederen en klein materieel	22 388	20 870	13	02.3		
Voorzieningen/onderhoud van gebouwen, havens en terreinen	59 803	55 316	13	02.3		
Doorberekeningen aan:						
Koninklijke landmacht	0	0	13	02.3		
Koninklijke luchtmacht	0	0	13	02.3		
Brandstoffen, olie en smeermiddelen, e.d.	24 187	43 314	12.1	02.3		
Totaal	555 079	590 088				

### 03.06 Bouw, alsmede aankoop van gronden en opstallen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Marinebedrijven	1 538	1 791	13	02.3		
Marinekazernes	22 975	28 190	13	02.3		
Koninklijk Instituut voor de marine	1 935	1 883	13	02.3		
Marinevliegkampen	4 728	7 956	13	02.3		
Bodemsanering	2 316	4 208	13	02.3		
Nederlandse Antillen	23 280	19 329	13	02.3		
Overige projecten	34 843	20 417	13	02.3		
Totaal	91 615	83 774				

### 03.07 Overig groot materieel

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Schepen	1 032 995	266 985	13		02.3	
Vliegtuigen	4 399	25 311	13		02.3	
Voertuigen	0		13		02.3	
Elektronisch materieel	3 981	19 627	13		02.3	
Bewapening	14	122	13		02.3	
Munitie	32 837	12 629	13		02.3	
Overig materieel	147 372	174 635	13		02.3	
Totaal	1 221 598	499 309				

### 03.08 Multi-purpose fregatten

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Bouwmeester/marineleveranties	0	0	13		02.3	
Walreservedelen	0	0	13		02.3	
Tactas	0	0	13		02.3	
Totaal	0	0				

### 03.09 Onderzeeboten Walrus-klasse

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Onderzeeboten Walrusklasse 1e serie:						
- Bouwmeester/marineleveranties	0	0	13		02.3	
- Walreserve	0	0	13		02.3	
Onderzeeboten Walrusklasse 2e serie:						
- Bouwmeester/marineleveranties	0	0	13		02.3	
- Walreserve	0	0	13		02.3	
Totaal	0	0				

## 04 KONINKLIJKE LANDMACHT

### 04.01 Burgerpersoneel

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Salarissen	527 873	527 873	11.1			02.1
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	27 193	27 193	11.1			02.1
Overige toelagen	13 863	13 863	11.1			02.1
Sociale lasten	99 166	99 166	11.2			02.1
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	81 321	81 321	12.1			02.1
Verrekenregels met beleidsterreinen	-917	-917	11.1			02.1
Totaal	748 499	748 499				

### 04.02 Militair personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Salarissen	1 307 982	1 307 982	11.1			02.1
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	71 028	71 028	11.1			02.1
Overige toelagen	66 781	66 781	11.1			02.1
Sociale lasten	83 944	83 944	11.2			02.1
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	5 130	5 130	12.1			02.1
Verrekenregels met beleidsterreinen			11.1			02.1
Totaal	1 534 865	1 534 865				
Waarvan voor:						
- vrijwillig dienend personeel		1 534 865				
- dienstplichtig personeel		0				

#### 04.03 Overige personele exploitatie

##### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Kleding	34 251	50 803	11.4	02.1		
Voeding	66 735	68 479	11.4	02.1		
Reis- en verblijfskosten	28 585	28 351	12.1	02.1		
Verplaatsingskosten	57 378	57 429	12.1	02.1		
Sport en ontspanning	3 347	2 201	12.1	02.1		
Kostwinnersvergoeding	62	62	12.1	02.1		
Representatiekosten	3 072	3 071	12.1	02.1		
Personeel op bovenformatieve arbeidsplaatsen	2 727	2 789	12.1	02.1		
Sociale zorg	12 930	12 930	11.3	02.1		
Voorziening woonruimte	10 813	10 013	12.1	02.1		
Persoonsgebonden toelagen en uitkeringen	8 319	8 319	11.1	02.1		
Werving	0	0	12.1	02.1		
Geneeskundige verzorging	4 236	4 254	11.4	02.1		
Onderwijs en opleiding	42 093	36 704	12.1	02.1		
Afwikkelingskosten TRIS	1 419	1 419	12.1	02.1		
Overige personele uitgaven	8 753	10 514	12.1	02.1		
Werkgelegenheidsprojecten	13	13	11.1	02.1		
Totaal	284 733	297 351				

#### 04.04 Subsidies en bijdragen

##### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Totaal	1 871	2 341	41.4	02.1		

#### 04.05 Materiële exploitatie

##### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Informatiesystemen	12 250	15 377	13		02.1	
Communicatiesystemen	13 585	26 214	13		02.1	
Manoeuvre	50 411	68 560	13		02.1	
Wielvoertuigen en geniematerieel	23 345	30 911	13		02.1	
Artillerie en luchtdoelartillerie	22 680	35 998	13		02.1	
Munitie	7 903	46 485	13		02.1	
Algemene uitrusting	29 173	42 969	13		02.1	
Bosco	35 118	36 874	13		02.1	
Geneeskundige dienst materieel	7 309	10 852	13		02.1	
Inventarisgoederen en klein materieel	28 909	29 183	13		02.1	
Onderhoud en herstel roerende zaken	29 759	30 113	13		02.1	
Onderhoud en herstel gebouwen	183 541	187 422	13		02.1	
Huisvestingskosten	116 302	115 328	12.1		02.1	
Bureaunkosten	38 372	41 300	12.1		02.1	
Specifieke uitgaven van operationele aard	41 145	38 990	12.1		02.1	
Overige uitgaven	61 733	65 852	12.1		02.1	
Automatisering	67 620	80 634	12.1		02.1	
Inhuur externe deskundigen	17 116	20 742	12.1		02.1	
Totaal	786 271	923 804				

#### 04.06 Bouw, alsmede aankoop van gronden en opstallen

##### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Totaal	163 860	202 626	13		02.1	

#### 04.07 Overig groot materieel

##### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Automatisering	30 640	48 411	13		02.1	
Logistiek	56 394	113 840	13		02.1	
Commandovoering, verbindingen en gevechtsinl.	77 103	203 512	13		02.1	
Elektronisch materieel	6 700	18 500	13		02.1	
Nucleair, biologisch- en chemisch materieel	0	70	13		02.1	
Luchtverdediging	29 600	53 020	13		02.1	
Manoeuvre	179 521	183 088	13		02.1	
Vuursteun	84 880	28 650	13		02.1	
Gevechtssteun	6 760	21 978	13		02.1	
Totaal	471 598	671 069				

## 05 KONINKLIJKE LUCHTMACHT

### 05.01 Burgerpersoneel

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Salarissen (inclusief vakantie-uitkering)	108 249	108 249	11.1			02.2
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	2 820	2 820	11.1			02.2
Toelagen en uitkeringen	1 846	1 846	11.1			02.2
Aandeel in de sociale lasten	19 448	19 448	11.2			02.2
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	2 324	2 324	12.1			0 2.2
Totaal	134 687	134 687				

### 05.02 Militair personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Salarissen	721 325	721 325	11.1			02.2
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	21 901	21 901	11.1			02.2
Toelagen en uitkeringen	31 339	31 339	11.1			02.2
Aandeel in de sociale lasten	39 811	39 811	11.2			02.2
Totaal	814 376	814 376				
Waarvan voor:						
- vrijwillig dienend personeel		814 376				
- dienstplichtig personeel						

### 05.03 Overige personele exploitatie

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Kleding en uitrusting	24 016	23 134	11.4			02.2
Voeding	17 137	17 135	11.4			02.2
Reis- en verblijfskosten	23 725	23 838	12.1			02.2
Verplaatsingskosten	30 702	30 702	12.1			02.2
Sport en ontspanning	3 870	3 397	12.1			02.2
Representatiekosten	1 241	1 232	12.1			02.2
Personeel op bovenformatieve arbeidsplaatsen	10 727	10 912	12.1			02.2
Sociale zorg	2 088	2 089	11.3			02.2
Voorziening woonruimte	3 546	3 546	12.1			02.2
Persoonsgebonden toelagen en uitkeringen	7 802	7 759	11.1			02.2
Werving	739	689	12.1			02.2
Geneeskundige verzorging	2 122	2 517	11.4			02.2
Onderwijs en opleiding	202 516	77 203	12.1			02.2
Arbeidsmarkt en opleidingsfonds voor de overheid A&O-projecten	1 918	1 817	11.1			02.2
Overige personele uitgaven	6 614	4 981	12.1			02.2
Totaal	338 763	210 951				

#### 05.04 Materiële exploitatie

##### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Aanschaf inventarisgoederen	31 292	31 535	13.0		02.2	
Vliegtuig onderdelen en onderhoud	157 134	179 935	13.0		02.2	
Vervoermiddelen	9 861	13 078	13.0		02.2	
Elektrisch en elektronisch materieel	37 592	57 014	13.0		02.2	
Bewapeningsmaterieel	23 575	25 153	13.0		02.2	
Springstoffen en munitie	1 039	1 714	13.0		02.2	
Onderhoud inventarisgoederen	782	802	13.0		02.2	
Technische installaties	4 470	4 507	13.0		02.2	
Inrichten van werkplaatsen en magazijnen	6 967	7 786	13.0		02.2	
Onderhoud gebouwen, werken en terreinen	97 389	102 572	13.0		02.2	
Brandstoffen, olie en smeermiddelen, e.d.	21 058	90 583	12.1		02.2	
Huisvestingskosten	24 601	24 593	12.1		02.2	
Bureaunkosten	17 916	17 994	12.1		02.2	
Specifieke uitgaven van operationele aard	10 900	10 064	12.1		02.2	
Schietvoorraad	319	318	12.1		02.2	
Overige uitgaven	90 864	82 837	12.1		02.2	
Geneeskundig materieel	4 958	4 325	12.1		02.2	
Operationele trainingen en oefeningen	8 286	16 201	12.1		02.2	
Totaal	549 003	671 011				

#### 05.05 Bouw, alsmede aankoop van gronden en opstallen

##### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Totaal	245 066	192 254	13		02.2	

#### 05.06 Overig groot materieel

##### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Overig vliegtuigmaterieel	22 679	43 881	13		02.2	
Vervoermiddelen	56 938	19 045	13		02.2	
Elektrisch en elektronisch materieel	150 217	181 544	13		02.2	
Bewapeningsmaterieel	6 319	34 619	13		02.2	
Springstoffen en munitie	24 373	60 460	13		02.2	
Overig materieel	40 669	30 498	13		02.2	
Totaal	301 195	370 047				

## 05.08 Gevechtsvliegtuigen F-16

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen	Uitgaven	Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.
Totaal	363 876	401 074	13	02.2



## 06 KONINKLIJKE MARECHAUSSEE

### 06.01 Burgerpersoneel

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Salarissen (inclusief vakantie-uitkering)	7 582	7 582	11.1			02.1
Overwerk en onregelmatige dienst	220	220	11.1			02.1
Overige toelagen	52	52	11.1			02.1
Aandeel in de sociale lasten	1 349	1 349	11.2			02.1
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	200	200	12.1			02.1
Totaal	9 403	9 403				

### 06.02 Militair personeel

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Salarissen	248 367	248 367	11.1			02.1
Overwerk en toelagen onregelmatige diensten	12 410	12 410	11.1			02.1
Overige toelagen	7 507	7 507	11.1			02.1
Aandeel in de sociale lasten	15 186	15 186	11.2			02.1
Tijdelijk personeel op formatieve arbeidsplaatsen	3 127	3 127	11.1			02.1
Totaal	286 597	286 597				
Waarvan voor:						
- vrijwillig dienend personeel		286 597				
- dienstplichtig personeel						

### 06.03 Overige personele exploitatie

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Kleding en uitrusting	11 208	11 208	11.4			02.1
Voeding	4 070	4 070	11.4			02.1
Reis- en verblijfskosten	3 191	3 191	12.1			02.1
Verplaatsingskosten	9 514	9 514	12.1			02.1
Sport en ontspanning	206	206	12.1			02.1
Representatiekosten	192	192	12.1			02.1
Personeel op bovenformatieve arbeidsplaatsen	751	751	12.1			02.1
Sociale zorg	193	193	11.3			02.1
Voorziening woonruimte	437	437	12.1			02.1
Persoonsgebonden toelagen en uitkeringen	1 314	1 314	11.1			02.1
Werving	5	5	12.1			02.1
Geneeskundige verzorging	26	26	11.4			02.1
Onderwijs en opleiding	2 416	2 416	12.1			02.1
Werkgelegenheidsprojecten	0	0	11.1			02.1
Overige personele uitgaven	268	268	12.1			02.1
Totaal	33 791	33 791				

## 06.04 Materiële exploitatie

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Inventarisgoederen en klein materieel	3 199	3 199	12.1	02.1		
Onderhoud en herstel	15 393	15 393	13	02.1		
Huisvestingskosten	15 117	15 117	12.1	02.1		
Bureaunkosten	4 998	4 998	12.1	02.1		
Brandstoffen, olie, smeermiddelen e.d.	4 294	4 294	12.1	02.1		
Tijdschrift «Ons wapen»	10	10	12.1	02.1		
Overige uitgaven	5 720	5 720	12.1	02.1		
Totaal	48 731	48 731				

## 06.05 Bouw, alsmede aankoop van gronden en opstallen

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Totaal	26 714	50 857	13	02.1		

## 06.06 Overig groot materieel

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Vervoermiddelen en vaartuigen	14 715	13 502	13	02.1		
Elektrisch en elektronisch materieel	5 281	7 295	13	02.1		
Automatiseringsmiddelen	9 787	6 502	13	02.1		
Bewapeningsmaterieel	18	14	13	02.1		
Springstoffen en munitie	1 932	751	13	02.1		
Telefooninstallaties	1 434	1 356	13	02.1		
Overig groot materieel	2 145	1 201	13	02.1		
Totaal	35 312	30 621				

## 08 MULTI-SERVICE PROJECTEN EN ACTIVITEITEN

### 08.01 Luchtmobiele brigade

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen	Uitgaven	Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.
Bewapende helikopter	73 168	82 162	13	02.1
Transporthelikopter	36 635	315 959	13	02.1
Luchtmobiel speciaal voertuig	0	6 100	13	02.1
Persoonsgebonden uitrusting	0	0	13	02.1
Overige, specifieke materieelprojecten	1 922	404	13	02.1
Infrastructuur grondcomponent	0	152	13	02.1
Infrastructuur luchtcomponent	15 779	13 718	13	02.1
Totaal	127 504	418 495		

### 08.02 Vredesoperaties

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen	Uitgaven	Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.
VN-contributies	35 646	35 646	10	02.5
Additionele uitgaven:				
F-16's Villafranca	38 100	38 100	10	02.5
UNMIH II (Haïti)	100	100	10	02.5
IFOR Mortiercompagnie	1 600	1 600	10	02.5
IFOR Mechbat	3 800	3 800	10	02.5
IFOR Logbat	4 300	4 300	10	02.5
SFOR Sigonella	400	400	10	02.5
SFOR Mechbat	112 000	112 000	10	02.5
Overige operaties	23 775	23 775	10	02.5
Totaal	219 721	219 721		

### 08.04 Overige uitgaven Internationale Samenwerking

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen	Uitgaven	Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.
Attachés	34 108	34 108	10	02.5
Kustwacht NA&A	69 291	33 108	10	02.5
Overige uitgaven	6 889	637	10	02.5
Totaal	110 288	67 853		

## 09 DEFENSIE INTERSERVICE COMMANDO

### 09.02 Personeel en materieel Dico

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Ambtelijk burgerpersoneel	86 562	86 562	11.1	02.0		
Militair personeel	112 093	112 093	11.1	02.0		
Overige personele uitgaven	76 208	76 208	12.1	02.0		
Materiële uitgaven	140 425	140 425	12.1	02.0		
Totaal	415 288	415 288				

### 09.03 Investerings Dico

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen		Uitgaven		Codering	
	1997	1997	Econ.	Funct.		
Groot materieel	13 569	12 337	13	02.0		
Infrastructuur	11 269	65	13	02.0		
Totaal	24 838	12 402				

## REALISATIE 1997 VAN DE 'OUDE' BEGROTINGSARTIKEL(ONDERDEL)EN

### ONTVANGSTEN-artikelen

#### 01 ALGEMEEN

##### 01.04 Ontvangsten van andere landen, voortvloeiende uit internationale verplichtingen in verband met Navo-infrastructuur

###### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	23 462	39.4	02.0

##### 01.06 Overige ontvangsten

###### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Royalties	0	16.1	02.0
Boetes	0	16.1	02.0
Milieuheffing	0	16.1	02.0
Overige ontvangsten	5 951	16.1	02.0
Totaal	5 951		

##### 01.08 Ontvangsten personeel en materieel Kerndepartement

###### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Personeel:	4 563	16.1	02.0
- Verhaalswet ongevallen ambtenaren en Algemene Arbeidsongeschiktheidswet		16.1	02.0
- Ontvangsten wegens inhoudingen voor diverse verstrekkingen		16.1	02.0
- Ontvangsten teveel genoten salaris		16.1	02.0
Totaal personeel	4 563		
Materieel:			
- Ontvangsten uit advertenties	392	16.1	02.0
- Diverse overige ontvangsten	2 813	16.1	02.0
Totaal	7 768		

## 02 PENSIOENEN, WACHTGELDEN EN UITKERINGEN

### 02.01 Ontvangsten Algemeen Arbeidsongeschiktheidsfonds

#### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Ontvangsten AAW-fonds, betreffende uitgaven gedaan voor:			
- militaire invaliditeitspensioenen	15 540	11.3	02.4
- de Uitkeringswet gewezen militairen	3 007	11.3	02.0
- sociale zorg	408	11.3	02.0
- wachtgelden burgerpersoneel	1 698	11.3	02.0
- wachtgelden militair personeel	0	11.3	02.0
Totaal	20 653		

### 02.02 Overige ontvangsten

#### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Debiteuren	2 108	16.1	02.4
Ontvangsten AAW-fonds, betreffende uitgaven gedaan in vroegere dienstjaren	258	16.1	02.4
Overige ontvangsten	0		
Totaal	2 366		

### 03 KONINKLIJKE MARINE

#### 03.01 Verhaalswet ongevallen ambtenaren en de AAW

##### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Verhaalswet ongevallen ambtenaren	284	11.3	02.3
Ontvangsten AAW-fonds	2 260	47	02.3
Totaal	2 544		

#### 03.02 Ontvangsten en inhoudingen wegens diverse verstrekkingen wegens genot van kleding, ed.

##### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Inhouding voeding en huisvesting	0	16.1	02.3
Kleding en uitrusting	1 864	16.1	02.3
Voeding	3 268	16.1	02.3
Geneeskundige verzorging	9 501		
Ziektekosten MP	6 025	16.1	02.3
Overige ontvangsten	21 501	16.1	02.3
Totaal	42 159		

#### 03.03 Ontvangsten wegens verstrekkingen, verrichte werkzaamheden en verleende diensten

##### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Pensionkosten burgers/militairen	0	11.3	02.3
Uitgeleend personeel algemeen	411	16.1	02.3
Hofmeesters Koninklijk Huis	391	16.1	02.3
Particuliere telefoongesprekken	813	16.1	02.3
Opleiding buitenlandse militairen	3 642	16.1	02.3
Verleende diensten enz.	2 190	16.1	02.3
Verrekening door marinebedrijven	2 410	16.1	02.3
Stichting marcandi	0	16.1	02.3
Terugontvangsten salaris burgers	0	16.1	02.3
Terugontvangsten WU/KVV	0	16.1	02.3
Bijdrage in Navo-infrastructuurprojecten	0	13	02.3
Ontvangsten A&O/SAJO-projecten	0	46.4	02.3
Terugontvangsten FMS	0	13	02.3
Totaal	9 857		

### 03.04 Terugontvangst B.T.W.

#### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	43 360	12.5	02.3

### 03.05 Verpleging van burgerpatiënten in militaire ziekeninrichtingen, geneeskundige verzorging en verstrekkingen

#### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	1	16.1	02.3

### 03.06 Opbrengsten van verkoop van zeekaarten, berichten aan zeevarenden, zeemansgidsen, enz.

#### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	2 240	16.1	02.3

### 03.07 Verrekening met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen in verband met het ter beschikking stellen van de Hr.Ms. Tydeman voor oceanografisch onderzoek

#### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	0	16.2	02.3

### 03.08 Ontvangsten uit hoofde van internationale samenwerking

#### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Kustwachtcentrum Nederland	181	39.2	02.3
Bijdrage in Navo-infrastructuurprojecten	906	39.2	02.3
Terugontvangsten FMS	2 665	39.2	02.3
Verrekening marinebedrijven	5 872	39.2	02.3
Overige ontvangsten	1 833	39.2	02.3
Totaal	11 457		



### **03.09 Ontvangsten uit hoofde van de levering van inventarisgoederen en klein materieel aan derden**

#### **De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering**

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Ontvangsten inzake levering inventarisgoederen	1 316	16.1	02.3
Ontvangsten uit hoofde van de levering van brandstoffen aan derden	6 077	16.1	02.3
Totaal	7 393		

### **03.10 Overige ontvangsten**

#### **De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering**

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	4 629	16.1	02.3

## 04 KONINKLIJKE LANDMACHT

### 04.01 Verhaalswet ongevallen ambtenaren en de AAW

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Verhaalswet ongevallen ambtenaren	542	11.3	02.1
Ontvangsten AAW-fonds	4 024	47	02.1
Totaal	4 566		

### 04.02 Ontvangsten en inhoudingen wegens diverse verstrekkingen wegens genot van kleding, ed.

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Inhouding wegens huisvesting van rijkswege	11 216	16.1	02.1
Kleding en uitrusting	1 801	16.1	02.1
Voeding	6 343	16.1	02.1
Ontwikkeling, sport en ontspanning	107	16.1	02.1
Sociale zorg		16.1	02.1
Voorziening woonruimte	5 066	16.1	02.1
Geneeskundige verzorging	6 695	16.1	02.1
Huisvestingskosten	12 542	16.1	02.1
Bijdragen in schaden	841	16.1	02.1
Totaal	44 611		

### 04.03 Ontvangsten wegens verstrekkingen, verrichte werkzaamheden en verleende diensten

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Ontvangen salarissen burgerpersoneel	2 036	16.2	02.1
Ontvangen bezoldiging militair personeel	1 933	16.2	02.1
Ontvangsten naar aanleiding van militaire steunverlening en diverse leveringen	1 393	16.2	02.1
Gebouwen, werken en terreinen		17	02.1
A&O- en Sajo-projecten	1 312	46.4	02.1
Overige ontvangsten	33 720	16	02.1
Totaal	40 394		

### 04.04 Terugontvangst B.T.W.

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	396	12.5	02.1

#### **04.05 Geneeskundige verzorging en geneeskundige dienst materieel**

**De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de verplichtingen en uitgaven en de economische- en functionele codering**

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	21 269	16.1	02.1

#### **04.06 Verkoop topografische kaarten en drukwerk en verrekening verleende diensten**

**De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering**

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	7 838	16.1	02.1

#### **04.07 Ontvangsten kantinedienst / MPV-peletons**

**De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering**

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	29 396	16.1	02.1

#### **04.08 Overige ontvangsten**

**De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering**

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	8 843	16.1	02.1

## 05 KONINKLIJKE LUCHTMACHT

### 05.01 Verhaalswet ongevallen ambtenaren en de AAW

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Verhaalswet ongevallen ambtenaren	887	11.3	02.2
Ontvangsten AAW-fonds	533	47	02.2
Totaal	1 420		

### 05.02 Ontvangsten en inhoudingen wegens diverse verstrekkingen wegens genot van kleding, ed.

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Inhouding wegens voeding/huisvesting van rijkswegen	1 999	16.1	02.2
Kleding en uitrusting	1 884	16.1	02.2
Voeding	10 692	16.1	02.2
Ontwikkeling, sport en ontspanning	0	16.1	02.2
Voorziening woonruimte	1 294	16.1	02.2
Geneeskundige verzorging	8 871	16.1	02.2
Bijdragen in schade	1	16.1	02.2
Onderwijs en opleiding	143	16.1	02.2
Overige ontvangsten	4 924	16.1	02.2
Totaal	29 808		

### 05.03 Ontvangsten wegens verstrekkingen, verrichte werkzaamheden en verleende diensten

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Burgerpersoneel	1 163	16.2	02.2
Militair personeel	398	16.2	02.2
Groot materieel	38 167	13	02.2
Verrekening met derden en militaire steunverlening	2 796	13	02.2
Gebouwen, werken en terreinen	362	13	02.2
Overige ontvangsten	2 075	16.2	02.2
Totaal	44 961		

### 05.04 Terugontvangst B.T.W.

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	37 130	12.5	02.2

### 05.06 Ontvangsten in verband met dienstverlening/medegebruik vliegbases

#### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Verrekening met het ministerie van Verkeer en Waterstaat	1 111	16.2	02.2
Ontvangsten in verband met medegebruik vliegbases	1 626	16.1	02.2
Totaal	2 737		

### 05.07 Verrekeningen in verband met geleverde brandstoffen, olie, smeermiddelen, e.d.

#### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	7 440	16.1	02.2

### 05.08 Overige ontvangsten

#### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Overige ontvangsten	11 538	16.1	02.2
Algemene arbeidsongeschiktheidswet betreffende uitgaven, gedaan voor voorgaande jaren	0	47	02.2
Totaal	11 538		

## 06 KONINKLIJKE MARECHAUSSEE

### 06.01 Verhaalswet ongevallen ambtenaren en de AAW

#### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	298	11.3	02.1

### 06.02 Ontvangsten en inhoudingen wegens diverse verstrekkingen wegens genot van kleding, ed.

#### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Inhouding wegens huisvesting van rijkswege	714	16.1	02.1
Voeding	21	16.1	02.1
Voorziening woonruimte	320	16.1	02.1
A&O en SAJO gelden	0	46.4	02.1
Overige ontvangsten	2 493	16.1	02.1
Bijdragen in schaden	443	16.1	02.1
Totaal	3 991		

### 06.03 Verrekeningen met derden

#### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Verrekening met:			
– Kabinet voor Nederlandse-Antiliaanse en Arubaanse zaken	1 822	16.2	02.1
– Ministerie van Binnenlandse Zaken	1 667	16.2	02.1
– Ministerie van Buitenlandse Zaken	2 488	16.2	02.1
– Overige verrekeningen	1 024	16.2	02.1
Totaal	7 001		

### 06.04 Overige ontvangsten

#### De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	1 530	47	02.1

## 08 MULTI-SERVICE PROJECTEN EN ACTIVITEITEN

### 08.01 Luchtmobiele brigade

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Luchtmobiele brigade	105	16.1	02.52
Totaal	105		

### 08.02 Ontvangsten naar aanleiding van vredesoperaties

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Bijdrage Ontwikkelingssamenwerking	0	16.1	02.52
Vergoedingen VN:			
UNTAC	0	16.1	02.52
UNPROFOR	0	16.1	02.52
Diverse operaties	50 634	16.1	02.52
MFO Sinai	0	16.1	02.52
Verrekening met Ontwikkelingssamenwerking	1 500	16.1	02.52
Totaal	52 134		

### 08.03 Overige ontvangsten internationale samenwerking

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	188	16.1	02.52

## 09 DEFENSIE INTERSERVICE COMMANDO

### 09.02 Ontvangsten Personeel en materieel Dico

De onderverdeling naar artikelonderdelen (x f 1000,-) van de ontvangsten en de economische- en functionele codering

Artikelonderdeel	Ontvangsten		Codering
	1997	Econ.	Funct.
Totaal	57 328	16.1	02.0



(bedragen x f 1 000)

Artikel	Omschrijving	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Econ.code
<b>01.20</b>	<b>Personeel en materieel</b>							
	<i>Kerndepartement</i>							
01.20.01	Ambtelijk burgerpersoneel	68 689	66 593	64 196	61 429	59 257	59 257	11
01.20.02	Militair personeel	32 274	31 562	31 029	30 006	29 598	29 598	11
01.20.03	Overige personele uitgaven	17 354	17 121	16 613	15 133	15 436	15 436	11
01.20.04	Materiële uitgaven	91 148	69 971	59 543	52 898	54 704	35 905	12
	Totaal personeel en materieel Kerndepartement	209 465	185 247	171 381	159 466	158 995	140 196	
	<i>Militaire inlichtingendienst (MID)</i>							
01.20.05	Ambtelijk burgerpersoneel	31 359	30 878	30 396	30 372	30 349	30 349	11
01.20.06	Militair personeel	36 492	35 110	34 997	34 977	34 949	34 949	11
01.20.07	Overige personele uitgaven	7 511	6 806	7 268	8 007	9 053	9 053	11
01.20.08	Materiële uitgaven	28 747	15 143	12 536	20 198	26 202	26 202	12
	Totaal personeel en materieel MID	104 109	87 937	85 197	93 554	100 553	100 553	
01.20.09	Wachtgelden en inactiviteitswedden Algemeen	8 121	7 979	6 885	6 558	6 118	5 233	11
	<b>Totaal artikel P&amp;M Algemeen</b>	<b>321 695</b>	<b>281 163</b>	<b>263 463</b>	<b>259 578</b>	<b>265 666</b>	<b>245 982</b>	
<b>01.21</b>	<b>Subsidies en bijdragen</b>							
	Subsidies	23 870	23 367	23 350	23 383	23 403	23 393	43A
	Bijdragen	106 699	106 436	105 505	105 205	105 205	105 205	03
	<b>Totaal subsidies en bijdragen</b>	<b>130 569</b>	<b>129 803</b>	<b>128 855</b>	<b>128 588</b>	<b>128 608</b>	<b>128 598</b>	
<b>01.22</b>	<b>Geheime uitgaven</b>	<b>1 300</b>	<b>1 100</b>	<b>1 100</b>	<b>1 100</b>	<b>1 100</b>	<b>1 100</b>	<b>01</b>
<b>01.23</b>	<b>Internationale verplichtingen</b>							
01.23.01	Navo Veiligheids Investeringsprojecten in Nederland	29 780	23 545	31 762	31 762	31 233	31 233	52
01.23.02	Bijdrage aan het Navo Veiligheids Investeringsprogramma	64 356	64 356	64 356	64 356	64 356	64 356	43G
01.23.03	Investerings AWACS	11 364	11 721	9 297	9 300	9 293	9 293	43G
01.23.04	Exploitatie AWACS	14 800	14 800	14 800	14 800	14 800	14 800	43G
01.23.05	Bijdrage aan de militaire begroting van de Navo	28 100	28 100	28 100	28 100	28 100	28 100	43G
01.23.06	Overige bijdragen	3 200	4 000	4 300	4 500	4 500	4 500	43G
	<b>Totaal internationale verplichtingen</b>	<b>151 600</b>	<b>146 522</b>	<b>152 615</b>	<b>152 818</b>	<b>152 282</b>	<b>152 282</b>	

(bedragen x f 1 000)

Artikel	Omschrijving	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Econ.code
<b>01.24</b>	<b>Garanties</b>							
01.24.01	Woonstichting Ons Belang	0	0	0	0	0	0	<b>63F</b>
01.24.02	Eurometaal	0	0	0	0	0	0	<b>63D</b>
	<b>Totaal garanties</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	
<b>01.25</b>	<b>Milieumaatregelen</b>	<b>9 361</b>	<b>19 360</b>	<b>2 860</b>	<b>2 860</b>	<b>2 860</b>	<b>2 860</b>	<b>12</b>
<b>01.26</b>	<b>Technologie-ontwikkeling</b>							
01.26.01	Bijdrage ruimtevaartprogramma	5 200	4 200	3 200	3 200	3 200	3 200	<b>52</b>
01.26.02	Ontwikkeling Defensietechnologie	21 379	20 504	20 050	19 450	19 150	19 150	<b>52</b>
01.26.03	WOO Centrale organisatie	5 900	6 300	6 700	6 800	7 100	7 100	<b>52</b>
	<b>Totaal technologie-ontwikkeling</b>	<b>32 479</b>	<b>31 004</b>	<b>29 950</b>	<b>29 450</b>	<b>29 450</b>	<b>29 450</b>	
<b>01.27</b>	<b>Loonbijstelling</b>	<b>35 623</b>	<b>49 279</b>	<b>63 277</b>	<b>69 130</b>	<b>85 988</b>	<b>77 659</b>	<b>01</b>
<b>01.28</b>	<b>Prijsbijstelling</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>-404 000</b>	<b>-433 000</b>	<b>-462 000</b>	<b>-462 000</b>	<b>01</b>
<b>01.29</b>	<b>Overige departementale uitgaven</b>							
01.29.01	Voorlichting	3 801	3 801	3 801	3 801	3 801	3 801	<b>12</b>
01.29.02	Schadevergoedingen	12 890	12 890	12 890	12 890	12 890	12 890	<b>63Z</b>
01.29.03	Samenwerkingsprogramma's	4 712	4 712	4 712	4 712	4 712	4 712	<b>31</b>
01.29.04	Overige uitgaven	13 566	9 204	9 204	9 125	9 125	9 125	<b>12</b>
01.29.05	Infrastructuur	2 220	2 221	2 220	2 219	2 219	2 220	<b>52</b>
01.29.06	Ziektekostenvoorziening Defensiepersoneel	87 927	103 162	89 588	89 571	89 571	89 571	<b>43A</b>
	<b>Totaal overige departementale uitgaven</b>	<b>125 116</b>	<b>135 990</b>	<b>122 415</b>	<b>122 318</b>	<b>122 318</b>	<b>122 319</b>	
	<b>Totaal uitgaven Algemeen</b>	<b>807 743</b>	<b>794 221</b>	<b>360 535</b>	<b>332 842</b>	<b>326 272</b>	<b>298 250</b>	
<b>01.20</b>	<b>Verrekenbare ontvangsten</b>							
01.20.01	Personele ontvangsten	1 036	1 036	1 036	1 036	1 036	1 036	<b>16</b>
01.20.02	Materiële en specifieke ontvangsten	5 854	5 854	5 854	5 854	5 854	5 854	<b>16</b>
01.20.03	Ontvangsten uit internat. verplichtingen i.v.m. Navo-infrastructuur	31 800	31 800	31 800	31 800	31 800	31 800	<b>16</b>
	<b>Totaal verrekenbare ontvangsten</b>	<b>38 690</b>	<b>38 690</b>	<b>38 690</b>	<b>38 690</b>	<b>38 690</b>	<b>38 690</b>	
<b>01.21</b>	<b>Niet-verrekenbare ontvangsten</b>							
01.21.01	Milieuheffing	0	0	0	0	0	0	<b>16</b>
01.21.02	Overige ontvangsten	700	700	700	700	700	700	<b>16</b>
	<b>Totaal niet-verrekenbare ontvangsten</b>	<b>700</b>	<b>700</b>	<b>700</b>	<b>700</b>	<b>700</b>	<b>700</b>	
	<b>Totaal ontvangsten Algemeen</b>	<b>39 390</b>	<b>39 390</b>	<b>39 390</b>	<b>39 390</b>	<b>39 390</b>	<b>39 390</b>	

**MEERJARENRAMINGEN PER ARTIKELONDERDEEL  
BELEIDSTERREIN PENSIOENEN EN UITKERINGEN**

**(bedragen x f 1 000)**

Artikel	Omschrijving	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Econ.code
<b>02.02</b>	<b>Militaire pensioenen en uitkeringen</b>							
02.02.01	Militaire nabestaandenpensioenen	62 710	63 786	65 042	66 396	67 794	67 675	11
02.02.02	Militaire diensttijdpensioenen	607 326	607 768	609 010	607 471	613 317	606 014	11
02.02.03	Militaire invaliditeitspensioenen	181 644	182 064	179 566	174 755	170 022	163 165	11
02.02.04	Uitkeringswet gewezen militairen	703 681	705 388	706 363	716 160	744 201	752 216	11
02.02.05	Sociale zorg	13 433	13 433	13 433	13 433	13 433	13 433	11
02.02.06	Overige uitkeringen	15 991	15 991	15 991	15 991	15 991	15 991	11
02.02.07	Reserve-overdracht	17 000	17 000	18 000	18 000	18 000	17 100	11
02.02.08	Veteranenbeleid	103 160	28 340	5 894	3 400	3 400	3 400	11
02.02.09	Verzekerdenadministratie	14 600	24 300	15 000	2 000	2 000	2 000	11
	<b>Totaal uitgaven pensioenen en uitkeringen</b>	<b>1 719 545</b>	<b>1 658 070</b>	<b>1 628 299</b>	<b>1 617 606</b>	<b>1 648 158</b>	<b>1 640 994</b>	
<b>02.01</b>	<b>Verrekenbare ontvangsten</b>	<b>1 500</b>	<b>1 500</b>	<b>1 500</b>	<b>1 500</b>	<b>1 500</b>	<b>1 500</b>	<b>16</b>
<b>02.02</b>	<b>Niet-verrekenbare ontvangsten</b>							
02.02.01	AAW-claims, betreffende uitgaven gedaan in vroegere dienstjaren	0	0	0	0	0	0	16
02.02.02	Restitutie teveel genoten uitkeringen	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	16
	<b>Totaal niet-verrekenbare ontvangsten</b>	<b>2 600</b>	<b>2 600</b>	<b>2 600</b>	<b>2 600</b>	<b>2 600</b>	<b>2 600</b>	
	<b>Totaal ontvangsten pensioenen en uitkeringen</b>	<b>4 100</b>	<b>4 100</b>	<b>4 100</b>	<b>4 100</b>	<b>4 100</b>	<b>4 100</b>	

**MEERJARENRAMINGEN PER ARTIKELONDERDEEL  
BELEIDSTERREIN KONINKLIJKE MARINE**

**(bedragen x f 1 000)**

Artikel	Omschrijving	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Econ.code
<b>03.20</b>	<b>Personeel en materieel</b>							
	<i>Commandant der Zeemacht in Nederland</i>							
03.20.01	Ambtelijk burgerpersoneel	77 349	77 177	75 401	75 488	75 219	75 219	11
03.20.02	Militair personeel	509 031	501 812	489 058	487 150	484 258	477 872	11
03.20.03	Overige personele uitgaven	29 103	28 465	28 498	27 591	27 617	27 619	11
03.20.04	Materiële uitgaven	62 918	60 325	58 113	57 993	57 784	57 809	12
	<b>Totaal Commandant der Zeemacht in Nederland</b>	<b>678 401</b>	<b>667 779</b>	<b>651 070</b>	<b>648 222</b>	<b>644 878</b>	<b>638 519</b>	
	<i>Commandant der Zeemacht in het Caribisch gebied</i>							
03.20.05	Ambtelijk burgerpersoneel	5 999	5 892	5 892	5 891	5 887	5 887	11
03.20.06	Militair personeel	73 524	71 581	71 317	70 930	70 438	69 956	11
03.20.07	Overige personele uitgaven	5 295	5 498	5 325	5 304	5 302	5 293	11
03.20.08	Materiële uitgaven	18 801	17 795	16 558	15 749	14 433	14 740	12
	<b>Totaal Commandant der Zeemacht in het Caribisch gebied</b>	<b>103 619</b>	<b>100 766</b>	<b>99 092</b>	<b>97 874</b>	<b>96 060</b>	<b>95 876</b>	
	<i>Commandant van het Korps Mariniers</i>							
03.20.09	Ambtelijk burgerpersoneel	2 524	2 459	2 465	2 468	2 466	2 466	11
03.20.10	Militair personeel	155 528	158 623	161 381	162 704	161 583	161 583	11
03.20.11	Overige personele uitgaven	8 721	8 900	8 928	8 862	8 862	8 862	11
03.20.12	Materiële uitgaven	26 900	23 402	23 400	23 290	23 558	23 518	12
	<b>Totaal Commandant van het Korps Mariniers</b>	<b>193 673</b>	<b>193 384</b>	<b>196 174</b>	<b>197 324</b>	<b>196 469</b>	<b>196 429</b>	
	<i>Ondersteunende eenheden</i>							
03.20.13	Ambtelijk burgerpersoneel	188 275	184 403	180 609	180 144	176 002	174 888	11
03.20.14	Militair personeel	153 502	140 189	131 467	129 812	129 709	129 709	11
03.20.15	Overige personele uitgaven	32 958	24 496	21 412	22 628	22 186	22 158	11
03.20.16	Materiële uitgaven	183 123	157 260	142 882	130 385	138 424	139 823	12
	<b>Totaal Ondersteunende eenheden</b>	<b>557 858</b>	<b>506 348</b>	<b>476 370</b>	<b>462 969</b>	<b>466 321</b>	<b>466 578</b>	
	<i>Admiraliteit</i>							
03.20.17	Ambtelijk burgerpersoneel	61 303	60 467	54 449	54 451	53 969	53 969	11
03.20.18	Militair personeel	105 389	95 267	91 471	89 710	88 972	88 958	11
03.20.19	Overige personele uitgaven	78 075	76 168	76 192	78 612	78 529	78 993	11
03.20.20	Materiële uitgaven	318 805	302 600	300 180	305 897	294 497	301 505	12
	<b>Totaal Admiraliteit</b>	<b>563 572</b>	<b>534 502</b>	<b>522 292</b>	<b>528 670</b>	<b>515 967</b>	<b>523 425</b>	
03.20.21	Wachtgelden en inactiviteitswedden Koninklijke marine	32 219	34 499	35 709	37 693	38 925	36 737	11
	<b>Totaal artikel P&amp;M Koninklijke marine</b>	<b>2 129 342</b>	<b>2 037 278</b>	<b>1 980 707</b>	<b>1 972 752</b>	<b>1 958 620</b>	<b>1 957 564</b>	

(bedragen x f 1 000)

Artikel	Omschrijving	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Econ.code
<b>03.21</b>	<b>Subsidies en bijdragen</b>							
	Subsidies	333	333	333	333	333	333	<b>43F</b>
	Bijdragen	200	200	150	150	150	150	<b>03</b>
	<b>Totaal artikel Subsidies en bijdragen</b>	<b>533</b>	<b>533</b>	<b>483</b>	<b>483</b>	<b>483</b>	<b>483</b>	
<b>03.22</b>	<b>Investerings groot materieel en infrastructuur</b>							
03.22.01	Schepen	416 381	556 759	643 287	560 210	551 641	480 598	<b>13</b>
03.22.02	Vliegtuigen	17 503	28 713	58 370	70 530	84 323	100 359	<b>13</b>
03.22.03	Voertuigen	0	0	0	0	0	0	<b>52</b>
03.22.04	Elektronisch materieel	63 594	47 382	46 712	61 518	88 404	90 691	<b>13</b>
03.22.05	Bewapening	0	0	0	0	0	0	<b>13</b>
03.22.06	Munitie	15 115	44 997	70 700	76 280	85 010	145 048	<b>13</b>
03.22.07	Overig materieel	93 311	121 570	98 440	59 262	59 604	73 280	<b>52</b>
03.22.08	Infrastructuur	86 399	104 092	104 300	83 039	83 639	83 139	<b>52</b>
	<b>Totaal investeringen</b>	<b>692 303</b>	<b>903 513</b>	<b>1 021 809</b>	<b>910 839</b>	<b>952 621</b>	<b>973 115</b>	
	<b>Totaal uitgaven Koninklijke marine</b>	<b>2 822 178</b>	<b>2 941 324</b>	<b>3 002 999</b>	<b>2 884 074</b>	<b>2 911 724</b>	<b>2 931 162</b>	
<b>03.20</b>	<b>Verrekenbare ontvangsten</b>							
03.20.01	Personele ontvangsten	27 910	26 210	26 210	26 210	25 710	25 710	<b>16</b>
03.20.02	Materiële en specifieke ontvangsten	132 473	87 850	81 059	81 855	81 055	81 055	<b>16</b>
	<b>Totaal verrekenbare ontvangsten</b>	<b>160 383</b>	<b>114 060</b>	<b>107 269</b>	<b>108 065</b>	<b>106 765</b>	<b>106 765</b>	
<b>03.21</b>	<b>Niet-verrekenbare ontvangsten</b>	<b>2 100</b>	<b>2 100</b>	<b>2 100</b>	<b>2 100</b>	<b>2 100</b>	<b>2 100</b>	<b>16</b>
	<b>Totaal ontvangsten Koninklijke marine</b>	<b>162 483</b>	<b>116 160</b>	<b>109 369</b>	<b>110 165</b>	<b>108 865</b>	<b>108 865</b>	

**MEERJARENRAMINGEN PER ARTIKELONDERDEEL  
BELEIDSTERREIN KONINKLIJKE LANDMACHT**

**(bedragen x f 1 000,00)**

Artikel	Omschrijving	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Econ.code
<b>04.20</b>	<b>Personeel en materieel</b>							
	<i>1e (GE/NL) Legerkorps</i>							
04.20.01	Ambtelijk burgerpersoneel	20 672	9 447	9 458	9 466	9 449	9 452	11
04.20.02	Militair personeel	948 507	861 172	859 003	847 836	827 816	825 343	11
04.20.03	Overige personele uitgaven	38 646	38 266	38 421	39 481	39 475	39 562	11
04.20.04	Materiële uitgaven	89 728	91 484	85 092	84 349	84 946	85 134	12
	<b>Totaal 1e (GE/NL) Legerkorps</b>	<b>1 097 553</b>	<b>1 000 369</b>	<b>991 974</b>	<b>981 132</b>	<b>961 686</b>	<b>959 491</b>	
	<i>Nationaal Commando</i>							
04.20.05	Ambtelijk burgerpersoneel	461 107	447 179	432 727	422 583	414 156	412 124	11
04.20.06	Militair personeel	222 068	217 125	208 594	204 117	202 703	201 306	11
04.20.07	Overige personele uitgaven	68 066	61 642	50 507	40 156	39 910	34 674	11
04.20.08	Materiële uitgaven	422 834	404 414	400 824	397 774	388 177	386 383	12
	<b>Totaal Nationaal Commando</b>	<b>1 174 075</b>	<b>1 130 360</b>	<b>1 092 652</b>	<b>1 064 630</b>	<b>1 044 946</b>	<b>1 034 487</b>	
	<i>Commando Opleidingen Koninklijke landmacht</i>							
04.20.09	Ambtelijk burgerpersoneel	47 283	60 110	59 497	60 562	60 488	60 472	11
04.20.10	Militair personeel	184 375	313 624	309 013	307 337	306 966	309 264	11
04.20.11	Overige personele uitgaven	40 287	40 705	40 484	40 947	41 787	42 994	11
04.20.12	Materiële uitgaven	26 166	24 387	28 023	30 295	28 655	28 093	12
	<b>Totaal Commando Opleidingen Koninklijke landmacht</b>	<b>298 111</b>	<b>438 826</b>	<b>437 017</b>	<b>439 141</b>	<b>437 896</b>	<b>440 823</b>	
	<i>Overige Eenheden BLS</i>							
04.20.13	Ambtelijk burgerpersoneel	126 431	103 308	103 665	104 070	103 993	96 536	11
04.20.14	Militair personeel	168 185	154 892	152 117	150 677	151 263	151 795	11
04.20.15	Overige personele uitgaven	190 081	166 847	183 127	183 706	177 799	178 690	11
04.20.16	Materiële uitgaven	400 802	484 516	395 182	393 923	401 204	395 254	12
	<b>Totaal Overig Eenheden BLS</b>	<b>885 499</b>	<b>909 563</b>	<b>834 091</b>	<b>832 376</b>	<b>834 259</b>	<b>822 275</b>	
	<i>Landmachtstaf</i>							
04.20.17	Ambtelijk burgerpersoneel	26 114	28 319	28 348	28 353	28 313	28 264	11
04.20.18	Militair personeel	24 450	26 187	25 076	24 904	24 895	24 897	11
04.20.19	Overige personele uitgaven	6 600	5 478	5 512	5 464	5 448	5 555	11
04.20.20	Materiële uitgaven	40 655	12 171	12 001	12 685	12 901	12 836	12
	<b>Totaal Landmachtstaf</b>	<b>97 819</b>	<b>72 155</b>	<b>70 937</b>	<b>71 406</b>	<b>71 557</b>	<b>71 552</b>	
04.20.21	Wachtgelden en inactiviteitswedden Koninklijke landmacht	111 827	107 881	108 353	108 842	103 062	96 173	11
	<b>Totaal artikel P&amp;M – Koninklijke landmacht</b>	<b>3 664 884</b>	<b>3 659 154</b>	<b>3 535 024</b>	<b>3 497 527</b>	<b>3 453 406</b>	<b>3 424 801</b>	

(bedragen x f 1 000,00)

Artikel	Omschrijving	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Econ.code
<b>04.21</b>	<b>Subsidies en bijdragen</b>	<b>1 849</b>	<b>1 854</b>	<b>1 853</b>	<b>1 858</b>	<b>1 861</b>	<b>1 861</b>	<b>43F</b>
<b>04.22</b>	<b>Investerings groot materieel en infrastructuur</b>							
04.22.01	Automatisering	110 714	82 039	34 200	19 100	20 800	30 500	<b>52</b>
04.22.02	Logistiek	63 447	81 870	88 202	104 546	144 412	186 200	<b>52</b>
04.22.03	Commandovoering, verbindingen en gevechtssinlichtingen	179 944	191 629	187 195	133 668	74 576	51 728	<b>13</b>
04.22.04	Elektronisch materieel	25 751	11 669	20 717	22 123	17 500	5 000	<b>13</b>
04.22.05	Nucleair, biologisch en chemisch materieel (NBC)	4 928	16 891	12 580	900	5 000	7 500	<b>52</b>
04.22.06	Luchtverdediging	57 844	91 209	102 593	111 728	133 185	125 000	<b>13</b>
04.22.07	Manoeuvre	172 962	264 825	368 643	336 405	359 257	205 481	<b>13</b>
04.22.08	Vuursteun	31 258	39 276	59 139	59 228	144 191	151 000	<b>13</b>
04.22.09	Gevechtssteun	13 643	23 328	36 522	69 344	82 300	98 000	<b>13</b>
04.22.10	Infrastructuur	147 646	247 292	223 848	220 999	219 969	224 040	<b>52</b>
	<b>Totaal investeringen</b>	<b>808 137</b>	<b>1 050 028</b>	<b>1 133 639</b>	<b>1 078 041</b>	<b>1 201 190</b>	<b>1 084 449</b>	
	<b>Totaal uitgaven Koninklijke landmacht</b>	<b>4 474 870</b>	<b>4 711 036</b>	<b>4 670 516</b>	<b>4 577 426</b>	<b>4 656 457</b>	<b>4 511 111</b>	
<b>04.20</b>	<b>Verrekenbare ontvangsten</b>							
04.20.01	Personele ontvangsten	99 845	79 725	80 225	80 725	80 725	80 725	<b>16</b>
04.20.02	Materiële en specifieke ontvangsten	51 582	32 194	38 918	38 953	38 843	39 201	<b>16</b>
	<b>Totaal verrekenbare ontvangsten</b>	<b>151 427</b>	<b>111 919</b>	<b>119 143</b>	<b>119 678</b>	<b>119 568</b>	<b>119 926</b>	
<b>04.21</b>	<b>Niet-verrekenbare ontvangsten</b>	<b>7 390</b>	<b>7 390</b>	<b>7 390</b>	<b>7 390</b>	<b>7 390</b>	<b>7 390</b>	<b>16</b>
	<b>Totaal ontvangsten Koninklijke landmacht</b>	<b>158 817</b>	<b>119 309</b>	<b>126 533</b>	<b>127 068</b>	<b>126 958</b>	<b>127 316</b>	

**MEERJARENRAMINGEN PER ARTIKELONDERDEEL  
BELEIDSTERREIN KONINKLIJKE LUCHTMACHT**

**(bedragen x f 1 000)**

Artikel	Omschrijving	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Econ.code
<b>05.20</b>	<b>Personeel en materieel</b>							
	<i>Commando Tactische Luchtmacht (CTL)</i>							
05.20.01	Ambtelijk burgerpersoneel	30 491	28 622	28 016	27 461	27 437	27 283	11
05.20.02	Militair personeel	639 450	647 404	638 036	630 750	630 334	626 929	11
05.20.03	Overige personele uitgaven	67 170	61 615	57 334	59 646	60 317	58 753	11
05.20.04	Materiële uitgaven	107 590	97 332	99 332	99 532	104 532	104 532	12
	<b>Totaal Commando Tactische Luchtmacht</b>	<b>844 701</b>	<b>834 973</b>	<b>822 718</b>	<b>817 389</b>	<b>822 620</b>	<b>817 497</b>	
	<i>Decentrale Ondersteunende Eenheden (DOE)</i>							
05.20.05	Ambtelijk burgerpersoneel	55 057	51 679	50 665	49 556	49 507	49 199	11
05.20.06	Militair personeel	173 909	173 278	171 958	171 002	171 248	170 301	11
05.20.07	Overige personele uitgaven	26 298	19 377	17 955	19 927	20 116	19 776	11
05.20.08	Materiële uitgaven	57 246	53 757	50 800	54 215	54 417	52 280	12
	<b>Totaal Decentrale Ondersteunende Eenheden</b>	<b>312 510</b>	<b>298 091</b>	<b>291 378</b>	<b>294 700</b>	<b>295 288</b>	<b>291 556</b>	
	<i>Hoofdkwartier Koninklijke luchtmacht (HKKLu)</i>							
05.20.09	Ambtelijk burgerpersoneel	42 451	39 771	39 068	38 304	38 270	38 055	11
05.20.10	Militair personeel	47 566	47 277	47 107	47 012	47 037	46 782	11
05.20.11	Overige personele uitgaven	157 052	92 743	110 408	122 148	116 481	112 684	11
05.20.12	Materiële uitgaven	503 977	473 891	496 044	512 871	544 936	559 890	12
	<b>Totaal Hoofdkwartier Koninklijke luchtmacht</b>	<b>751 046</b>	<b>653 682</b>	<b>692 627</b>	<b>720 335</b>	<b>746 724</b>	<b>757 411</b>	
05.20.13	Wachtgelden en inactiviteitswedden Koninklijke luchtmacht	26 655	24 029	20 294	17 567	15 905	13 594	11
	<b>Totaal artikel P&amp;M – Koninklijke luchtmacht</b>	<b>1 934 912</b>	<b>1 810 775</b>	<b>1 827 017</b>	<b>1 849 991</b>	<b>1 880 537</b>	<b>1 880 058</b>	
<b>05.22</b>	<b>Investerings groot materieel en infrastructuur</b>							
05.22.01	Vliegtuig materieel (incl. F-16)	463 109	141 543	171 436	158 485	124 794	275 978	13
05.22.02	Vervoermiddelen	41 815	22 386	43 527	37 073	48 717	35 585	52
05.22.03	Elektrisch en elektronisch materieel	162 737	163 452	176 099	228 696	232 158	217 335	13
05.22.04	Bewapeningsmaterieel	35 573	25 134	67 967	161 119	112 800	220 100	13
05.22.05	Springstoffen en munitie	36 368	56 224	5 135	12 300	90 000	180 000	13
05.22.06	Overig materieel	21 560	18 218	18 845	14 885	12 265	32 265	52
05.22.07	Infrastructuur	202 700	150 673	174 880	132 553	124 238	137 025	52
	<b>Totaal investeringen</b>	<b>963 862</b>	<b>577 630</b>	<b>657 889</b>	<b>745 111</b>	<b>744 972</b>	<b>1 098 288</b>	
	<b>Totaal uitgaven Koninklijke luchtmacht</b>	<b>2 898 774</b>	<b>2 388 405</b>	<b>2 484 906</b>	<b>2 595 102</b>	<b>2 625 509</b>	<b>2 978 346</b>	



(bedragen x f 1 000)

Artikel	Omschrijving	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Econ.code
<b>05.20</b>	<b>Verrekenbare ontvangsten</b>							
05.20.01	Personele ontvangsten	25 500	25 300	25 100	25 100	25 100	25 100	<b>16</b>
05.20.02	Materiële en specifieke ontvangsten	65 500	65 200	65 100	64 400	64 400	64 400	<b>16</b>
	<b>Totaal verrekenbare ontvangsten</b>	<b>91 000</b>	<b>90 500</b>	<b>90 200</b>	<b>89 500</b>	<b>89 500</b>	<b>89 500</b>	
<b>05.21</b>	<b>Niet-verrekenbare ontvangsten</b>	<b>7 700</b>	<b>7 700</b>	<b>7 700</b>	<b>7 700</b>	<b>7 700</b>	<b>7 700</b>	<b>16</b>
	<b>Totaal ontvangsten Koninklijke luchtmacht</b>	<b>98 700</b>	<b>98 200</b>	<b>97 900</b>	<b>97 200</b>	<b>97 200</b>	<b>97 200</b>	

**MEERJARENRAMINGEN PER ARTIKELONDERDEEL  
BELEIDSTERREIN KONINKLIJKE MARECHAUSSEE**

**(bedragen x f 1 000)**

Artikel	Omschrijving	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Econ.code
<b>06.20</b>	<b>Personeel en materieel</b>							
06.20.01	Ambtelijk burgerpersoneel	14 474	16 810	16 835	16 856	16 849	16 849	11
06.20.02	Militair personeel	317 342	342 839	348 583	345 756	349 311	349 311	11
06.20.03	Overige personele uitgaven	36 107	35 574	34 185	34 014	34 135	34 194	11
06.20.04	Materiële uitgaven	51 691	53 249	52 405	52 266	52 764	52 764	12
	<b>Totaal personele en materiële uitgaven</b>	<b>419 614</b>	<b>448 472</b>	<b>452 008</b>	<b>448 892</b>	<b>453 059</b>	<b>453 118</b>	
06.20.05	Wachtgelden en inactiviteitswedden Kon. marechaussee	1 054	788	742	891	1 266	1 514	11
	<b>Totaal artikel P&amp;M – Koninklijke marechaussee</b>	<b>420 668</b>	<b>449 260</b>	<b>452 750</b>	<b>449 783</b>	<b>454 325</b>	<b>454 632</b>	
<b>06.22</b>	<b>Investerings groot materieel en infrastructuur</b>							
06.22.01	Vervoermiddelen en vaartuigen	3 700	8 100	11 200	11 950	10 700	10 700	13
06.22.02	Elektrisch en elektronisch materieel	11 000	7 000	8 000	8 500	7 000	7 000	13
06.22.03	Automatiseringsmiddelen	14 040	10 300	5 500	8 000	7 500	7 500	52
06.22.04	Bewapeningsmaterieel	0	2 000	1 400	1 400	1 400	1 400	13
06.22.05	Springstoffen en munitie	0	0	0	0	0	0	13
06.22.06	Telefooninstallaties	1 993	1 100	1 200	1 500	1 100	1 100	52
06.22.07	Overig groot materieel	11 470	4 683	442	2 842	2 791	2 124	52
06.22.08	Infrastructuur	25 680	18 787	14 666	21 713	17 696	18 048	52
	<b>Totaal investeringen</b>	<b>67 883</b>	<b>51 970</b>	<b>42 408</b>	<b>55 905</b>	<b>48 187</b>	<b>47 872</b>	
	<b>Totaal uitgaven Koninklijke mare- chaussee</b>	<b>488 551</b>	<b>501 230</b>	<b>495 158</b>	<b>505 688</b>	<b>502 512</b>	<b>502 504</b>	
<b>06.20</b>	<b>Verrekenbare ontvangsten</b>							
06.20.01	Personele ontvangsten	3 562	3 762	3 762	3 762	3 762	3 762	16
06.20.02	Materiële en specifieke ontvangsten	4 767	4 767	4 767	4 767	4 767	4 767	16
	<b>Totaal verrekenbare ontvangsten</b>	<b>8 329</b>	<b>8 529</b>	<b>8 529</b>	<b>8 529</b>	<b>8 529</b>	<b>8 529</b>	
<b>06.21</b>	<b>Niet-verrekenbare ontvangsten</b>	<b>600</b>	<b>600</b>	<b>600</b>	<b>600</b>	<b>600</b>	<b>600</b>	<b>16</b>
	<b>Totaal ontvangsten Kon. marechaus- see</b>	<b>8 929</b>	<b>9 129</b>	<b>9 129</b>	<b>9 129</b>	<b>9 129</b>	<b>9 129</b>	

**MEERJARENRAMINGEN PER ARTIKELONDERDEEL  
BELEIDSTERREIN MULTI-SERVICE PROJECTEN EN ACTIVITEITEN**

(bedragen x f 1 000)

Artikel	Omschrijving	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Econ.code
<b>08.01</b>	<b>Luchtmobiele brigade</b>							
08.01.01	Bewapende helikopter	211 524	270 557	363 513	299 433	271 846	0	13
08.01.02	Transporthelikopter	155 804	55 043	23 509	5 549	0	0	13
08.01.03	Luchtmobiel speciaal voertuig	18 564	0	0	0	0	0	13
08.01.04	Persoonsgebonden uitrusting	0	0	0	0	0	0	13
08.01.05	Overige specifieke materieelprojecten	3 922	1 058	9 688	0	0	0	13
08.01.06	Infrastructuur grondcomponent	0	750	0	0	0	0	13
08.01.07	Infrastructuur luchtcomponent	14 102	12 159	8 437	0	0	0	13
	<b>Totaal luchtmobiele brigade</b>	<b>403 916</b>	<b>339 567</b>	<b>405 147</b>	<b>304 982</b>	<b>271 846</b>	<b>0</b>	
<b>08.02</b>	<b>Vredesoperaties (per operatie)</b>							
	VN-contributies	40 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	01
	F16's Villafranca	33 796	33 800	33 800				01
	SFOR	123 178	124 400	124 400				01
	ECMM	1 111						01
	UNTSO	434						01
	UNIPTF	3 100						01
	Humanitaire vluchten Ontwikkelingssamenwerking	983						01
	Noodhulporganisaties	460						01
	SHIRBRIG	500						01
	MAPE	235						01
	UNFICYP	4 950	8 700	8 700	3 600			01
	Overige operaties	2 354						01
	Voorziening voor vredesoperaties	50 488	53 500	34 801	194 524	198 124	198 124	01
	<b>Totaal vredesoperaties</b>	<b>261 589</b>	<b>270 400</b>	<b>251 701</b>	<b>248 124</b>	<b>248 124</b>	<b>248 124</b>	
<b>08.03</b>	<b>Doelmatigheidsbesparingen</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>01</b>
<b>08.04</b>	<b>Overige uitgaven Internationale Samenwerking</b>							
08.04.01	Attachés	32 830	31 987	31 987	31 110	31 110	31 076	11
08.04.02	Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba	61 683	50 833	37 439	35 869	35 873	35 434	12
08.04.03	Overige uitgaven	2 950						52
	<b>Totaal Overige uitgaven Internat. Samenwerking</b>	<b>97 463</b>	<b>82 820</b>	<b>69 426</b>	<b>66 979</b>	<b>66 983</b>	<b>66 510</b>	
	<b>Totaal uitgaven Multi-service proj. en activiteiten</b>	<b>762 968</b>	<b>692 787</b>	<b>726 274</b>	<b>620 085</b>	<b>586 953</b>	<b>314 634</b>	
<b>08.01</b>	<b>Ontvangsten luchtmobiele brigade</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>16</b>

(bedragen x f 1 000)

ArtikeI	Omschrijving	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Econ.code
<b>08.02</b>	<b>Ontvangsten n.a.v. vredesoperaties</b>	<b>31 400</b>	<b>23 700</b>	<b>3 600</b>	<b>3 100</b>	<b>3 100</b>	<b>3 100</b>	<b>06</b>
<b>08.03</b>	<b>Overige ontvangsten Internat. Samenwerking</b>	<b>24 600</b>	<b>19 300</b>	<b>8 400</b>	<b>8 200</b>	<b>8 200</b>	<b>8 000</b>	<b>16</b>
	<b>Totaal ontvangsten Multi-service proj.en activ.</b>	<b>56 000</b>	<b>43 000</b>	<b>12000</b>	<b>11 300</b>	<b>11 300</b>	<b>11 100</b>	

**MEERJARENRAMINGEN PER ARTIKELONDERDEEL  
BELEIDSTERREIN DEFENSIE INTERSERVICE COMMANDO (Dico)**

(bedragen x f 1 000)

Artikel	Omschrijving	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Econ.code
<b>09.02</b>	<b>Personeel en materieel Dico</b>							
	<i>Staf Defensie Interservice Commando (Staf Dico)</i>							
09.02.01	Ambtelijk burgerpersoneel	2 430	2 345	2 355	2 365	2 375	2 375	11
09.02.02	Militair personeel	2 230	2 236	2 231	2 226	2 221	2 221	11
09.02.03	Overige personele uitgaven	1 254	1 256	1 240	1 202	1 305	1 305	11
09.02.04	Materiële uitgaven	2 432	3 540	3 587	2 530	2 556	2 556	12
	<b>Totaal Staf Dico</b>	<b>8 346</b>	<b>9 377</b>	<b>9 413</b>	<b>8 323</b>	<b>8 457</b>	<b>8 457</b>	
	<i>Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie (DVVO)</i>							
09.02.05	Ambtelijk burgerpersoneel	16 377	14 516	14 516	14 516	14 516	14 516	11
09.02.06	Militair personeel	31 008	29 872	29 872	29 472	29 372	29 372	11
09.02.07	Overige personele uitgaven	5 297	4 661	4 501	4 501	3 941	3 941	11
09.02.08	Materiële uitgaven	59 042	58 596	55 407	54 805	52 690	52 292	12
	<b>Totaal DVVO</b>	<b>111 724</b>	<b>107 645</b>	<b>104 296</b>	<b>103 294</b>	<b>100 519</b>	<b>100 121</b>	
	<i>Defensie-organisatie voor Werving en Selectie (DWS)</i>							
09.02.09	Ambtelijk burgerpersoneel	10 964	11 036	10 740	10 626	10 478	10 478	11
09.02.10	Militair personeel	19 848	18 730	18 885	18 686	18 196	18 196	11
09.02.11	Overige personele uitgaven	3 241	2 396	2 391	2 366	2 336	2 336	11
09.02.12	Materiële uitgaven	66 535	56 891	55 678	56 125	55 995	56 191	12
	<b>Totaal DWS</b>	<b>100 588</b>	<b>89 053</b>	<b>87 694</b>	<b>87 803</b>	<b>87 005</b>	<b>87 201</b>	
	<i>Instituut Defensie Leergangen (IDL)</i>							
09.02.13	Ambtelijk burgerpersoneel	3 116	2 930	2 879	2 882	2 895	2 895	11
09.02.14	Militair personeel	6 226	6 214	6 180	6 181	6 167	6 167	11
09.02.15	Overige personele uitgaven	4 368	4 357	4 357	4 357	4 357	4 357	11
09.02.16	Materiële uitgaven	5 116	4 918	4 919	4 841	4 841	4 841	12
	<b>Totaal IDL</b>	<b>18 826</b>	<b>18 419</b>	<b>18 335</b>	<b>18 261</b>	<b>18 260</b>	<b>18 260</b>	
	<i>Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf (MGFB)</i>							
09.02.17	Ambtelijk burgerpersoneel	30 817	29 705	28 539	26 598	25 084	25 084	11
09.02.18	Militair personeel	41 869	39 504	37 890	36 954	36 706	36 706	11
09.02.19	Overige personele uitgaven	10 800	10 406	8 332	8 347	8 347	8 347	11
09.02.20	Materiële uitgaven	39 126	43 292	31 982	32 403	35 351	35 534	12
	<b>Totaal MGFB</b>	<b>122 612</b>	<b>122 907</b>	<b>106 743</b>	<b>104 302</b>	<b>105 488</b>	<b>105 671</b>	
	<i>Overige Dico Interservice Diensten</i>							
09.02.21	Ambtelijk burgerpersoneel	30 202	29 624	28 958	28 219	27 657	27 657	11
09.02.22	Militair personeel	25 528	24 966	22 856	22 134	22 195	22 195	11
09.02.23	Overige personele uitgaven	4 773	3 909	3 845	3 803	4 229	4 226	11
09.02.24	Materiële uitgaven	25 252	26 223	15 496	14 973	14 965	14 676	12
	<b>Totaal Overige Dico Interservice Diensten</b>	<b>85 755</b>	<b>84 722</b>	<b>71 155</b>	<b>69 129</b>	<b>69 046</b>	<b>68 754</b>	

(bedragen x f 1 000)

Artike	Omschrijving	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Econ.code
09.02.25	Wachtgeld en inactiviteitswedden Dico	8 476	7 239	6 239	5 139	4 061	4 061	11
	<b>Totaal personeel en materieel Dico</b>	<b>456 327</b>	<b>439 362</b>	<b>403 875</b>	<b>396 251</b>	<b>392 836</b>	<b>392 525</b>	
<b>09.03</b>	<b>Investerings groot materieel en infrastructuur</b>							
09.03.01	Groot Materieel	11 354	7 295	7 332	7 371	7 461	7 341	52
09.03.02	Infrastructuur	20 995	6 579	3 709				52
	<b>Totaal investeringen</b>	<b>32 349</b>	<b>13 874</b>	<b>11 041</b>	<b>7 371</b>	<b>7 461</b>	<b>7 341</b>	
	<b>Totaal uitgaven Dico</b>	<b>488 676</b>	<b>453 236</b>	<b>414 916</b>	<b>403 622</b>	<b>400 297</b>	<b>399 866</b>	
<b>09.02</b>	<b>Verrekenbare ontvangsten Dico</b>							
09.02.01	Personele ontvangsten	53 480	53 530	53 530	53 530	53 530	53 530	16
09.02.02	Materiële en specifieke ontvangsten	2 250	2 250	2 250	2 250	2 250	2 250	16
	<b>Totaal verrekenbare ontvangsten Dico</b>	<b>55 730</b>	<b>55 780</b>	<b>55 780</b>	<b>55 780</b>	<b>55 780</b>	<b>55 780</b>	
	<b>Totaal ontvangsten Dico</b>	<b>55 730</b>	<b>55 780</b>	<b>55 780</b>	<b>55 780</b>	<b>55 780</b>	<b>55 780</b>	

BEGRIPPENLIJST

AAR	= Air to Air Refuelling
ABP	= Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
ACCS	= Air Command and Control System
A&O	= Arbeidsmarkt- en Opleidingsfonds voor de overheid
AGARD	= Advisory Group for Aerospace Research and Development
AGS	= Alliance Ground Surveillance
AMG	= Arbo Managementgroep
ARA	= Algemene Rijksarchivaris
ATBM	= Anti-Tactical Ballistic Missile
BBT	= Beroepspersoneel-Bepaalde-Tijd
BDOS	= Boven de Organieke Sterkte
BHMAC	= Bosnia-Herzegovina Mine Action Centre
BLS	= Bevelhebber der Landstrijdkrachten
BMS	= Battlefield Management System
BOT	= Beroepspersoneel-Onbepaalde-Tijd
BV-LOM	= Buitengewoon Verlof Leeftijdontslag Militairen
CALS	= Continous Acquisition and Life-cycle Support
CDS	= Chef Defensiestaf
CIMIC	= Civil-Military Cooperation
CJTF	= Combined Joint Task Force
CNAD	= Conference of National Armament Directors
CMAC	= Cambodian Mine Action Centre
CO	= Centrale Organisatie
CODEMA	= Commissie Ontwikkeling Defensiematerieel
COKL	= Commando Opleidingen Koninklijke landmacht
CONTCO	= Contingentscommando
CRC	= Crowd and Riot Control
CSE (CFE)	= Conventionele Strijdkrachten in Europa
CTBT	= Comprehensive Test Ban Treaty
CUP	= Capability Upkeep Programme
DADTF	= Deployable Air Defence Task Force
DATF	= Deployable Air Task Force
DCBC	= Defensiecrisisbeheersingscentrum
DEFAC	= Defensie Accountantsdienst
DGP	= Senior Defence Group on Proliferation
DGV	= Diensten voor Geestelijke Verzorging
DGW&T	= Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen
DICO	= Defensie Interservice Commando
DMP	= Defensiematerieelkeuze Proces
DMPM	= Defensie Meerjarenplan Milieu
DTO	= Defensie Telematica Organisatie
DVVO	= Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie
DWS	= Defensie-organisatie voor Werving en Selectie
EAD	= Extended Air Defence
EAG	= European Air Group
EAPR (EAPC)	= Euro-Atlantische Partnerschapsraad
ECMM	= European Community Monitor Mission
EMD	= Engineering and Manufacturing Development
EOD	= Explosieven Opruimingsdienst
EOV	= Elektronische oorlogsvoering
EU	= Europese Unie
EUCLID	= European Cooperation on the Long Term in Defence
FBEAG	= Franco-British European Air Group
FEL	= Fysisch en Elektronisch Laboratorium

GOC	= Grensoverschrijdende criminaliteit
GTK	= Gepantzerd Transport Krautfahrzeug
HCNM	= Hoge Commissaris inzake Nationale Minderheden
HGIS	= Homogene Groep Internationale Samenwerking
HOM	= Humanitair Ontmijnen
IBO	= Interdepartementaal Beleidsonderzoek
IDL	= Instituut Defensieleergangen
IDPP	= Integraal Defensie Planning Proces
IGK	= Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht
ISOOC	= International Staff Officers Orientation Course
IT	= Informatietechnologie
JSF	= Joint Strike Fighter
KCT	= Korps commandotroepen
KL	= Koninklijke landmacht
KLU	= Koninklijke luchtmacht
KLUIM	= Klu Implementatie Middenlaag
KM	= Koninklijke marine
KMAR	= Koninklijke marechaussee
LCF	= Luchtverdedigings- en commandofregat
LISV	= Landelijk Instituut voor Sociale Verzekeringen
LVB	= Licht Verkenning- en Bewakingsvoertuig
MAPE	= Multinational Advisory Police Element
MARIN	= Maritiem Research Instituut Nederland
MDD	= Maatschappelijke Dienst Defensie
MID	= Militaire Inlichtingendienst
MIF	= Multinational Interception Force
MINURSO	= Mission Nations Unies pour l'organisation d'un Référendum au Sahara Occidental
MGFB	= Militair Geneeskundig Facilitair Bedrijf
MLRS	= Multiple Launched Rocket System
MLU	= Midlife Update
MOA	= Memorandum of Agreement
MOGOS	= Mobiel Geneeskundig Operatiekamer Systeem
MOU	= Memorandum of Understanding
MRK	= Maatschappelijke Raad voor de Krijgsmacht
MTV	= Mobiel Toezicht Vreemdelingen
NADGE	= Nato Air defence ground environment
NADC	= Nato Air Defence Committee
NAFIN	= Netherlands Armed Forces Integrated Network
NAMSA	= NATO Maintenance and Supply Agency
NATCO	= Nationaal Commando
NAVO	= Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NBC	= Nucleair, biologisch, chemisch
NGO	= Non-Gouvernementele Organisatie
NIID	= Stichting Nederlandse Industriële Inschakeling Defensie-opdrachten
NLR	= Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium
NLRGC	= Nationaal Lucht- en Ruimtevaartgeneeskundig Centrum
NPV	= Non-Proliferatie Verdrag
NUC	= NATO-Ukraine Commission
OCCAR	= Organisme Conjoint de Coopération en Matière d'Armement
OC	= Opleidingscentrum
OGG	= Observer Group Golan
OGL	= Observer Group Lebanon
OGRV	= Object Grondverdediging
OPCW	= Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons



OVSE	= Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
PAC	= Patriot Advanced Capability
PIVOT	= Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn
PGR (PJC)	= Permanente Gezamenlijke Raad
PRTL	= Pantserups tegen Luchtdoelen
PvV (Pfp)	= Partnerschap voor de Vrede (Partnership for Peace)
RDO-TNO	= Raad voor Defensie-onderzoek van TNO
RPV	= Remotely Piloted Vehicles
RVE	= Resultaat Verantwoordelijke Eenheden
SACEUR	= Supreme Allied Commander Europe
SAJO	= Subsidieregeling Additionele Jongerenbanen bij de Overheid
SAR	= Search and Rescue
SBK	= Sociaal Beleidskader
SCITEC	= Science and Technology Study
SEWACO	= Sensor-, wapen- en commandosysteem
SFOR	= Stabilization Force
SHAPE	= Supreme Headquarter Allied Powers Europe
SHIRBRIG	= United Nations Stand-by Forces High Readiness Brigade
SHORAD	= Short Range Air Defence
SMP	= Soldier Modernization Programme
SMT	= Structuurschema Militaire Terreinen
SNR	= Senior National Representative
SOD	= Sectoroverleg Defensie
STANAV-FORMED	= Standing Naval Forces Mediterranean
STRKFLTANT	= Striking Fleet Atlantic
SZVK	= Stichting Ziektenkostenverzekering krijgsmacht
TACTAS	= Tactical Towed Array System
TACTIS	= Tactische Indoor Simulatie
THALES	= Technology Arrangement for laboratories in European defence science
THG/KLU	= Tactische Helikoptergroep Koninklijke luchtmacht
TICCS	= Target Information Command and Control System
TMD	= Theater Missile Defence
TNO	= (Nederlandse organisatie voor) Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
UNAVEM	= United Nations Angola Verification Mission
UNFICYP	= United Nations Peacekeeping Force in Cyprus
UNHCR	= United Nations High Commissioner for Refugees
UNIPTF	= United Nations International Police Task Force
UNMO	= United Nations Military Observer
UNPO	= United Nations Police Observer
UNSAS	= United Nations Stand-by Arrangements System
UNSCOM	= United Nations Special Commission
UNTSO	= United Nations Truce Supervision Organisation
USZO	= Uitvoeringsinstelling Sociale Zekerheid voor Overheid en Onderwijs
VEB	= Verbeterd Economisch Beheer
VN	= Verenigde Naties
VTE (FTE)	= Volletijdsequivalenten
WEAO	= Western European Armaments Organisation
WEAG	= Western European Armaments Group
WEU	= West-Europese Unie